
Innst. 401 S

(2015–2016)

**Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen**

Meld. St. 25 (2015–2016)

**Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Kraft til endring
– Energipolitikken mot 2030**

Innhold

	Side
Sammendrag	5
Lovverk og virkemidler på energiområdet	5
Konsesjonsbehandling	6
Regulering av nettvirksomheten	6
Fornybardirektivet	6
Grunnlaget for ny kraftproduksjon frem til 2030	6
Forsyningssikkerheten skal styrkes	7
Et sterkt overføringsnett for kraft	7
Transmisjonsnettet	7
Lønnsom utbygging av fornybar energi	7
Avvikling av Samlet plan	8
Strategi for opprustning og utvidelse	8
Vernede vassdrag	8
Miljøforbedringer i utbygde vassdrag	9
Potensialet for flomdemping ved nye og eksisterende reguleringer	9
Konsesjonskraft og konsesjonsavgifter	9
Vindkraft	9
Tiltak for en mer effektiv konsesjonsbehandling	10
Effektive konsultasjoner med Sametinget	10
Enkelt saker som forelegges Stortinget	10
Elsertifikater	10
Opprinnelsesgarantier	10
Fjernvarme	11
Mer effektiv og klimavennlig bruk av energi	11
Enova	11
Landstrøm	11
Energibruk i bygg	12
Energimerkeordningen for bygninger og ordningen for energivurdering av tekniske anlegg	12
Forbud mot fossil olje til oppvarming i bygg	12
Overgang fra fossile til fornybare energikilder	12
Regjeringens strategi for CO ₂ -håndtering	12
Hydrogenstrategi	13
Bruk av naturgass	13
Dokument 8:51 S (2015–2016) om tiltak for å redusere klimagassutslipp	13
Komiteens merknader	14
Klima, veien til lavutslippssamfunnet	14
Energipolitikk	17
God forsyningssikkerhet	20
Mellomlandsforbindelser	20
Nettstruktur	21
Lokal energiproduksjon og plusskunder	22
Økt produksjon av fornybar energi	22
Vannkraft	23
Reinvestering og oppgradering av vannkraftverk	23
Vilkårsrevisjoner	24
Konsesjonskraft	24
Vindkraft	25
Havbasert fornybar teknologi	26
Solenergi	27
Fjernvarme	28
Statkraft	29
Elsertifikatordningen	29

	Side
Vern og bruk	30
Verneplan for vassdrag og flomforebygging	31
Samla plan	32
Mer effektiv og klimavennlig bruk av energi	33
Energieffektivisering	33
Enova	34
Mål- og styringsmodell	34
Et kraftfullt virkemiddel i klimapolitikken	35
Transportsektoren	36
Hydrogen	37
Biodrivstoff	41
Elbiler	42
Grønn skipsfart, null- og lavutslippsløsninger til sjøs	43
Smarte byer	45
Næringsutvikling og verdiskaping gjennom effektiv utnyttelse av lønnsomme fornybarressurser	45
Lav- og nullutslippsløsninger i industrien, CCS	47
Lavutslipp i petroleumssektoren	48
Industrikonsesjonsloven	50
Fornybar AS	50
Fortsatt sterkt internasjonalt engasjement	51
Norges forhold til EU og deltakelse i EUs energiunion	51
Opprinnelsesgarantier	53
Forslag fra mindretall	53
Komiteens tilråding	59

Innst. 401 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Meld. St. 25 (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen gir i meldingen en gjennomgang av utviklingstrekk, status og perspektiver for den innenlandske energiforsyningen i Norge. Effektiv og klimavennlig energiforsyning omtales i noe grad i meldingen der det er relevante grenseflater mot den innenlandske energiforsyningen.

Regjeringen legger i meldingen frem en helhetlig energipolitikk, som samlet skal bidra til forsyningsikkerhet, næringsutvikling og mer effektiv og klimavennlig energibruk. Politikktutformingene på alle disse områdene skal legge til rette for en fortsatt overgang fra fossil til fornybar energi.

Det vises til at andelen fornybar energi i vår samlede energibruk øker. Norges fornybarandel, slik dette regnes etter fornybardirektivet, har vokst fra 58 pst. i 2004 til 69 pst. i 2014. Norge har sammen med Island den høyeste fornybarandelen i Europa. Energibruken har også blitt mer effektiv: Energiintensiteten (energibruk/BNP) i den norske økonomien har sunket med over 40 pst. siden 1990. Netto innenlands energibruk i 2014 var på samme nivå som i 1998.

Regjeringen vil prioritere fire hovedområder for energipolitikken mot 2030:

- styrket forsyningssikkerhet
- lønnsom utbygging av fornybar energi
- mer effektiv og klimavennlig bruk av energi

- næringsutvikling og verdiskaping gjennom effektiv utnyttelse av lønnsomme fornybarressurser.

Lovverk og virkemidler på energiområdet

Energiloven har som formål å sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte. I medhold av energiloven reguleres også markedsplass for omsetning av elektrisk energi, overføringsforbindelser til utlandet, fjernvarmeanlegg, systemansvar, leveringskvalitet, energiplanlegging og kraftforsyningsberedskap.

For vannkraft er det nødvendig med konsesjoner knyttet til eierskap og ressursutnyttelse som forankres i industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og vannressursloven.

For å utnytte vann til produksjon av elektrisitet må utbygger ha rettigheter til vannfallet. For andre enn staten kreves det konsesjon etter industrikonsesjonsloven for erverv av fallrettigheter. Småkraft uten reguleringsanlegg omfattes ikke av denne loven. Industrikonsesjonsloven skal sikre at vannkraftressursene forvaltes til beste for fellesskapet gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Konsesjoner kan i dag bare gis til offentlige aktører. Private kan eie inntil 1/3 av selskap som har rettigheter som omfattes av industrikonsesjonsloven. I konsesjoner etter industrikonsesjonsloven settes det blant annet vilkår om konsesjonsavgifter og konsesjonskraft.

Mens industrikonsesjonsloven regulerer eierskapet, kreves det konsesjon etter vassdragsreguleringsloven for å regulere eller overføre vann for bruk til kraftproduksjon over en viss størrelse. For elvekraftverk med årlig produksjon over 40 GWh gjelder

også flere av vassdragsreguleringslovens bestemmelser.

Elsertifikatloven regulerer elsertifikatordningen som skal fremme produksjon av fornybar elektrisitet.

Konsesjonsbehandling

Regelverket for konsesjonsbehandling sikrer at ulike hensyn ivaretas. Flere faktorer påvirker tidsbruken for konsesjonsbehandlingen, og en rekke hensyn og konsekvenser må utredes. Behandlingen skal sikre forsvarlige og helhetlige vurderinger, og samtidig være effektiv. Lovverket stiller krav til høring og involvering av berørte interesser, og det arrangeres folkemøter og befaringer på flere stadier i prosessen.

Det er i meldingen redegjort for saksgangen ved konsesjonsbehandling.

Regulering av nettvirksomheten

Et viktig prinsipp i reguleringen av kraftmarkedet er skillet mellom monopol og marked.

Kraftproduksjon og kraftomsetning er konkurranseutsatt virksomhet, og energiloven legger til grunn prinsippet om en markedsbasert kraftomsetning. Overføring og distribusjon av elektrisk kraft er et naturlig monopol. Kostnadene ved å bygge nett er høye, og det er ikke samfunnsmessig rasjonelt å bygge flere konkurrerende nett. Det er derfor ikke åpnet for konkurranse innenfor nettvirksomheten. Nettvirksomheten er underlagt monopolkontroll.

Nettkundene betaler såkalte punktтарiffer for overføring av strøm. Størrelsen på tariffen er avhengig av nettnivå, men uavhengig av den geografiske avstanden til den man kjøper kraften fra.

For å hindre at nettselskapene utnytter sin monopolstilling er sektoren underlagt omfattende regulering. For å bygge, eie og drive nettanlegg er det krav om konsesjon etter energiloven. Konsesjonærene er underlagt både direkte reguleringer i form av spesifikke krav og plikter, og insentivbasert regulering i form av inntektsregulering.

Nettkunder betaler såkalte punktтарiffer for overføring av strøm, som innebærer at størrelsen på tariffen er avhengig av tilknytningspunktet. Kunden betaler tariffen til sitt lokale nettselskap og får adgang til hele kraftmarkedet. Tariffene skal bidra til å dekke kostnader som oppstår i det nettnivået man er tilknyttet, samt kostnader til overliggende nett.

Fornybardirektivet

Fornybardirektivet (2009/28/EF) har som formål å fremme produksjon og bruk av fornybare energikilder i Europa. Målet er å oppnå at 20 pst. av europeisk energibruk kommer fra fornybare kilder innen 2020. Det settes fokus på tre hovedområder for fornybar

energi: elektrisitet, oppvarming/avkjøling og transport.

Fornybardirektivet definerer nasjonale kvantitative mål for andel fornybar energi som hvert land skal nå innen 2020. Målene er fordelt slik at de til sammen skal oppfylle EU-målet om 20 pst. i 2020. Fordi landene har svært ulike utgangspunkt har de også svært ulike mål. Norge og Island har de høyeste fornybarandelene i Europa, og det norske målet er på 67,5 pst.

Norge har som utgangspunkt en betydelig høyere andel fornybar energi enn andre europeiske land. Dette innebærer at økt energibruk vil måtte dekkes opp av betydelig mer fornybar energi enn om vi hadde hatt en andel på nivå med gjennomsnittet i EU.

Departementet vil fremme norske synspunkter i EUs arbeid med revisjon av fornybardirektivet. Det er viktig å unngå at ordningen med opprinnelsesgarantier virker villedende når det gjelder sammenhengen mellom produksjon og forbruk av strøm.

Grunnlaget for ny kraftproduksjon frem til 2030

Norge har store fornybare energiresurser og det er fremdeles store muligheter for videreutvikling av disse. Potensialet for de ulike fornybarteknologiene er i meldingen oppsummert på følgende måte:

- Vannkraft er fortsatt den billigste fornybare energiteknologien i Norge, og det er fortsatt et potensial for videre utnyttning.
- Det er et begrenset potensial for nye, store vannkraftprosjekter med magasiner som kan bidra til regulering av kraftsystemet. Det finnes imidlertid et potensiale for å øke fleksibiliteten ytterligere gjennom investeringer for å øke effekt i eksisterende kraftverk.
- Den vesentligste delen av potensialet for opprustning og utvidelser ligger i utvidelsene, altså å utnytte en større del av tilsiget eller å overføre vann fra tilliggende vassdrag. Potensialet for utvidelsesprosjekter er også noe begrenset.
- Vindkraft er i dag den nest billigste fornybare energiteknologien. Kostnadene er fallende, og Norge har gode vindkraftressurser. I dagens markedssituasjon er lønnsomheten likevel utfordrende, selv med inntekter fra elsertifikatordningen.
- Havvindkraft har et høyt kostnadsnivå, men er likevel på nivå med solkraft.
- Solkraft har et høyt kostnadsnivå. Det billigste er å bygge frittstående kraftverk. Selv med en massiv satsing på solkraft på bygninger, der alt egnet areal ved nybygg og rehabilitering utnyttes, vil det kun gi et relativt beskjedent bidrag til norsk energiforsyning frem mot 2030.

- Biokraftverk er kostbart, men forholdet forbedres dersom kraft og varme produseres i samme anlegg.

Forsyningssikkerheten skal styrkes

Regjeringen vil legge til rette for et fleksibelt energisystem som gjør det mulig med raske og effektive tilpasninger ved svingninger i produksjon og bruk av energi. Energisystemets fleksibilitet er avgjørende for å håndtere den økte kompleksiteten i energi- og kraftsystemet.

Regjeringen mener at driften av kraftsystemet og krafthandelen så langt som mulig må baseres på markedsmessige løsninger. Effektive markeder gir riktige prissignaler om knapphet og overskudd av energi-produksjon, nett og energibruk, og legger til rette for god ressursutnyttelse, innovasjon og forsyningssikkerhet.

Regjeringen ønsker å styrke det nordiske samarbeidet på energiområdet. Et styrket nordisk samarbeid er også viktig for å påvirke den omfattende utviklingen av regelverk for kraftmarkedet i EU.

Regjeringen vil legge til rette for et sterkt overføringsnett for strøm. Det pågår store investeringer i overføringsnettet nå. Dette bidrar til å styrke forsyningssikkerheten.

Regjeringen vil legge til rette for at den teknologiske utviklingen og utviklingen av nye markedsløsninger bidrar til å styrke forsyningssikkerheten. Avanserte måle- og styringssystemer (AMS) og smart styring av energibruken kan bidra til å dempe behovet for investeringer i kraftnettet.

Regjeringen vil legge til rette for at krafthandelen kan foregå på organiserte markedsplasser med høy likviditet og transparent prisdannelse. Det bør være energiprisene som skal gi signaler om lønnsomheten av langsiktige investeringer i ny produksjonskapasitet.

Regjeringen vil prioritere at markedsløsninger kan bringe frem mer av fleksibiliteten i energisystemet. Ved å legge til rette for bruk av ny teknologi, kan nye kundegrupper delta mer aktivt i kraftmarkedet.

Et sterkt overføringsnett for kraft

Regjeringen vil legge til rette for en samfunnsmessig rasjonell utbygging av strømmettet i hele landet. Et strømmett med tilstrekkelig overføringskapasitet er en forutsetning for god forsyningssikkerhet. Det vises til at overføringsnettet for kraft mot utlandet også er viktig for norsk forsyningssikkerhet.

Strømmettet må bygges ut på en samfunnsmessig rasjonell måte, de samlede gevinstene for samfunnet ved et tiltak må overstige de samlede kostnadene. I en slik vurdering vil det også være viktig å ta hensyn

til muligheter nye teknologiske løsninger i energisystemet gir.

TRANSMISJONSNETTET

Regjeringen mener det er viktig at nettselskapene i plan- og konsesjonsprosesser har transparente kostnadsanslag og at usikkerhetselementene er identifisert.

Regjeringen legger vekt på at de samlede virkemidlene, både kravene til konsesjonssøknader og den økonomiske reguleringen, skal bidra til transparens rundt kostnadsutviklingen i transmisjonsnettinvesteringer.

Regjeringen legger til grunn at nettselskap, lokale og sentrale myndigheter og næringsliv samarbeider godt i forbindelse med store nettinvesteringer.

Regjeringen ser utviklingen i strømmettet i sammenheng med ny kapasitet for produksjon av fornybar energi og nytt forbruk.

Lønnsom utbygging av fornybar energi

Regjeringen vil legge til rette for lønnsom produksjon av fornybar energi i Norge. Regjeringen mener dette i størst mulig grad bør skje i et kraftmarked der kraftproduksjon bygges ut etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Regjeringen fortsetter også innsatsen for å bidra til utvikling og bruk av nye teknologier for fornybar energi.

Regjeringen ønsker en mer effektiv konsesjonsbehandling, og foreslår også at Samlet plan for vassdrag avvikles – for å forenkle prosessen frem mot konsesjon. Regjeringen vil legge til rette for en forsvarlig utnyttelse av det gjenværende potensialet for ny vannkraft.

Olje- og energidepartementet sikter på å oppnevne en ekspertgruppe som skal gi anbefalinger om omlegging av ordningene med konsesjonskraft og -avgift for vannkraft. Formålet er å oppnå en effektiv og samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av vannkraftressursene på en bedre måte. Forslag til regelverksendringer må samtidig vurderes opp mot eksisterende plikter til å avgi konsesjonskraft til kommuner og fylkeskommuner og betale konsesjonsavgifter.

Regjeringen vil øke oppmerksomheten om vannkraftreguleringenes bidrag til flomdemping.

Regjeringen vil legge til rette for miljøforbedringer i vassdrag med eksisterende vannkraftutbygging. De miljøforbedringer som kan oppnås må veies opp mot tapt kraftproduksjon og reguleringsevne. I de nærmeste årene vil det bli behandlet flere saker om revisjon av vilkår i eldre vassdragsreguleringskonsepsjoner.

Regjeringen vil at konsesjonspolitikken for ny vannkraft etter 2020 i større grad skal vektlegge evnen til å produsere når behovet er størst. Utbygging av små vannkraftverk bidrar til noe næringsutvikling

lokalt, men medfører også et stort antall inngrep og produksjonen er ofte størst i de delene av året med minst kraftbehov.

Regjeringen legger til grunn at det er viktig å bevare et representativt utvalg av den norske vassdragsnaturen. Vassdragsvernet ligger i hovedsak fast. I særskilte tilfeller med vesentlig samfunnsnytte, for eksempel i form av vesentlig flom- og/eller skred-dempende effekt, og akseptable miljøkonsekvenser, bør det kunne åpnes for konsesjonsbehandling av vannkraftverk i vernede vassdrag. For å opprettholde helheten i vassdragsvernet, vil regjeringen gå inn for å styrke verneverdier i enkelte vassdrag som inngår i Verneplan for vassdrag gjennom områdevern etter naturmangfoldloven.

Regjeringen vil legge til rette for en langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft i Norge. Olje- og energidepartementet vil utarbeide en nasjonal ramme for konsesjonsbehandling av vindkraft på land. Det tas også sikte på å klargjøre hvilke havområder det kan være aktuelt å åpne for søknader om konsesjon for vindkraft til havs.

Regjeringen vil ikke innføre nye mål under elsertifikatsystemet etter at fristen for det eksisterende systemet løper ut i 2021. Det vises til at utviklingen av fremtidens energisystem må skje på en måte som ikke svekker verdien av de fornybare energiressursene.

Regjeringen mener det er viktig å ta vare på og utvikle kraftverk som har disse egenskapene, og ønsker at det gjennomføres lønnsomme investeringer, reinvesteringer, opprustning og utvidelse i vannkraft. Formålet er å opprettholde og videreutvikle reguleringsevnen i det norske vannkraftsystemet. Regjeringen legger til grunn at utnyttelsen av vassdragene skjer på en måte som ivaretar viktige miljøverdier.

Avvikling av Samlet plan

Samlet plan for vassdrag angir en utbyggingsrekkefølge for stor vannkraft, der formålet er at de beste og minst konfliktfylte prosjektene skal realiseres først. Samlet plan har vært et nyttig verktøy for å redusere konfliktene i norsk vannkraftutbygging og har gitt en god oversikt over ressursene. Regjeringen mener at Samlet plan i dag har liten praktisk nytte, og vil avvikle ordningen som forvaltningsverktøy. Den resterende prosjektporteføljen er liten, og planen er ikke oppdatert siden siste behandling i Stortinget i 1993. Det medfører at mye av informasjonen om prosjektene er utdatert. Konsesjonsbehandlingen skal sikre at prosjekter med uakseptable miljøvirkninger, eller som innebærer dårlig ressursutnyttelse, ikke blir realisert.

Selv om Samlet plan avvikles som forvaltningsverktøy, vil fortsatt relevant kunnskap som ble inn-

hentet i arbeidet med planen kunne brukes i konsesjonsbehandlingen.

Departementet vil utrede og legge frem et lovfor-slag som gir konsesjonsmyndigheten adgang til å gi tidlig avslag i større vann- og vindkraftsaker. Tiltak som medfører vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk, eller har svak prosjektøkonomi, bør kunne gis tidlig avslag. Adgangen til å gi tidlig avslag vil fylle noe av den samme funksjonen som behandling etter Samlet plan, men uten en forutgående administrativ behandling som nå. Det vil i den enkelte sak være opp til konsesjonsmyndigheten å bestemme om adgangen til tidlig avslag skal benyttes.

En avvikling av Samlet plan innebærer en forenkling ved at alle større vannkraftprosjekter i vassdrag som ikke er vernet, kan konsesjonsbehandles på ordinær måte med melding, konsekvensutredning og søknad.

STRATEGI FOR OPPRUSTNING OG UTVIDELSE

Regjeringen ønsker å legge til rette for at potensialet for opprustning og utvidelse av vannkraftverk kan realiseres. Selv om norske vannkraftverk er godt vedlikeholdte, er gjennomsnittsalderen høy. Når det uansett må investeres, eller gjøres endringer i kraftverkene som kan medføre stans, er det viktig at mulighetene for opprustning og utvidelse blir vurdert samtidig.

Regjeringen vil legge opp til at konsesjonsbehandling av opprustnings- og utvidelsesprosjekter blir prioritert.

For mange kraftverk vil det bli gjennomført revisjon av vilkår i eldre vassdragsreguleringskonsesjoner de nærmeste årene. Der det er mulig, vil konsesjonsmyndighetene legge opp til en samordnet behandling med opprustnings- og utvidelsesprosjekter i samme vassdrag. Opprustnings- og utvidelsesprosjekter er unntatt fra kravene om melding.

Regjeringen vil effektivisere saksbehandlingen og delegere myndighet til å treffe vedtak i mindre saker om vassdragsreguleringer til NVE.

Olje- og energidepartementet sikter på å oppnevne en ekspertgruppe som skal gi anbefalinger om omlegging av ordningene med konsesjonskraft og -avgift for vannkraft. Mesteparten av det kjente potensialet for opprustning og utvidelse er omfattet av Samlet plan. Forslaget om å avvikle behandlingen etter Samlet plan er derfor også et bidrag til å få frem disse prosjektene på en enklere måte enn i dag.

VERNEDE VASSDRAG

Regjeringen legger til grunn at det er viktig å bevare et representativt utvalg av den norske vassdragsnaturen. Verneplan for vassdrag ligger i hovedsak

fast. Mange av de vernede vassdragene er samtidig nasjonale laksevasdrag.

I særskilte tilfeller med vesentlig samfunnsnytte, for eksempel i form av vesentlig flom- og/eller skred-dempende effekt, og akseptable miljøkonsekvenser, mener regjeringen det bør kunne åpnes for konsesjonsbehandling av vannkraftverk i vernede vassdrag. I slike tilfeller kan det være aktuelt for regjeringen å komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag om å åpne for konsesjonsbehandling.

Verneplan for vassdrag er først og fremst et vern mot vannkraftutbygging, men verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre typer tiltak. For å opprettholde helheten i vassdragsvernet vil regjeringen samtidig gå inn for å styrke verneverdier i enkelte vassdrag som inngår i Verneplan for vassdrag gjennom områdevern etter naturmangfoldloven.

Regjeringen mener fylkeskommunene bør vise tilbakeholdenhet med å sette i gang flere planprosesser i vernede vassdrag.

MILJØFORBEDRINGER I UTBYGDE VASSDRAG

Regjeringen vil legge til rette for miljøforbedringer i vassdrag med eksisterende vannkraftutbygging, blant annet som en oppfølging av vanddirektivet. De miljøforbedringer som kan oppnås må veies opp mot tap i utslippsfri kraftproduksjon, reguleringsevne og flomdemningskapasitet.

Ved pålegg om miljøforbedringer for eksisterende vannkraftverk, vil vassdragsmyndighetene legge vekt på å finne frem til tilpassede tiltak som ivaretar økologien i vassdragene. I arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene har det vært særlig oppmerksomhet om regulerte vassdrag, og hensynet til laksefisk og truede arter som for eksempel elvemusling.

Nye vassdragskonsesjoner kan revideres 30 år etter at konsesjonen ble gitt, og alle eldre reguleringskonsesjoner kan revideres senest i 2022. En revisjonssak kan være svært tid- og ressurskrevende. Dette innebærer at det kan ta lang tid å få til miljøforbedringer. Regjeringen vil trappe opp arbeidet med revisjonssaker slik at samfunnsøkonomisk lønnsomme miljøforbedringer blir gjennomført raskere.

Regjeringen vil utrede hvordan dagens naturforvaltningsvilkår, eller andre effektive virkemidler, mer rasjonelt enn i dag kan gjøres gjeldende for i første omgang vassdrag med konsesjon der det er kjente miljøproblemer. Regjeringen vil bruke standardvilkåret for naturforvaltning mer aktivt for å forbedre tilstanden i utbygde vassdrag.

POTENSIALET FOR FLOMDEMPING VED NYE OG EKSISTERENDE REGULERINGER

Regjeringen legger opp til at vektlegging av flomdempende effekt blir enda viktigere i fremtidig

konsesjonsbehandling. Flomdemping vil være et sentralt tema når fordeler og ulemper ved nye reguleringer skal avveies under konsesjonsbehandlingen.

KONSESJONSKRAFT OG KONSESJONSAVGIFTER

Olje- og energidepartementet tar sikte på å oppnevne en ekspertgruppe som skal gi anbefalinger om omlegging av ordningene med konsesjonskraft og konsesjonsavgift for vannkraft. Departementet legger opp til at ekspertgruppen skal ha økonomisk og juridisk kunnskap om energi- og vassdragsområdet, og at vassdragskommunene skal være representert i gruppen.

Vindkraft

Regjeringen vil legge til rette for en langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft i Norge. Norge har gode vindressurser, og vindkraften har en produktionsprofil som er godt tilpasset det norske forbruket over året.

Vindkraftanlegg er arealkrevende, og det er nødvendig med gode avveininger av viktige miljø- og samfunnshensyn. Regjeringen vil legge opp til en politikk som demper konflikter og bidrar til at de beste lokalitetene blir valgt.

Regjeringen vil legge forholdene til rette for investeringer i lønnsomme vindkraftprosjekter i Norge. Olje- og energidepartementet vil utarbeide en nasjonal ramme for konsesjonsbehandling av vindkraft på land. Det tas også sikte på å klargjøre hvilke havområder det kan være aktuelt å åpne for søknader om konsesjon for vindkraft til havs.

Regjeringen vil stramme inn praksis for behandlingen av søknader om utsatt frist for idriftsettelse for vindkraftkonsesjoner. Ved behandlingen av søknader om forlenget frist, vil det blant annet bli lagt vekt på i hvilken grad det foreligger tilstrekkelig konkrete planer om å realisere prosjektet.

Regjeringen mener at en nasjonal ramme for vindkraft vil bidra til forutsigbarhet, og en mer effektiv konsesjonsbehandling av fremtidige vindkraftprosjekter. Olje- og energidepartementet vil, sammen med berørte departementer, utarbeide en nasjonal ramme for konsesjonsbehandling av vindkraft på land. Nødvendig involvering av lokalt og regionalt folkevalgt nivå, og andre berørte interesser, vil bli avklart som del av arbeidet.

Regjeringen vil fortsette å vektlegge kommunenes syn i behandlingen av konkrete vindkraftprosjekter.

Regjeringen mener at utbygging av vindkraft til havs i større skala ikke er realistisk i Norge på kort til mellomlang sikt. Norge har fortsatt betydelige vannkraftprosjekter og vindkraftprosjekter på land som kan utbygges til en vesentlig lavere kostnad enn det som er tilfelle for vindkraft til havs.

Et hovedelement i regjeringens strategi for havenergi er å styrke satsingen på forskning, både for å bidra til teknologiutvikling og for å få kostnadene ned.

Tiltak for en mer effektiv konsesjonsbehandling

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å effektivisere konsesjonsbehandlingen. Flere tiltak kan forenkles og forbedre konsesjonsprosessen innenfor de rammer som er fastsatt. Vedtakene skal være basert på god kunnskap og være godt begrunnet.

Energiprojekter skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme for å kunne få konsesjon. Det betyr at fordelene for samfunnet må overstige ulempene. Departementet vil gjennomgå metodikken for beregning av prissatte konsekvenser i konsesjonsbehandlingen for å få et enda bedre beslutningsgrunnlag i den enkelte sak, og for å kunne sammenligne teknologier og prosjekter.

Det vises til at inngrepsfrie naturområder (INON) ikke lenger brukes som verktøy i arealpolitikken. Samtidig kan store sammenhengende naturområder med urørt preg ha stor verdi for naturmangfold, friluftsliv og landskap. Det vil derfor fortsatt bli gjort konkrete vurderinger av eventuelle konsekvenser for slike områder i konsesjonsbehandlingen.

EFFEKTIVE KONSULTASJONER MED SAMETINGET

Regjeringen går inn for at konsultasjoner med Sametinget skal samordnes med systemet for innsigelse i konsesjonssaker. Gjennom innsigelse får Sametinget påvirket vedtakene tidligere i prosessen. Det sikrer en hensiktsmessig prosess for å avklare konflikter med samiske interesser, samtidig som det kan gi en mer effektiv saksbehandling både for konsesjonsmyndigheten og Sametinget.

ENKELTSAKER SOM FORELEGGES STORTINGET

Ved kraftutbygginger som kan gi mer enn 20 000 naturhestekrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, skal saken forelegges Stortinget før Kongen i statsråd eventuelt gir konsesjon. Det følger av vassdragsreguleringsloven at slik foreleggelse skal skje «med mindre departementet finner det unødvendig».

Regjeringen vurderer om lovbestemmelsene som nå gjelder for foreleggelse av enkeltsaker om vassdragsreguleringer for Stortinget er hensiktsmessig utformet – ut fra hensynet til forenklinger i konsesjonsbehandlingen og uten at det skal gå på bekostning av en forsvarlig saksbehandling. I sakene om avslag på søknader om konsesjon for vassdragsreguleringer mener regjeringen at den generelle klageadgangen er tilstrekkelig for å sikre en forsvarlig behandling.

Elsertifikater

Elsertifikatmarkedet ble innført i 2012 og vil bidra til ny produksjon av fornybar kraft på til sammen 28,4 TWh i Norge og Sverige fra 2020. Norge skal finansiere 13,2 TWh av dette, tilsvarende 9–10 pst. av dagens kraftproduksjon i Norge. Elsertifikatordningen ble etablert som del av Norge og Sveriges gjennomføring av forpliktelsene under fornybardirektivet. Foreløpige beregninger tyder på at begge land allerede nå har nådd målene i fornybardirektivet. Både Norge og Sverige, sammen med Island, har langt høyere andeler fornybar energi enn andre land i Europa.

Avtalen mellom Norge og Sverige om et felles marked for elsertifikater løper til 2036. Godkjent produksjon som settes i drift i 2020 vil derfor motta elsertifikater i 15 år. I januar 2016 var det godkjent anlegg med en normalårsproduksjon på 2,2 TWh i Norge og 11,6 TWh i Sverige. Fordelingen kan endre seg frem mot 2020.

Regjeringen er opptatt av at de to landenes myndigheter opptrer forutsigbart, og på en måte som ikke påvirker prisen i elsertifikatmarkedet på uheldig måte.

Regjeringen har søkt å justere rammebetingelser under elsertifikatordningen på norsk side med sikte å gjøre disse mer harmonisert med svenske rammebetingelser. Full harmonisering av alle rammebetingelser er ikke sannsynlig.

Regjeringen vil ikke innføre nye mål under elsertifikatsystemet etter at fristen under det eksisterende systemet løper ut i 2021.

Regjeringen vil legge til rette for et kraftmarked der kraftproduksjon bygges ut etter lønnsomhet basert på prissignaler. Det nordiske kraftmarkedet ligger an til å ha et stort kraftoverskudd i mange år fremover, og lønnsomheten for eksisterende fornybarproduksjon er i dag under press.

Regjeringen legger til grunn at økte handelsmuligheter for kraft mellom land og utsiktene til en gradvis økning av prisene i det nordiske og europeiske kraftmarkedet som følge av reformer i kvotesystemet, gir forventninger om at investeringer i både vindkraft, vannkraft og andre fornybarteknologier vil få bedre lønnsomhet frem mot 2030.

Opprinnelsesgarantier

Ordningen med opprinnelsesgarantier er til vurdering i forbindelse med EUs arbeid med et revidert fornybardirektiv. Norske synspunkter fremmes i dette arbeidet.

I henhold til EUs fornybardirektiv, har kraftproducentene rett på å få utstedt en opprinnelsesgaranti for strøm fra anlegg som utnytter fornybare kilder som vannkraft og vindkraft. En opprinnelsesgaranti

er et bevis på at det er produsert en megawattime (MWh) elektrisitet fra en spesifisert energikilde.

EUs elmarkedsdirektiv gjør leverandørene forpliktet til å oppgi fornybarandelen ved salg av strøm til sluttbrukere. I Norge er det lagt til rette slik at leverandørene kan bruke opprinnelsesgarantier i varedeklarasjon for strøm. I henhold til elmarkedsdirektivet, kan produksjonsstatistikken i det enkelte land benyttes til varedeklarasjon, men i internasjonale sammenhenger varierer praksisen.

Regjeringen legger til grunn at verdien av den norske fornybare kraftproduksjonen sikres best gjennom et stramt kvotemarked for CO₂ og tilgang til de europeiske markedene.

Fjernvarme

Regjeringen legger til grunn at utviklingen på fjernvarmeområdet i stor grad vil være knyttet til utvidelse av eksisterende anlegg.

Regjeringen legger opp til å fjerne konsesjonsordningen for fjernvarme etter energiloven og gjennomføre nødvendige tilpasninger i regelverket. Dette vil også medføre endringer i plan- og bygningsloven. Regjeringen legger til grunn at endringene ikke skal være til hinder for forenklinger og reduserte byggekostnader.

Regjeringen vil vurdere hvorvidt det fortsatt er grunnlag for å opprettholde dagens innretning av regelverket om tilknytningsplikt til fjernvarme.

Det vises til at i anmodningsvedtak nr. 391 er regjeringen bedt om å vurdere virkemidler for å fase ut bruken av fossil olje i fjernvarme og gjøre fjernvarme mest mulig ressurseffektiv, jf. Innst. 192 S (2014–2015). Andelen fossil olje som brensel i fjernvarme har over tid vært synkende og fjernvarmebransjen er aktiv for å redusere bruk av fossil olje til spisslast. Større vekt på utslippsreduksjoner i Enovas arbeid gjør at overgang fra fossil olje til fornybare ressurser blir viktig for Enova fremover.

Regjeringen ønsker å se anmodningsvedtaket om virkemidler for å fase ut bruken av fossil olje i fjernvarme i sammenheng med anmodningsvedtakene knyttet til forbud mot bruk av fossil olje til oppvarming i bygninger.

Mer effektiv og klimavennlig bruk av energi

Regjeringen vil legge til rette for lønnsom produksjon av fornybar energi i Norge. Samtidig skal energibruken blir mer effektiv og klimavennlig, og utviklingen skal skje innenfor økonomiske og miljømessig bærekraftige rammer. Regjeringen vil utvikle og tilrettelegge energisystemet for en mer effektiv og klimavennlig bruk av energi i alle samfunnssektorer.

Regjeringen foreslår å fastsette et ambisiøst og kvantifiserbart nasjonalt mål for energieffektivisering. Målet er å redusere energiintensiteten (energi-

bruk/BNP) med 30 pst. innen 2030. Målet skal bidra til at vi lykkes i å effektivisere bruken av energi ytterligere. Økt bruk av elektrisitet for å erstatte mindre klimavennlige energikilder må skje parallelt med at vi bruker elektrisiteten mer effektivt.

Enova

Regjeringen legger opp til at Olje- og energidepartementet inngår ny avtale med Enova for perioden 2017–2020 basert på den eksisterende styringsmodellen.

Regjeringen vil at Enova fortsatt skal ha stor faglig frihet til å utvikle virkemidler og tildele støtte til enkeltprosjekter.

Finansieringsløsningen gjennom Energifondet har gitt god forutsigbarhet og fleksibilitet i Enovas arbeid. De langsiktige rammene gjør det mulig for Enova å gå inn i enkelte store prosjekter og mange forskjellige satsinger på enkeltområder.

Regjeringen legger opp til at Enovas overordnede mål skal være reduserte klimagassutslipp og styrket forsyningssikkerhet for energi, samt teknologiutvikling som på lengre sikt også bidrar til reduserte klimagassutslipp. Enova kan rekruttere prosjekter fra alle sektorer. Olje- og energidepartementet vil vurdere nærmere hvordan kvantitative resultatmål på reduserte klimagassutslipp og styrket forsyningssikkerhet for energi kan utformes til bruk i neste styringsavtale med Enova.

Regjeringen ønsker å dreie oppmerksomheten i energipolitikken fra støtte til kjente produksjonsteknologier over mot innovasjon og utvikling av nye energi- og klimaløsninger tilpasset fremtidens behov. Enova skal bidra til økt hastighet og volum på innovasjon på området.

For Enova er utvikling av ny energi- og klimateknologi i industrien er et stort og voksende arbeidsområde. Enova kan bidra til prosjekter både i eksisterende og nye industrier, samt i petroleumssektoren.

Regjeringen har gitt Enova i oppdrag å bidra til reduserte klimagassutslipp i transportsektoren. Enova skal være en pådriver for teknologiutvikling, som bidrar til reduserte klimagassutslipp også på transportområdet.

Landstrøm

Regjeringen vil legge til rette for bruk av landstrøm i norske havner. Enova skal være med på å bygge opp under en markedsbasert utvikling av landstrøm. Det er aktuelt å tilby investeringsstøtte i en overgangsperiode. Det ilegges lav sats på elavgift ved kjøp av landstrøm til skip

Regjeringen legger opp til at satsingen på landstrøm skal være markedsbasert, som innebærer at markedsaktører skal eie og drifte anleggene. De hav-

nene og fartøystypene med størst potensial skal prioriteres.

Enova skal være med på å bygge opp under en markedsbasert utvikling av landstrøm. Rederier som ønsker å bygge om skip slik at de kan kobles til landstrømanlegg, kan søke investeringsstøtte gjennom Enovas programmer for energitiltak i skip.

Som ledd i arbeidet med å legge til rette for økt bruk av landstrøm i norske havner, er elavgiften satt ned fra ordinær til redusert sats for landstrøm til skip.

Energibruk i bygg

Regjeringen har skjerpet energikravene i byggeteknisk forskrift (TEK 10) til passivhusnivå, i tråd med klimaforliket.

Både i nye bygg og i eksisterende bygg kan det være aktuelt å installere energiløsninger for egenproduksjon i bygget. Tradisjonelt har fyring med fossil olje og ved fungert godt i samspill med kraftsystemet og bidratt til å begrense effektbelastningen. Regjeringen arbeider med å fase ut fyring med fossil olje i bygg.

ENERGIMERKEORDNINGEN FOR BYGNINGER OG ORDNINGEN FOR ENERGIVURDERING AV TEKNISKE ANLEGG

Regjeringen tar sikte på å overføre den videre driften og utviklingen av energimerkeordningen for bygninger fra NVE til Enova. Overføringen inkluderer også ordningen for energivurdering av tekniske anlegg. Tilsynsaktiviteten knyttet til ordningene vil fortsatt bli ivaretatt av NVE.

Regjeringen vil videreutvikle energimerkeordningen og se den i sammenheng med andre virkemidler. Man vil gjennomgå energimerkeordningen med sikte på å gjøre ordningen enda bedre enn i dag.

Forbud mot fossil olje til oppvarming i bygg

Regjeringen arbeider med utforming av et forslag til forbud mot fyring med fossil olje i boliger og til grunnlast i øvrige bygg i 2020. Regjeringen vurderer om forslaget til forbud også bør omfatte spisslast i alle bygg. Regjeringen vil se på virkemidler for å fase ut bruken av fossil olje i fjernvarme i sammenheng med forslaget.

Overgang fra fossile til fornybare energikilder

I forbindelse med behandlingen av Dokument 8:10 S (2014–2015), Innst. 147 S (2014–2015) fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak: «Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om hvordan fossil energibruk i Norge kan erstattes med fornybare energikilder som tilpasning til lavutslippssamfunnet.»

Regjeringen vil legge til rette for lønnsom utbygging av fornybar energi og mer effektiv og klimavennlig bruk av energi i Norge gjennom politikken for fremtidens energisystem. Enova er en viktig del av virkemiddelbruken på disse områdene.

Regjeringen vil legge til rette for å erstatte fossil energibruk med fornybar energi. Regjeringen vil legge til rette for at den siste delen av bruken av fossil olje fases ut i husholdninger og tjenesteyting gjennom å

- utforme et forslag til forbud mot fyring med fossil olje i husholdninger og til grunnlast i øvrige bygg i 2020
- vurderer om forslaget til forbud også bør omfatte spisslast i alle bygg
- se på virkemidler for å fase ut bruken av fossil olje i fjernvarme i sammenheng med forslaget til forbud mot bruk av fossil olje til oppvarming i bygg.

Regjeringen har gitt Enova i oppdrag å bidra til reduserte klimagassutslipp i transportsektoren.

Regjeringen vil

- bidra til reduserte klimagassutslipp fra transportsektoren gjennom Enova
- legge til rette for landstrøm i flere norske havner
- sørge for at utvikling av ny og umoden teknologi for utslippsreduksjoner i skipsfarten tillegges vekt i utarbeidelsen av ny avtale og mandat for Enova
- følge opp Stortingets vedtak om rettighetsfestet støtte til offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur for elbil.

Regjeringen bidrar til overgang fra bruk av fossil til fornybar energi gjennom

- å legge til rette for at tilgangen på fornybar kraft fortsatt skal være et konkurransefortrinn for norsk industri
- Enovas satsing på ny energi- og klimateknologi
- at petroleumssektoren er underlagt både CO₂-avgift og kvoteplikt
- DEMO 2000 sine bidrag til mer miljøvennlig og energieffektiv teknologi.

Regjeringens strategi for CO₂-håndtering

Regjeringens tiltak i strategien for CO₂-håndtering omfatter forskning, utvikling og demonstrasjon, arbeidet med å realisere fullskala demonstrasjonsanlegg, transport, lagring og alternativ bruk av CO₂ og internasjonalt arbeid for å fremme CO₂-håndtering.

Regjeringen har en ambisjon om å realisere minst ett fullskala demonstrasjonsanlegg for CO₂-fangst og

-lagring innen 2020. Regjeringen har besluttet å igangsette arbeidet med mer detaljerte studier av muligheter for fullskala demonstrasjonsanlegg for CO₂-håndtering i Norge. Arbeidet innebærer å studere løsninger for fangst-, transport- og lagring av CO₂.

Regjeringen vil satse videre på forskning og utvikling, bl.a. inngår en fortsatt satsing på CLIMIT, forskningsentre for miljøvennlig energi (FME) og internasjonale forskningsaktiviteter.

Hydrogenstrategi

Regjeringen vil satse på forskning og utvikling av teknologier innenfor produksjon, lagring og bruk av hydrogen.

Regjeringen vil legge til rette for norsk deltakelse i internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid og i internasjonale prosjekter knyttet til hydrogen.

I forbindelse med Enovas neste avtaleperiode vil regjeringen legge til rette for at Enova har et støttetilbud for hydrogenfyllstasjoner. Enova skal følge utviklingen i markedet for hydrogenkjøretøy tett, og bidra til å redusere barrierer for et velfungerende marked for hydrogen som drivstoff.

Bruk av naturgass

Regjeringen vil legge til rette for bruk av naturgass. Kjøp og salg av naturgass skal skje gjennom kommersielle forhandlinger.

Departementet har hatt et forslag til endringer i naturgassloven på høring som en oppfølging av tredje gassmarkedsdirektiv 2015.

I høringen av endringer i naturgassloven mente flere at det er manglende konkurranse i markedet for LNG. Regjeringen viser til at det er gitt investeringsstøtte til mange av de regionale anleggene. Bakgrunnen for å støtte utviklingen av småskala LNG var at gass skulle bli tilgjengelig for flere. Det var en forutsetning i støtteordningen at anleggene skulle være teknisk tilrettelagt for tredjepartsadgang.

Departementet vil vurdere tiltak, herunder lovregulering, rettet mot LNG-anlegg av en viss størrelse for å sikre tredjepartsadgang til LNG-tanker med ledig kapasitet.

Dokument 8:51 S (2015–2016) om tiltak for å redusere klimagassutslipp

Følgende forslag i Dokument 8:51 S (2015–2016) behandles i denne innstilling:

«I

Stortinget ber regjeringen:

1. Øke støtten gjennom Enova til utbygging av ladestasjoner for elbiler og sørge for at disse dimensjoneres slik at de kan imøtekomme den teknologiske

utviklingen som foregår. Dette vil innebære en utbygging som sikrer tilstrekkelig effektkapasitet på selve ladestasjonen og i elektrisitetsnettet.

2. Etablere en støtteordning for utbygging av infrastruktur for hydrogenbasert transport, slik at hydrogenbaserte kjøretøy kan innpasses i det norske markedet.

3. Utrede en støtteordning for nullutslippslastebiler og nullutslippsbusser, der dette er hensiktsmessig, for å dekke hele eller deler av merkostnadene transportører får ved å velge nullutslippsteknologi.

4. Følge opp arbeidet fra Grønn skattekomisjon og utrede bruk av fleksibel veibruksavgift som varierer med geografisk plassering og utslippintensitet i drivstoffet.

5. Forsterke omleggingen av avgiftssystemet til fordel for null- og lavutslippsbiler slik at biler med klimagassutslipp over tid fases ut.

6. Legge til rette for økt bruk av fornybart drivstoff (biodrivstoff) med økt innblanding opp mot 40 pst. i transportsektoren. Dette må også vurderes for mobile kilder som traktorer og anleggsmaskiner innen 2030.

7. Sørge for at fossil energibruk i nybilsalget av person- og varebiler gradvis fases ut. Avgiftssystemet innrettes slik at alle nybilsalg i 2025 skal baseres på lav- og/eller nullutslippsløsninger. Fra 2030 skal avgiftssystemet innrettes slik at tilnærmet 100 pst. av nybilsalget er basert på nullutslippsteknologi.

8. Legge til rette for utvikling og innføring av fornybart drivstoff innen innenriks luftfart.

9. Legge til rette for utvikling og innføring av lav- og nullutslippsteknologi for gjenværende dieselstrekninger på jernbane.»

«II

Stortinget ber regjeringen:

1. Øke fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging til 100 mrd. kroner i 2017, styrke dette ytterligere fram til 2020 i og med at Enova tilføres nye oppgaver.

2. Utvikle et program for fullskala CCS på norske industriutslipp i samarbeid mellom Gassnova og Enova hvor staten aktivt bidrar til realisering av minimum ett fullskala anlegg for fangst av CO₂ innen 2020 med program og virkemidler for å forsterke denne satsingen fram til 2025.

3. Åpne for at Enova kan støtte næringsaktører som vil produsere strøm fra fornybar energi til eget forbruk og som ikke nødvendigvis er koblet til nettet.

4. Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre konkurransedyktige rammebetingelser for nye store investeringer i klimavennlig industri i Norge,

herunder garantiordninger som ligger innenfor regelverket om statsstøtte i EØS-avtalen.

5. Etablere sterkere ordninger for pilotering/uttesting av ny teknologi, herunder demonstrasjonsanlegg, hvor også driftsdeltakelse inkluderes.

6. Etablere et program for lavutslippsteknologi for olje- og gassektoren og slik bidra til lavutslippsløsninger i olje- og gassnæringen. Programmet bør utvikles i samarbeid med partene i næringen som en del av eller som et supplement til «veikartet for høy produksjon og lave utslipp» som partene i næringen nå utarbeider. Målet er at nye installasjoner som har et driftspotensial utover 2050 driftes etter et slikt prinsipp.

7. Gjennom Enova legge til rette for overføring av teknologi for lave utslipp fra oljeindustrien til andre næringer og til sluttbrukere av olje og gass.»

«III

Stortinget ber regjeringen:

1. Etablere samarbeid mellom stat og kommune om utbygging av infrastruktur for landstrøm ved alle relevante havner.

2. Bidra til at alle fergestrekninger, der dette er mulig og kan gjennomføres, elektrifiseres innen 2030. Videre må lavutslippsteknologi vurderes og benyttes. Norges mulighet for å utvikle de maritime næringsklyngene til å bli verdensledende på lav- og nullutslippsteknologi innenfor skipsfarten må vektlegges.

3. Etablere et større forsknings- og teknologiprogram for å utvikle null- og lavutslippsløsninger i maritim sektor.

4. Legge til rette for at LNG (flytende naturgass) som drivstoff blir mer tilgjengelig for skipsfarten.

5. Etablere landstrøm for alle større havneanløp.

6. Utvikle et program for smarte byer i Norge gjennom bruk av informasjonssystemer og kommunikasjonsteknologi for å levere bedre tjenester til innbyggerne, forbedre energieffektiviteten, kollektivtransporten og avfallssystemene, og bidra til en grønnere byplanlegging.»

«VII

Stortinget ber regjeringen:

1. Utvikle et sterkt norsk lederskap internasjonalt innen fornybar energi og energiinfrastruktur.

2. Opprettholde regnskogsatsingen på et høyt nivå.

3. Øke garantirammen i GIEKs (Garantiinstituttet for eksportkreditt) u-landsordning, for å legge til rette for eksport av norsk fornybarkompetanse.

4. Styrke INTPOW.

5. Opprettholde og forsterke utenlandssatsingen til et sterkt offentlig eid Statkraft. Dette forutsetter en forutsigbar og stabil utbyttepolitikk over tid.

6. Vurdere om Statens pensjonsfond utland også bør kunne investere i unotert infrastruktur for fornybar energiproduksjon.

7. Vurdere hvordan staten i større grad kan bidra til investeringer i fornybar infrastruktur globalt.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren, Audun Otterstad og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 og Dokument 8:51 S (2015–2016) om tiltak for å redusere klimagassutslipp.

Komiteen mener at Paris-avtalen legger betydelige føringer for norsk energi- og klimapolitikk. Komiteen viser i den sammenheng til at Stortinget har besluttet at Norge skal implementere EUs klimarammeverk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener dette vil danne en god ramme for norsk energipolitikk frem mot 2030, og gi et godt grunnlag for å kunne innfri både energi- og klimamålene.

Klima, veien til lavutslippssamfunnet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener EUs klimamål for 2030 er ambisiøse, og anerkjenner at for å nå målene kreves en betydelig innsats, også fra Norge. Energisektoren spiller en nøkkelrolle for å nå disse målene. Det langsiktige målet er et bærekraftig og miljøvennlig energisystem med svært lave klimagassutslipp.

Komiteen mener Norge skal føre en ambisiøs energipolitikk som tar i bruk våre fornybare energiresurser. Komiteen mener energipolitikken må bygge opp under klimapolitiske målsettinger og bidra til at Norge blir et ledende land i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Komiteen mener at energipolitikken derfor må legge til rette for at fossil energibruk i størst mulig grad kan erstattes med fornybare energikilder i alle deler av økonomien.

Komiteen mener at tydelige og langsiktige målsettinger for utslippsreduksjoner kan bidra til større forutsigbarhet og vil være viktige styringssignaler til næringslivet, forvaltningen og folkevalgte. Komiteen vil peke på at en systematisk fremstilling av ulike virkemidler i klimapolitikken bør være del av en sak for Stortinget om en ny klimalov. Komiteen viser i den forbindelse til at Stortinget har vedtatt at regjeringen ved innføringen av en klimalov, skal rapportere i de årlige budsjettene hvordan Norge kan nå klimamålene for 2020, 2030 og frem mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimagassutslipp. Komiteen viser til vedtak I i Innst. 397 S (2015–2016), jf. Dokument 8:51 S (2015–2016).

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2017 – etter at EU-kommisjonens forslag til innsatsfordeling for ikke-kvotepiktig sektor er lagt frem – synliggjøre utslippsbanene for de enkelte sektorer innenfor ikke-kvotepiktig sektor. Fremleggelsen må omtale målsettinger for hver enkelt sektor basert på en vurdering av hva dette forslaget vil innebære for Norge.»

Komiteen stadfester at klimamålet for 2020 ligger fast, og at de innenlandske utslippene ikke skal overstige 45–47 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2020. Komiteen viser til at EUs fornybardirektiv setter bindende nasjonale mål for andel fornybar energi, og at Norge har et mål om 67,5 prosent fornybarandel, inkludert 10 prosent i transportsektoren.

Komiteen viser til at dette vil være et forpliktende klimamål for 2030.

Komiteen mener det vil være fornuftig å anvisse utslippsbaner for den enkelte sektor innenfor ikke-kvotepiktig sektor i lys av innsatsfordelingen fra EU.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at klimaforliket er blitt forsterket i de senere års budsjetter, og at det har vært et taktskifte i klimapolitikken siden 2013. Flertallet viser blant annet til at innskuddet til Fondet for klima, fornybar energi og energiomleg-

ging er kraftig økt, at det gjennomføres en historisk sterk satsing på jernbane, gang- og sykkelvei og belønningsordningen for kollektivtrafikk i storbyene.

Flertallet viser til at et norsk klimamål for ikke-kvotepiktig sektor vil bli synliggjort når innsatsfordelingen fra EU foreligger, og at dette mest sannsynlig vil bli et svært ambisiøst mål.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er svært forundret over at Venstre og Kristelig Folkeparti sammen med regjeringspartiene i så stor grad velger å avvente EU-kommisjonens forslag til innsatsfordeling, før de selv tar stilling til hvilke tiltak som må gjennomføres nasjonalt før 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2015) – med 45 forslag fra Arbeiderpartiet for å redusere klimagassutslippene i Norge og internasjonalt. I Innst. 397 S (2015–2016) ble temaene om Landbruk og skog, sirkulær økonomi og om klimalov behandlet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at Paris-avtalen fra desember 2015 gir en klar retning for fremtidig klimaarbeid, og inneholder bestemmelser som gjør at innsatsen styrkes over tid. Disse medlemmer viser til at regjeringen ved flere anledninger har uttalt at energimeldingen skulle se energi og klima i en sammenheng. Disse medlemmer er derfor forundret over at det i energimeldingen mangler konkrete anvisninger som gjør at klimagassutslippene vil gå ned fram mot 2030.

Disse medlemmer viser til behandlingen av Meld. St. 13 (2014–2015) Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU, hvor Norges målsetting er å kutte utslippene minst 40 pst. i 2030 sammenlignet med 1990, og hvor det legges opp til felles gjennomføring sammen med EU gjennom en bilateral avtale med EU. Disse medlemmer viser til at regjeringen i denne stortingsmeldingen valgte fem prioriterte satsingsområder, som fremkommer slik:

1. Reduserte utslipp i transportsektoren
2. Utvikling av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi
3. CO₂-håndtering
4. Styrke Norges rolle som leverandør av fornybar energi
5. Miljøvennlig skipsfart

Disse medlemmer mener samtlige av disse prioriterte innsatsområdene må inngå som sentrale områder i energipolitikken fram til 2030. Disse medlemmer kan ikke se at energimeldingen tar opp i seg disse prioriterte innsatsområdene. Disse medlemmer mener at om Norge skal nå sine klimamålsettinger, er det viktig at energisektoren integreres som en del av løsningen. Det haster med å iverksette tiltak og anviser en tydelig retning på samfunnsutviklingen fram mot 2030.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at regjeringen ikke venter på en avtale med EU, og mener regjeringen må legge frem konkrete klimatiltak for å nå Norges mål om 40 pst. reduksjon av utslippene innen 2030.

Disse medlemmer mener en av de viktigste forutsetningene for at Paris-avtalen skal bli et kraftfullt vendepunkt i den globale klimasatsingen, er at det enkelte land raskt starter med å gjennomføre tiltak for å redusere klimagassutslipp. I tillegg vil en vellykket oppfølging være avhengig av at den vestlige del av verden, i tillegg til å redusere egne utslipp, bidrar til å redusere klimagassutslipp i utviklingsland.

Disse medlemmer mener Paris-avtalen er en global og ambisiøs avtale som forplikter regjeringen til å oppfylle klimaforliket fra 2008, jf. Innst. S. nr. 145 (2007–2008), hvor komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, skrev:

«Som en del av en global og ambisiøs klimaavtale der også andre industriland tar på seg store forpliktelser, skal Norge ha et forpliktende mål om karbonnøytralitet senest i 2030. Det innebærer at Norge skal sørge for utslippsreduksjoner tilsvarende norske utslipp i 2030.»

Komiteen viser til Innst. 407 S (2015–2016) om ratifikasjon av Paris-avtalen, der flertallet går inn for at Norge skal bli klimanøytralt i 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til klima- og miljøminister Vidar Helgesens redegjørelse til Stortinget om oppfølging av Paris-avtalen den 12. april 2016, hvor han sa:

«Parisavtalen betyr at partene – inkludert Norge – vil føre en gradvis mer ambisiøs klimapolitikk. Det globale temperaturmålet er skjerpet, noe som også betyr en annen målestokk for hva som kan anses som ambisiøst.

Norge sendte i mars ifjor inn vårt foreløpige nasjonalt fastsatte bidrag til FN, i form av et absolutt utslippsmål for 2030, etter at Stortinget hadde gitt sin tilslutning. Norge vil påta seg en betinget forpliktelse om minst 40 prosent utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990.

I Stortingets behandling av det norske bidraget til Parisavtalen i mars 2015 ble det betingede målet om karbonnøytralitet fra klimaforliket gjentatt. Dette fastslår at Norge som en del av en global og ambisiøs klimaavtale der også andre industriland tar på seg store forpliktelser, skal fremskynde målet om karbonnøytralitet fra 2050 til 2030. Hensikten var å bidra til at andre land skulle påta seg forpliktelser mer på nivå med våre.

Det er ingen tvil om at vi gjennom Parisavtalen har fått en avtale med høyt ambisjonsnivå. Den er et vendepunkt i det internasjonale klimaarbeidet. Alle land skal nå være med å bidra, svært forskjellig fra den todeling som har preget klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen der kun industriland har hatt kvantitative forpliktelser. De femårige innmeldingene og globale gjennomgangene vil gi progresjon i landenes bidrag over tid, og dermed bidra til å oppnå avtalens ambisiøse utslippsmål.

Regjeringen mener likevel at premisene for å fremskynde Norges mål om karbonnøytralitet ikke er oppfylt nå.»

Disse medlemmer viser videre til statsminister Erna Solbergs svar på spørsmål fra Terje Aasland i Stortinget den 4. mai 2016 – om regjeringen nå ville oppfylle denne delen av klimaforliket fra 2008. Statsminister Erna Solberg svarte:

«Den er ikke global, for den er ikke et globalt rammeverk, det er nasjonale, innmeldte prioriteringer. Det betyr at vi har i dag ikke systemer for å kunne veksle ut, som er gode nok for å si at vi kan love klimanøytralitet i 2030, fordi da trenger vi jo å vite hvordan vi får regnskapsført eventuelle investeringer også i andre land.»

Disse medlemmer mener regjeringen uten rettmessig grunnlag, ved de nevnte uttalelser, bryter klimaforliket fra 2008, og at de gjennom dette tilkjennegir at regjeringen utgjør et passivt ytterpunkt i klimapolitikken.

Disse medlemmer har siden regjeringen Solberg tiltrådte høsten 2013 registrert at regjeringen konsekvent viser en manglende vilje til å fremme gode klimaløsninger. Det er først i berøringspunktet med Stortinget at de klimariktige løsningene kommer på saker som fremmes av regjeringen. Disse medlemmer viser til at som en konsekvens av dette, er det fremmet et historisk stort antall representantforslag som omhandler klima og vår fremtid. Svært mange av forslagene har fått flertall, og kan kun anses som et uttrykk for at det er sterkere klimapolitisk vilje i Stortinget, enn hva regjeringen klarer å presentere for Stortinget.

Disse medlemmer vil peke på at regjeringen og dens støttepartier må tåle å bli målt på resultatene av sin politikk og ikke hvilke mål den setter mange år frem i tid. For at Norge skal nå sitt klimamål om å kutte utslippene til 47 mill. tonn CO₂-ekvi-

valenter i 2020, må utslippene reduseres med mellom 1,5 og 2 mill. tonn årlig. I stedet øker utslippene. Disse medlemmer vil også peke på at Miljødirektoratet i sine siste oppdaterte utslippsbaner anslår at klimamålene for 2020 ikke engang vil være nådd i 2030.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen skryter av økte innskudd i fondet som finansierer Enova, men vil minne om at milliarder blir til millioner når bare avkastningen av fondet brukes. Tar man hensyn til at regjeringen lar fondet få ansvar for å finansiere stadig flere oppgaver som tidligere hadde ordinære budsjettbevilgninger, så innebærer Enovas økte handlingsrom fra 2016 sammenlignet med 2014 bare litt over 100 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at dette er langt fra nok til å være noen satsing, og er ikke i nærheten av å kunne innfri de ambisjoner regjeringen hevder de har i klimapolitikken. Disse medlemmer mener at å påstå, slik regjeringen gjør, at deres politikk innebærer noen reell styrking av Enova, er derfor faktisk feil.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener påstanden om et taktskifte i klimapolitikken er retorikk fra regjeringspartiene og deres støttespillere. Disse medlemmer vil peke på at norske klimagassutslipp gikk ned i den rød-grønne regjeringssperioden fra 2005–2013, og at de har gått opp under dagens regjering.

Disse medlemmer vil særlig peke på SSBs utsagn 20. mai 2016:

«Etter en mangeårig trend med reduksjon i utslipp av klimagasser, økte utslippene i 2015 med i underkant av 0,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter sammenlignet med 2014.»

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Solberg ikke har fremmet ett eneste forslag som i vesentlig grad vil bidra til utslippsreduksjoner, men at alle klimatiltak enten er fremmet av opposisjonen eller forhandlet frem av regjeringens støttepartier.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til komiteens behandling av Meld. St. 25 (2015–2016), og at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre unødvendig har satt så korte frister slik at et grundig arbeid med meldingen er vanskeliggjort. Man må derfor basere seg på en mindre gjennomarbeidet innstilling enn ønskelig, og den norske energibransjen får ikke et så sterkt og omforent politisk grunnlag for sin omstilling til bærekraft som den burde fått.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne understreker overfor alle som jobber i energibransjen og alle som ønsker en grønn omstilling, at Miljøpartiet De Grønne på tross av dette er rede til å samarbeide med alle partier som setter klima- og miljøutfordringene først.

Dette medlem konstaterer at på tross av en innstilling fra komiteen om energimeldingen som burde vært bedre organisert, så har komiteens flertall på en rekke punkter forlatt standpunkter i meldingen, flyttet sin politikk i betydelig mer klima- og miljøvennlig retning, og stemmer nå for en lang rekke tiltak og virkemidler som Miljøpartiet De Grønne lenge har fremmet. Dette medlem konstaterer at det er mulig å både ha rett og få rett. Det gir håp for et klimanøytralt bærekraftssamfunn.

Energipolitikk

Komiteen mener en omstilling av økonomien gjennom mindre bruk av fossil energi skaper store muligheter for norsk næringsliv. Komiteen peker på at svært mange land arbeider for å redusere sine klimagassutslipp, noe som betyr at det globale markedet for fornybar energi- og klimateknologi og energieffektivisering vil vokse betydelig. Hvis norske bedrifter skal utnytte dette grønne potensialet, mener komiteen det er avgjørende at vi har optimale rammevilkår for norske bedrifter, og en fremtidsrettet og forutsigbar energipolitikk. Det betyr en omstilling av det norske energiforbruket i fornybar retning, sammen med forskning, utvikling, demonstrasjon og markedsintroduksjon for fornybar teknologi.

Komiteen mener at nesten all aktivitet i samfunnet medfører bruk av energi, og en rekke faktorer påvirker utviklingen i det norske energibehovet frem mot 2030. Elektrisitet blir en stadig viktigere del av energibruken, både i Norge og andre land. Teknologit utviklingen gjør det mulig å bruke elektrisitet på nye områder. IKT benyttes i stadig flere prosesser i økonomien og husholdningene. Bruken og avhengigheten av elektrisitet til slike og andre formål forventes å øke frem mot 2030. Dette har betydning for den samlede energibruken og for kraftsystemet. Det har skjedd store endringer på energiområdet siden siste energimelding ble lagt fram i 1999. Samtidig har klimaendringene og den internasjonale anerkjennelsen av disse påvirket både norsk og utenlandsk energipolitikk. Energimarkedene og energipolitikken i landene omkring oss har endret seg betydelig og utvikler seg stadig. Utviklingen har også påvirket den norske energiforsyningen. Energisystemet er en sentral del av norsk økonomi. Det må være bærekraftig, både økonomisk, økologisk og sosialt.

Komiteen legger til grunn at energisystemet må gjøre det mulig å skape verdier og arbeidsplasser

gjennom produksjon og foredling av energi, og sikre energitilgang for alle til en akseptabel kostnad. Samtidig må hensynet til viktige miljøverdier ivaretas. Energisystemet må innrettes slik at det skaper mest mulig verdier for samfunnet, til lavest mulig kostnad. Energi-, klima-, og næringspolitikk må derfor sees i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030, er en god analyse av hvordan energisektoren er bygd opp. Disse medlemmer mener meldingen ikke tar for seg hvordan fremtidens energipolitikk frem mot 2030, slik tittelen tilsier, vil antas å se ut.

Disse medlemmer viser til at det pågår en rekke prosesser både i regjeringen og i EU som vil påvirke denne sektoren. Den varslede industrimeldingen og energiunionen er to slike prosesser. Disse medlemmer viser til at dette er for dårlig belyst i stortingsmeldingen.

Videre vil disse medlemmer peke på at stortingsmeldingen i stor grad tar for seg vannkraftsektoren, og i liten grad belyser vind, sol og hydrogen som fremtidige viktige fornybare energikilder og energibærere, der Norge kan satse både gjennom direkte ny industriproduksjon, men også ny fornybar energiproduksjon. I tillegg har meldingen ingen prioriterte anvisninger på hvordan et antatt kraftoverskudd skal benyttes for å skape nye muligheter for økt verdiskaping og sysselsetting.

Disse medlemmer vil understreke at norsk vannkraft har vært en viktig pilar for at 98 pst. av kraftproduksjonen i Norge i dag er fornybar. Samtidig vil disse medlemmer vise til at meldingen ikke staker ut kursen fremover for å fase ut det gjestående fossilbruket i Norge, herunder transportsektoren.

Disse medlemmer har merket seg at meldingen ikke omtaler betydningen av skattepolitikken, organisering av nett- og offshoresektoren. Disse medlemmer hadde også forventet at hvilke konsekvenser Paris-avtalen vil få for denne sektoren, i større grad ble belyst i stortingsmeldingen. Disse medlemmer mener derfor meldingen er svak på flere viktige forhold som i stor grad vil prege utviklingen innenfor energisektoren.

Disse medlemmer viser til at regjeringen gjennomgående mener at det er markedet som skal løse de store utfordringer innenfor sektoren: lav kraftpris og lav etterspørsel. Disse medlemmer vil understreke at sektoren, i tillegg til markedet, trenger tydelige politiske rammebetingelser som ut-

nytter energiressursene på en best mulig måte for framtida.

Disse medlemmer viser til at Norge i 2014 oppnådde målet om fornybarandel på 67,5 pst. Dette skyldes at vi bruker den fornybare kraften til alt fra oppvarming til transport, sammenlignet med andre land i Europa. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at fokuset på økt fornybarproduksjon i Norge fortsetter.

Disse medlemmer viser til at den store fornybare kraftproduksjonen har vært – og er – grunnlaget for kraftintensiv industri. Norske industribedrifter produserer i dag med lave klimagassutslipp i forhold til de fleste konkurrenter. Ett av Norges viktigste fortrinn er tilgang på ren energi til konkurransedyktige priser. Dette sikrer konkurransefortrinnene til norsk industri. Norsk industri har store muligheter for å vinne konkurransekraft i tiden fremover.

Disse medlemmer mener det er av stor betydning for å lykkes at myndighetene klargjør gode, langsiktige og forutsigbare rammebetingelser som forsterker mulighetene for framtidsrettede industrielle investeringer. Norsk industri må derfor sikres minst like gode rammebetingelser som tilsvarende industri i EU.

Disse medlemmer mener energipolitikken må underlegges tydelige prioriteringer, og mener det er to hovedområder som må tillegges betydelig vekt. Industriell vekst basert på fornybar energi må utgjøre den ene pilaren, og veksling fra fossil energibruk til fornybar energibruk må utgjøre den andre pilaren.

Disse medlemmer vil understreke at innføringen av grønne sertifikater har bidratt til utbygging av ny fornybar energi i Norge, som igjen har ført til lave kraftpriser, og som har vært positiv for å beholde kraftforedlende industri i Norge. For disse medlemmer er det sentralt at kraftoverskuddet kan benyttes til ny norsk industri.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er viktig at det ble lagt fram en stortingsmelding om norsk energipolitikk, men konstaterer at regjeringen i meldingen i liten grad anviser noen strategiske grep som kan bringe norsk energipolitikk inn i en ny fase. Denne fasen vil etter Senterpartiets mening bli preget av nødvendig klimaomstilling og vekst i eksisterende og nytt næringsliv. Dette medlem konstaterer at de grep som ble gjort av den rød-grønne regjeringen i perioden 2005–2013, fortsatt preger norsk energipolitikk, og da spesielt den store satsingen på utbyggingen av overføringsnettet og satsingen på «grønne sertifikater».

Dette medlem vil peke på at det fra Senterpartiets side er viktig at det settes noen langsiktige mål for energipolitikken, og at perioden etter de grønne sertifikatene må avløses av nye satsinger på

teknologier som kan gjøre arbeidet med nye fornybare energikilder bredere og mer strategisk. Dette medlem mener nye områder må løftes teknologisk gjennom fullskala demonstrasjonsprosjekter. Dette krever en aktiv statlig deltakelse.

Dette medlem mener det er påfallende at regjeringens energipolitikk bærer preg av politisk nøling, og mener dette svekker statens handlekraft i en energipolitisk virkelighet hvor nettopp en slik handlekraft er påkrevet. Dette medlem vil understreke at Senterpartiet mener det er særlig grunn til å peke på behovet for at den store satsingen på «grønne sertifikater» blir videreført av en like ambisiøs satsing på teknologi og kommersialisering av fornybar energi, særlig hydrogen, havvind og solenergi. Norsk offshorekompetanse gir særlig muligheter innenfor havvindsektoren.

Dette medlem viser til at det i denne innstillingen fremmes en rekke forslag som legger føringer for kommende statsbudsjett (inkludert skatte- og avgiftssystemet) og i spesielt stor grad den kommende stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan 2018–2029. Mange av disse er politisk interessante, men dette medlem vil likevel være tilbakeholden med å gå inn for slike føringer nå. Dette medlem forventer at regjeringen både i statsbudsjettet for 2017 og forslaget til Nasjonal transportplan kommer med konkrete forslag som bidrar til å nå Norges klimamål.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er enig i at norske bedrifter har behov for en fremtidsrettet og forutsigbar energipolitikk. En fremtidsrettet energipolitikk er derimot ikke å subsidiere fossil energi og avvikle all støtte til fornybar energiutbygging.

Disse medlemmer mener det er uheldig at sammenhengen mellom energibruken på sokkelen og kraftsystemet på land ikke er dekket i meldingen. Her er det et vidt felt i norsk energipolitikk som ikke er dekket. Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig med en vurdering av sokkelens energibehov og hvordan dette skal dekkes i fremtiden. Vurderingen må legge Paris-avtalens enighet om å tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader til grunn.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om energibruken på sokkelen og sammenhengen med fastlandets kraftsystem, med en vurdering av sokkelens energibehov og hvordan dette skal dekkes i fremtiden, i tråd med ambisjonen om at vi ikke skal overstige 1,5 graders temperaturstigning.»

Disse medlemmer mener fornybarandelen slik den fremkommer i Energimeldingen er sterkt misvisende. Etter EUs fornybardirektiv regnes ikke energi som brukes til å fremstille energi med i nevneren på fornybarandelen. Siden om lag 1/6 av norsk energiforbruk skjer i oljeindustrien, så blir tallet for fornybarandel vesentlig lavere. Brukes meldingens egne tall, ender vi opp med en fornybarandel for 2014 på ca. 40 pst.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å rapportere på fornybarandelen slik den faktisk forekommer i Norge i tillegg til slik den regnes ut i EU og ber regjeringen gjøre det i alle fremtidige dokumenter der fornybarandelen omtales.

Disse medlemmer foreslår at Norge setter seg et eget fornybarandelsmål, som inkluderer offshore virksomhet. Dette målet bør være ambisiøst og på høyden med målet vi har satt oss for fastlands-Norge.

Disse medlemmer viser til at den viktigste prioriteringen i norsk energipolitikk de neste tiårene er å gjøre energiforsyningen tilnærmet 100 pst. fornybar. Det betyr at fornybarandelen, eventuelt inkludert karbonfangst og lagring (CCS), også skal opp til tilnærmet 100 pst.

Disse medlemmer viser til Paris-avtalen som har et mer ambisiøst mål enn hva som ble lagt til grunn da Norge meldte inn sine forslag til utslippsreduksjoner.

For å kunne sikre at vi har et bærekraftig og miljøvennlig energisystem med lave klimagassutslipp, mener disse medlemmer det er vanskelig å utelate offshorevirksomhet som i dag har høyere energibruk enn transportsektoren. Energibruken innenfor olje- og gassutvinning har økt med 37 pst. siden 2000, samtidig som produksjonen har blitt redusert. Energiintensiteten i næringen har gått opp med hele 66 pst. Den landbaserte industrien har i samme periode økt produksjonen, men redusert energibruken. Disse medlemmer understreker at vi ikke får en helhetlig fremstilling av energisystemet ved å utelate offshoresektoren.

Disse medlemmer mener det er viktig å skape et lønnsomt energisystem. Disse medlemmer deler ikke regjeringens oppfatning av at dette best oppnås gjennom å sikre lavest mulig kostnader ved utbygging. Ønsker vi å bidra til bærekraftig teknologi- og næringsutvikling, vil dette kunne innebære økt offentlig satsing for å hjelpe ny og umoden teknologi ut i markedet.

Disse medlemmer vil understreke at Paris-avtalen har etablert en felles global målsetting, som innebærer at resten av karbonbudsjettet vil være oppbrukt i løpet av 10–12 år med dagens utslippsnivå. Disse medlemmer viser til FNs klimapanel femte hovedrapport, som slår fast at «karbonbudsjet-

tet» for å tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5°C er på om lag 400 gigatonn CO₂, mens de årlige globale utslippene er på omkring 40 gigatonn. Disse medlemmer understreker at det ikke er noen motsetning mellom deltakelse i EUs kvotesystem og det å fatte nasjonale vedtak om forpliktende og etterprøvbare nasjonale utslippsmål som er mer ambisiøse. Disse medlemmer mener den fremste oppgaven for norsk energipolitikk må være å bidra til denne omstillingen uten at dette innebærer store nye naturinngrep.

Disse medlemmer mener derfor at energilovens formålsparagraf bør endres slik at dette fremgår tydelig.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag.

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om endring i energilovens formålsparagraf for å sikre at miljø- og klimahensyn blir førende for energipolitikken.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at klimamålene tilsier at vi må sette en dato for avvikling av oljeaktiviteten på norsk sokkel. Dette vil bidra til både en fremtidsrettet og en forutsigbar energipolitikk. Det gir tid til omstilling til bærekraft – både for olje- og gassprodusentene og for leverandørindustrien.

God forsyningssikkerhet

Komiteen mener at forsyningssikkerheten for energi er god i Norge, men viser til at samfunnets krav til forsyningssikkerhet er økende. En stabil energiforsyning er grunnleggende for et moderne velferdssamfunn, og et konkurransefortrinn for norsk industri. Det blir viktig å legge til rette for at energisystemet vårt gir god forsyningssikkerhet i møte med de nye utfordringene som vi står overfor.

Komiteen mener det er viktig å legge til rette for et fleksibelt energisystem som gjør det mulig med raske og effektive tilpasninger ved svingninger i produksjon og bruk av energi. Det blir viktig å styrke det nordiske samarbeidet på energiområdet i og med at de nordiske kraftsystemene er tett sammenkoblet. De nordiske landene er avhengig av hverandre for å bevare et effektivt kraftmarked med god forsyningssikkerhet. Den økte andelen av uregulerbar kraftproduksjon og økt utvekslingskapasitet ut av Norden krever et godt nordisk samarbeid. Et styrket nordisk samarbeid er også viktig for å påvirke den omfattende utviklingen av regelverk for kraftmarkedet i EU.

Komiteen mener det er riktig å legge til rette for et sterkt overføringsnett for strøm. Det pågår i dag store investeringer i overføringsnettet både i transmissjonsnettet og i distribusjonsnettet. Dette vil bidra til

å styrke forsyningssikkerheten. Muligheten for ny energiproduksjon, endringer i energibruken og utbygging av overføringsnettet gir til sammen et godt grunnlag for fortsatt god forsyningssikkerhet i Norge.

Komiteen mener det er viktig å legge til rette for at den teknologiske utviklingen og utviklingen av nye markedsløsninger bidrar til å styrke forsyningssikkerheten. Ny teknologi legger til rette for at sluttbrukerne kan ha et mer aktivt forhold til sitt strømforbruk. Både effektivitets- og rimelighetshensyn tilsier at tariffer bør reflektere hvordan brukeren påvirker kostnadene i nettet. Det er rimelig å forvente at forbruket i fremtiden vil bli mer energieffektivt, men også mer effektkravende. Dette kan bety at belastningen på nettet blir større i enkelttimer, samtidig som det blir færre kilowattimer å dele kostnadene på.

Komiteen mener derfor at når nettet må dimensjoneres etter effektbehov, kan kundens effektbelastning være et relevant kriterium for tariffing.

Mellomlandsforbindelser

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til meldingen og omtalen av internasjonaliseringen som pågår i fornybarnæringen. Flertallet mener det vil være positivt at flere private aktører deltar i utbyggingen av utviklingskapasitet, og mener derfor det er riktig å fjerne dagens eierskapsbegrensninger. Flertallet mener konkurranse bidrar til økt verdiskaping gjennom innovasjon og mer kostnadseffektiv utbygging av utenlandsforbindelser.

Flertallet viser til at utviklingen av kabelprosjekter tar lang tid, og flertallet mener at prosjektutvikling og konsesjonsbehandling av ny overføringskapasitet derfor må startes i god tid før ønsket realiseringstidspunkt. Flertallet vil understreke at konsesjonsbehandling av nye mellomlandsforbindelser må sikre at grunnrenten tilfaller fellesskapet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støtter bygging av samfunnsøkonomisk lønnsomme overføringslinjer mellom Norge og utlandet. Mellomlandsforbindelsene bidrar til verdiskaping i det norske kraftsystemet samtidig som det gir forsyningssikkerhet i tørrår. Ettersom driften og eierskap fra norsk side er tillagt Statnett, bidrar flaskehalsintektene til å dekke kostnader i det norske sentralnettet. Disse medlemmer viser til at Norge har hatt kraftutveksling med naboland siden 60-tallet, og at utvekslingskapasiteten per i dag er 20 pst. av produksjonskapasiteten. Utbygging av nye forbindelser gir store virkninger for kraftsystemet og bakenforliggen-

de nett. De nye kablene til Tyskland og Storbritannia vil øke overføringskapasiteten med 50 pst.

Disse medlemmer viser til at EUs energipolitikk er i stor endring. Mange land har innført eller vurderer å innføre tiltak i sine energisystemer som i sterk grad vil påvirke lønnsomheten i overføringskablene. Disse medlemmer er enige i regjeringens betraktning om at «det er behov for å høste erfaringer og gjøre grundige analyser før utvekslingskapasiteten økes ytterligere». Disse medlemmer viser til at regjeringen parallelt med dette legger frem Prop. 98 L (2015–2016), hvor det foreslås å tillate at private selskap kan bygge og drive nye slike forbindelser. Disse medlemmer støtter ikke dette forslaget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at dersom Europa skal lykkes i sin energirevolusjon, er de avhengig av norsk batterikapasitet. Disse medlemmer vil derfor oppfordre til aktiv kartlegging og prosjektering av nye utenlandsforbindelser. Det er viktig å kartlegge Europas antatte fremtidige behov for balansekraft, definere hvilke faktorer som vil spille inn på behovet og hva dette vil ha å si for videre utbygging av norsk utvekslingskapasitet. Et godt integrert kraftsystem vil bidra til at de samlede kraftressursene i regionen utnyttes bedre, slik at det samlede behovet for utbygginger og naturinngrep pr. produsert enhet reduseres.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke nye kabler som er mest aktuelle og prosjektere disse, slik at investeringsbeslutning og utbygging kan foretas raskt dersom erfaringene med de nye utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland vurderes som gode.»

Nettstruktur

Komiteen viser til at utbygging av fornybar energi stiller store krav til overføringsnett i områdene hvor utbyggingen finner sted, og at nettutbygging finansieres over nettleien. Komiteen mener store fornybarutbygginger kan resultere i at en større kostnad legges på de lokale kundene ved utbygging av overføringsnett. Komiteen mener det er viktig å legge til rette for at kostnaden til utbygging av elektrisitetsnett fordeles så jevnt som mulig, og at ikke en uforholdsmessig stor del blir lagt til nettkundene i fornybarområdene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grøn-

ne viser til at transmisjonsnettet er et «spleiselag» hvor forbrukere i hele Norge deler kostnaden ved drift av nettet. Når det gjelder regionalnettet og distribusjonsnettet, deles kostnadene blant disse nettets forbrukere, og kostnadene varierer sterkt ut fra naturgitte forhold i de ulike nettområdene. Konsekvensen av dette systemet er at forbrukere og næringsliv i mange distriktsområder betaler langt høyere tariffer enn forbrukere i sentrale strøk. Disse medlemmer vil understreke at dette innebærer konkurranseulempen for næringslivet i distriktene og urimelige forskjeller for husholdningsabonnentene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at utjamning av nettleie vil være en sentral utfordring i energisystemet framover, og at regjeringens innsats for å utjamne nettkostnader er for svak. Disse medlemmer viser til at man må adressere denne utfordringen på en annen måte og at dette kan skje enten gjennom en egen utjammingsordning eller gjennom å styrke den statlige tilskuddsordningen for å utjamne overføringstariffer vesentlig.

Disse medlemmer har merket seg at NVE i februar 2016 opplyste at strømkundene med høyest nettleie «må betale nesten tusen kroner i måneden mer enn strømkundene med lavest nettleie». Disse medlemmer er av den oppfatning av nettkostnader er en samfunnskostnad som bør fordeles noenlunde likt på alle brukere.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om en enhetlig tariffmodell for å oppnå en likeverdig nettariff i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere med høy brukstid (SFHB), og om hvordan en slik ordning raskt kan implementeres, slik at forutsigbarhet sikres for alle SFHB-bedrifter som er knyttet til regionalnettet.»

Disse medlemmer viser til at det gjennomføres store investeringer i nett. Disse medlemmer viser til at store forbrukere må få likeverdige nett-tariffer i regionalnettet og sentralnettet. En omlegging til gjennomgående tariff for industrien bør basere seg på den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om en egen utjammingsordning for nettleie.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil også påpeke at regjeringen og stortingsflertallet nylig besluttet å innføre krav til selskapsmessig og funksjonelt skille i nettselskapene, et krav som vil virke byråkratiserende, fordyrende og sentraliserende.

Disse medlemmer viser til at ingen andre europeiske land har stilt et slikt krav til mindre energiselskaper.

Lokal energiproduksjon og plusskunder

Komiteen mener det bør legges til rette for energiproduksjon, forbruksstyring og energireduksjon hos sluttbrukerne. Komiteen mener at en modernisering av energibruken i bygningsmassen kan frigjøre energi og effekt, samt redusere effektforbruket ved behov. Komiteen mener dette kan redusere behovet for nye utbygginger av kraft og nett. Komiteen mener at regler og vilkår for lokal kraftproduksjon og leveranse på nett (plusskundereglene) er viktig for hvordan og i hvilken grad lokal kraftproduksjon vil bre om seg. Komiteen mener at plusskundeordningen må fremme lokal kraftproduksjon. Komiteen viser til at Enova kan støtte næringsaktører som vil produsere strøm fra egen fornybar energi, og som ikke nødvendigvis er koblet til nettet.

Komiteen mener at nettariffer ikke bør være til hinder for lokal energi og kraftproduksjon, samt at en god ordning for såkalte «plusskunder» som omfatter alle typer bygg og boliger inkludert leiligheter i borettslag, kommer på plass. Komiteen viser til at Stortinget tidligere har bedt regjeringen legge til rette for at nettselskaper pålegges å tilby plusskundeabonnement. Komiteen mener at boligselskaper må ha muligheten til å etablere fellesmåler som plusskunder for å sikre lønnsom drift. Komiteen har merket seg at NVE har vedtatt plusskundeordningen, og sammen med Statnett har funnet en løsning slik at boligselskap får alle fordelene av å være plusskunde, og komiteen er tilfreds med dette.

Komiteen viser til at AMS vil gjøre det enklere for sluttbrukere som ønsker å produsere egen strøm å levere overskuddskraft inn på nettet. Komiteen mener det må legges til rette for at kunder i et boligselskap kan gå sammen om å installere kraftproduksjon og bli plusskunde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen i sitt oppdragsbrev til Enova åpne for at det kan gis støtte til næringsaktører som vil produsere strøm fra fornybar energi til eget forbruk, og som ikke nødvendigvis er koblet til nettet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til plusskundeordningen, som skal tre i kraft 1. januar 2017. Plusskunder har ofte installert solceller, men andre desentraliserte teknologier kan også

benyttes innenfor ordningen. Disse medlemmer har merket seg at dagens plusskundeordning er begrenset, slik at plusskundene ikke kan levere mer enn 100 kW på nettet til enhver tid.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener en slik begrensning er lite hensiktsmessig fordi den hindrer maksimal utnyttelse av tilgjengelig areal og energi der hvor egenproduksjon installeres. Dette medlem foreslår at denne begrensningen fjernes eller forhøyes til et høyere nivå i plusskundeordningen som skal tre i kraft fra 1. januar 2017.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne begrensningen på 100 kW i plusskundeordningen som trer i kraft fra 1. januar 2017.»

Økt produksjon av fornybar energi

Komiteen mener at tilgangen på ren, fornybar energi er et stort fortrinn for Norge. På veien mot lavutslippssamfunnet vil tilgangen på ren energi bli stadig viktigere for at Norge og verden skal nå sine klimamål. Andelen av fornybar energi i vårt samlede energibruk øker. Norges fornybarandel har vokst fra 58 pst. i 2004 til 69 pst. i 2014, i henhold til beregningsmetoden i EUs fornybardirektiv. Norge har sammen med Island den høyeste fornybarandelen i Europa.

Komiteen mener Norge skal satse på å utnytte fornybarressursene for å sikre overgangen til lavutslippssamfunnet og for å utvikle ny teknologi og sikre at denne gjøres kommersielt tilgjengelig i et globalt marked.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er viktig å legge til rette for lønnsom produksjon av fornybar energi i Norge. Denne utbyggingen bør skje i et kraftmarked der kraftproduksjonen bygges ut etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet. På den måten kan vi utnytte de fornybare energiressursene våre på en måte som skaper mest mulig verdier for samfunnet, til lavest mulig kostnad.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at dersom vi skal kunne bidra til teknologisk utvikling og norsk næringsutvikling, kan det være ønskelig og nødvendig å prioritere prosjekter etter andre kriterier enn lavest mulig samfunnsøkonomisk kostnad.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener at utbyggingen bør skje i et

kraftmarked der kraftproduksjon bygges basert på samfunnsøkonomisk lønnsomhet og innenfor rammene av en helhetlig økosystembasert forvaltning, hvor tapet av naturtyper, arter og mangfold stoppes, nødvendig restaurering av natur iverksettes og naturens motstandskraft mot klimaendringer (resiliens) bygges opp. På den måten kan vi utnytte de fornybare energiressursene våre på en måte som skaper mest mulig verdier for samfunnet, til lavest mulig kostnad, uten at det går på bekostning av naturen eller framtidige generasjoner.

Vannkraft

Komiteen mener at den store regulerbare vannkraften fortsatt vil være ryggraden i energisystemet vårt. Vannkraftproduksjonen er viktig i et europeisk klimaperspektiv, og gjør at vi opprettholder forsynings sikkerheten i det norske og nordiske kraftsystemet. Mye av vår vannkraft ble bygget ut i årene etter andre verdenskrig og til slutten av 1980-tallet. Det er derfor nå et betydelig behov for vedlikehold og reinvesteringer fremover.

Komiteen viser til at store regulerbare vannkraftverk bidrar til forsynings sikkerhet gjennom hele året og gjør kraftsystemet robust. Komiteen mener at regulerbar energiproduksjonen vil bli enda viktigere i fremtiden, både fordi vi får en høyere andel ikke-regulerbar produksjon og større effektsvingninger fra forbrukersiden, blant annet som følge av lading av elbiler og utviklingen av smarte nett.

Komiteen vil samtidig peke på at småkraft bidrar til lokal verdiskaping, er en betydelig kraftproduksjon og er viktig for grunneierne.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne understreker at det må stilles strengere naturvernkrav, og natur må tillegges større verdi i den videre vassdragsforvaltningen enn i dag.

Reinvestering og oppgradering av vannkraftverk

Komiteen mener det er riktig å legge til rette for at opprustning og utvidelse av vannkraftverk kan realiseres.

Komiteen mener det er viktig å ta vare på og videreutvikle kraftverk med magasinkapasitet og legge til rette for opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk. Komiteen har merket seg at et stort antall av de eksisterende vannkraftverkene står overfor reinvesteringsbehov i de neste tiårene, og at en stor del av disse investeringene vil måtte skje i nærmeste fremtid. Komiteen viser til at disse investeringene vil være viktig for å bevare verdiene som vannkraften representerer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen i stortingsmeldingen skriver følgende:

«Det er av stor verdi for kraftsystemet vårt at vannkraften som allerede er bygd ut opprettholdes og videreutvikles. En stor del av norsk vannkraftproduksjon er bygd i årene etter krigen og til slutten på 1980-tallet. Det er derfor et betydelig behov for vedlikehold og reinvesteringer fremover.»

Disse medlemmer viser til høringen hvor blant annet Energi Norge, KS Bedrift, Statkraft m.fl. uttrykte bekymring for at stortingsmeldingen ikke tar opp i seg den krevende situasjonen som er for blant annet reinvesteringer i eldre kraftanlegg.

Energi Norge skriver i notat til komiteen følgende:

«Det er særlig påfallende at regjeringen ikke drøfter skatteregimet for vannkraften når en av hovedutfordringene meldingen peker på er grunnlaget for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i fornybar energi.»

Disse medlemmer mener det er påfallende at meldingen ikke adresserer denne utfordringen for energiområdet fram til 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det er påkrevd å bedre insentivene for investeringer i eldre kraftanlegg, slik at man kan opprettholde og videreutvikle den store verdien som ligger i allerede utbygde kraftanlegg.

Disse medlemmer mener regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 bør utrede skattemessige insentiver for å bedre lønnsomheten og stimulere til investeringer knyttet til vedlikehold og oppgradering i kraftanlegg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener det i den forbindelse bør bes om at man også vurderer en endring av skjermingsfradraget, slik at dette fastsettes med basis i en langsiktig fast realrente på 2,5 prosent justert for årlig inflasjon.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 utrede bedre skattemessige insentiver for å bedre lønnsomheten og stimulere til

investeringer knyttet til vedlikehold og oppgradering i kraftanlegg innenfor en provenynøytral ramme.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at i dagens situasjon opplever kraftbransjen lave kraftpriser i kombinasjon med økt beskatning, noe som bl.a. medfører at det er krevende å foreta nødvendige investeringer og vedlikehold. Disse medlemmer mener en slik utvikling er uheldig, og understreker betydningen av at lokalsamfunn som har avstått og avstår naturressurser, kompenseres for dette.

Komiteen ser at vannkraftreguleringer gir en mulighet for flomdemping. Som følge av klimaendringene vil klimatilpasning i Norge bli viktigere, og flomdemping i vassdrag er et mulig tiltak for å beskytte samfunnet fra store flomskader. Komiteen mener derfor det er riktig at vektleggingen av flomdempende effekt i fremtidig konsesjonsbehandling ved nye og eksisterende reguleringer blir større.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig å legge til rette for at allerede utbygde kraftverk opprustes, slik at energipotensialet kan hentes ut uten å utløse nye naturinngrep, så som utbedring av tilførselstuneller eller utskifting av turbiner.

Disse medlemmer vil peke på at det i meldingen anslås at kraftpotensialet ved opprusting er begrenset, og anslås til 1–2 TWh. Disse medlemmer vil derfor peke på at målet om at all fossil energibruk skal fases ut ikke kan nås kun gjennom energieffektivisering og opprusting av eksisterende vannkraft, men at det er nødvendig med utbygging av ny fornybar kraft i Norge i årene som kommer.

Vilkårsrevisjoner

Komiteen er tilfreds med at regjeringen vil legge til rette for miljøforbedringer i vassdrag med eksisterende vannkraftutbygging, gjennom blant annet oppfølging av vandirektivet og ved vilkårsrevisjonene. Komiteen deler regjeringens oppfatning i meldingen om at vannkraften representerer en betydelig miljøpåvirkning i norske vassdrag. Komiteen viser til at vannkraftkonsesjonene som nå skal revideres, ble gitt uten de miljøvilkår som er vanlige i mer moderne konsesjoner, og at målsettingen med revisjonen må være å bedre miljøtilstanden i vassdragene.

Konsesjonskraft

Komiteen viser til at regjeringen i stortingsmeldingen varslet at den ønsker å sette ned en ekspertgruppe som skal se på konsesjonskraften og

konsesjonsavgiften. Komiteen viser til at konsesjonsordningene har stor økonomisk betydning for kommunesektoren. Komiteen viser til at formålet med konsesjonsordningene er å sikre vertskommunene en andel av verdiskapningen som vannkraftutbyggingen gir opphav til, og vertskommunene bidrar gjennom avståelse av naturressurser til denne verdiskapningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at dagens konsesjonsordninger fungerer etter intensjonen, og mener derfor et utgangspunkt for en eventuell gjennomgang av ordningene i et ekspertutvalg må gjøres innenfor en provenynøytral ramme for alle berørte.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til statsråd Tord Liens brev til komiteen av 2. juni 2016, hvor det fremgår at det ikke vil være hensiktsmessig å sette ned en ekspertgruppe på de gitte premisser, men at departementet vil se på eventuelle forbedringer og forenklinger, og slutter seg til dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til forslaget om å nedsette et ekspertutvalg som skal gjennomgå konsesjonskraftordningen. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at den norske vannkrafttradisjonen videreføres, slik at lokalsamfunn som stiller sine naturressurser til disposisjon for vannkraftproduksjon, får en del av skatteinntektene. Inngrep i naturen skal gjøres med forståelse og aksept fra berørte lokalsamfunn også med endret teknologi for utnytting av vannkraft.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreføre konsesjonskraftordningen slik den er i dag.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne understreker at det skal være et mål om at kommuner og fylkeskommuner opprettholder sine inntekter, og at det bør foreslås ordninger som gir tilsvarende kompensasjoner når det gjelder vindkraft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til svar 2. juni 2016 fra

statsråd Tord Lien til energi- og miljøkomiteen. Her heter det:

«Dersom mandatet til en eventuell ekspertgruppe snevres inn i den retningen komiteens spørsmål antyder, mener jeg det ikke har noen hensikt med en ekspertgruppe med bred deltakelse nå. Jeg vil da vurdere hvordan departementet kan se nærmere på eventuelle forbedringer og forenklinger.»

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen fremmet forslaget om en ekspertgruppe for å foreslå endringer som ville kunne ha store negative konsekvenser for de kommuner og fylkeskommuner som i dag har kraftinntekter. Disse medlemmer merker seg at flertallet nå, i stedet for å støtte nedsettelsen av en slik ekspertgruppe, overlater til regjeringen å ta initiativet til «forbedringer og forenklinger» i ordningen med konsesjonskraft og konsesjonsavgifter. Disse medlemmer er bekymret for om dette betyr at regjeringen har tenkt å angripe ordningen med konsesjonskraft gjennom såkalte «forbedringer og forenklinger» i stedet for å gå veien om et ekspertutvalg. Disse medlemmer er bekymret for at dette innebærer at regjeringen uansett vil sette ordningen med konsesjonskraft og konsesjonsavgifter i spill, noe disse medlemmer vil advare sterkt mot.

Vindkraft

Komiteen mener det er viktig å legge til rette for en langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft. Norge har gode vindressurser, og vindkraften har en produksjonsprofil som er godt tilpasset det norske forbruket over året. Komiteen viser til at Stortinget har vedtatt gunstigere avskrivningsregler for vindkraft, og at det er tatt forbehold om at reglene først kan tre i kraft når ESA har godkjent dette som lovlig statsstøtte.

Komiteen viser til at vindkraftanlegg er arealkrevende, og det er nødvendig med gode avveininger av viktige miljø- og samfunnsinteresser ved konsesjonsbehandling. Miljøutfordringene i forbindelse med vindkraft er i stor grad knyttet til verdifulle naturtyper, fugleliv og landskap. Samtidig båndlegger vindkraftkonsesjoner store areal i kommunene de er lokalisert i, og dette kan skape konflikt lokalt.

Komiteen viser til at regjeringen ønsker å stramme inn praksis for behandling av søknader om utsatt frist for idriftsettelse for vindkraftkonsesjoner, ved å begrense videreføringen av konsesjoner som er gitt der det ikke er utsikter til å få realisert prosjektet innenfor en rimelig tidshorison. Komiteen støtter dette, da urealiserte vindkraftkonsesjoner båndlegger areal i kommunene og derfor vil kunne bidra til at lokale konflikter opprettholdes.

Komiteen mener det er viktig at lokalsamfunn får ta del i verdiskapingen som skjer ved etableringen av vindkraft. Komiteen mener det vil være hensiktsmessig å vurdere rammebetingelsene for vindkraftproduksjon og hvordan disse kan utformes, slik at berørte lokalsamfunn sikres en andel av verdiskapingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, mener at for å dempe konfliktnivået ved utbygging av vindkraft, er det fornuftig å innføre en nasjonal ramme for vindkraft. Innføringen av en nasjonal ramme for vindkraft vil bidra til å dempe konflikter, sikre at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt og gi en forutsigbarhet for både lokalsamfunn og utbyggere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at innføringen av en nasjonal ramme for vindkraft er en for snever tilnærming til vindkraftutbygging. Disse medlemmer mener det er mer hensiktsmessig å utvide samla plan til å også omfatte vindkraft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener at de nye vindkraftprosjektene må avstemmes opp mot muligheter for næringsutvikling, verdiskaping, sysselsetting, virkninger for kraftsystemet som helhet og nettstruktur på den ene siden, og de samlede miljøkonsekvensene og samfunnsinteressene en utbygging medfører på den andre siden. Disse medlemmer mener det bør utarbeides en helhetlig plan for vindkraft, som må legges til grunn for utbygging av vindkraft i Norge. Planen bør gi en oversikt over hvilke miljøkonsekvenser både gjennomførte og nye prosjekter samlet vil få for naturmangfoldet, dyrelivet og betydningen for friluftsliv m.m., slik at de nye vindkraftprosjektene kan avstemmes mot de ulike samfunnsinteressene nevnt ovenfor, og miljøhensynene.

Disse medlemmer mener at den helhetlige planen for vindkraft bør inngå i en ny samla plan som omfatter både vind- og vannkraft.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har merket seg at fylkene som har utarbeidet godkjente planer for vindkraft, har lagt ulike hensyn til grunn for utvelgelsen av områder for utbygging, og at dette har gitt planene ulik kvalitet. Disse medlemmer har merket seg at i Meld. St. 25 (2015–2016) har regjeringen varslet at de vil utarbeide en nasjonal ramme for vindkraft, og at berørte departementer sammen med Olje- og energideparte-

mentet skal utarbeide en ramme for konsesjonsbehandling av vindkraft på land.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til en metode som ivaretar hensyn til kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet og økosystemtilnærming ved etablering av nasjonale rammer for vindkraft.»

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen foreslår å avvikle tematiske konfliktvurderinger, og at behovet for slike vurderinger bør kunne dekkes innenfor rammen av konsesjonsbehandling. Disse medlemmer er enig i at dagens system for tematiske konfliktvurderinger ikke er godt nok. Det er derimot viktig at det nye foreslåtte systemet ivaretar naturmangfoldlovens § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Disse medlemmer mener at hensynet til naturverdier og biologisk mangfold bør være et avgjørende kriterium for valg av områder. Disse medlemmer mener derfor at naturhensyn må vektes langt tyngre enn regjeringen gir uttrykk for i stortingsmeldingen. Det må settes strenge og klare kriterier for hvilken miljøpåvirkning som kan godtas.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne ønsker fortrinnsvis en nasjonal plan for vindkraft, men mener en nasjonal ramme bør kunne fylle omtrent de samme funksjonene hvis den utformes riktig. Dette medlem mener det er positivt at regjeringen vil etablere en nasjonal ramme for vindkraft som peker ut bestemte områder som vurderes som egnet for vindkraft. Det er viktig at det utarbeides en metode som ivaretar hensyn til kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet, og økosystemtilnærming/samlet belastning ved utvikling av nasjonale planer for vindkraft.

Havbasert fornybar teknologi

Komiteen viser til at det i havenergilova, som trådte i kraft i 2010, fremgår at etablering av fornybar energiproduksjon til havs utenfor grunnlinjen i større skala, kun kan skje etter at staten har åpnet bestemte geografiske områder for søknader om konsesjon. For at et område til havs skal kunne åpnes for vindkraft, må det først gjennomføres en konsekvensutredning. Komiteen viser til at NVE har gjennomført en konsekvensutredning av 15 områder for vindkraft til havs, og pekt på fem områder som burde åpnes først.

Komiteen mener at Norge kan bidra med teknologiutvikling innenfor havvind, og mener derfor det er viktig å styrke satsingen på forskning innenfor dette området. Demonstrasjonsprosjekter på havvind

er svært interessante i et teknologiutviklingsperspektiv, også knyttet opp mot olje- og gassvirksomhet offshore. Statoil søkte i 2015 om konsesjon for å flytte demonstrasjonsanlegget Hywind utenfor Karmøy, til Valemonplattformen vest for Sognefjorden.

Komiteen viser til at det er gode muligheter for norske bedrifter som leverandører av teknologi og tjenester til internasjonale markeder. Komiteen mener at demonstrasjonsprosjekter i norske havområder kan bidra til at norske aktører får viktig erfaring og kan bidra til innovasjon og utvikling av ny teknologi.

Komiteen viser til at Stortinget i forbindelse med behandling av Innst. 70 S (2015–2016) vedtok at det skal legges frem en strategi som bidrar til realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi, og at man skal se på mulighetene for norsk leverandørindustri utvikling innenfor fornybar energiproduksjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at en eventuell utbygging av storskala havvind i Norge skal være markedsmessig lønnsom. Å bygge ut storskala havvind i Norge er krevende, da et stort kraftoverskudd på fornybar kraft har ført til lave kraftpriser og derfor lav lønnsomhet i kostnads-krevende havvindprosjekt. Både vannkraft og vindkraft på land kan bygges ut til en vesentlig lavere kostnad. Dette gjør at utbygging av storskala havvind i Norge er lite realistisk på nåværende tidspunkt.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at meldingen inneholder gode beskrivelser av forskningsinnsatsen og prosjekter for økt kunnskap om veien fra forskning til marked for havvindteknologi.

Dette flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen senest i 2017 sørge for en støtteordning til realisering av demonstrasjonsprosjekt for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til Innst. 70 S (2015–2016) og Innst. 9 S (2015–2016), der en samlet komité ba regjeringen i forbindelse med energimeldingen om:

«... å legge frem en strategi som bidrar til realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknolo-

gi, og ser på mulighetene for norsk leverandørindustri utvikling innenfor fornybar energiproduksjon.»

Disse medlemmer kan ikke se at regjeringen har fulgt opp Stortingets vedtak. Regjeringens presumptive strategi viser til at utbygging av vindkraft til havs i større skala ikke er realistisk i Norge på kort til mellomlang sikt, og at satsing på lønnsom kraft innebærer at en rekke vann- og vindkraftprosjekter skal bygges ut først. Regjeringen viser deretter til allerede eksisterende virkemidler.

Disse medlemmer kan ikke se at dette er en strategi som følger opp Stortingets vedtak, og ber derfor regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 2016 med en havvindstrategi.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 2016 med en havvindstrategi.»

«Stortinget ber regjeringen bidra til realisering av minst en fullskala demonstrasjonspark for flytende havvind i Norge innen 2020.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 legge frem en strategi for realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind, og at det bevilges midler til dette formål i budsjettet for 2017.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Norge kan bli en betydelig aktør innenfor offshore vindkraft. Utredningen forutsettes å svare på mulighetene for å bygge opp et hjemmemarked for å sikre næringsutvikling innenfor denne sektoren. Etablering av et nordsjønett og samspill med petroleumssektoren forutsettes også inkludert.»

Disse medlemmer vil understreke at et offshore demonstrasjonsprosjekt vil være et positivt bidrag til norsk forskningsaktivitet på offshore vindkraft. Dette er spesielt viktig i dagens situasjon, hvor dagens offshore forskningssenter for fornybar energi (FME) – NORCOWE – ikke får videreført støtten. Offshoresatsingen blir heller ikke videreført i andre FME-er. Disse medlemmer vil vise til at dette ikke er tilstrekkelig. Det vil være behov for en ytterligere satsing på offshore vindkraft. Skal vi være med i dette store markedet, er det viktig å være med fra starten. Danmarks og Storbritannias erfaringer med den industrielle viktigheten i å være med på å bygge opp et slikt marked understreker dette.

Disse medlemmer vil derfor be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for norsk offshore vindkraftsatsing. Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen i en slik strategi tar ut-

gangspunkt i at Norge skal bygge opp et ledende offshore vindkraftmiljø, som bidrar til å skape arbeidsplasser og nye næringsmuligheter. Disse medlemmer ser positivt på at Statoil i 2015 søkte om å flytte Hywind til Valemonplattformen. Disse medlemmer mener at mulighetene for å knytte havvindproduksjon til petroleumsindustrien på norsk sokkel kan være et viktig ledd i arbeidet med å redusere kostnader og utvikle teknologi for fremtidig havvind.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til dette medlems alternative statsbudsjett for 2016, der dette medlem foreslo å avsette 50 mill. kroner og 400 mill. kroner i tilslagsfullmakt til å realisere en demonstrasjonspark for offshore havvind.

Solenergi

Komiteen viser til at solenergi kan benyttes i et større omfang enn i dag, både i form av solfangere som produserer varme, og solceller som produserer strøm. Komiteen har merket seg at prisen på solceller har falt betydelig, slik at det i mange tilfeller er aktuelt å produsere egen elektrisitet. Komiteen vil også peke på at bruk av solenergi er en klimavennlig form for energiproduksjon, som ikke medfører naturinngrep hvor både strøm og varme produseres der den skal brukes. Komiteen mener at støtteordninger og offentlige innkjøp kan bidra til å øke markedet. Komiteen har merket seg at det er økende aktivitet og eksport fra norske fornybarselskaper, også innenfor solenergi, selv om hjemmemarkedet er lite.

Komiteen viser til at solenergi har et potensial til å bli en av de viktigste fornybare energikildene i verden. Utnyttelse av solenergi baserer seg på bærekraftige og miljøvennlige løsninger. Teknologien er veldokumentert med en betydelig internasjonal industri i sterk vekst. Komiteen mener solenergi kan bli en viktig industriell pilar i Norge, hvor formålet er å eksportere solenergisystemer til et globalt voksende marked. Energien fra sola kan slik utnyttes på mange måter, men komiteen ser at det er viktig at det utvikles og tas i bruk teknologi i Norge som kan omdanne solenergien til varme eller elektrisitet. I Norge kan, slik komiteen ser det, solvarme bli konkurransedyktig med elektrisitet til vann- og boligoppvarming.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det i andre europeiske land er adskillig mer utbredt med solceller i private husholdninger enn i Norge. Disse medlemmer ønsker derfor å stimulere til at det etableres et marked for solenergi i

private husholdninger i Norge, og spesielt bygge opp kompetanse på installasjon, og dermed redusere installasjonskostnadene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, med henvisning til dagens ordning til solenergi under Enova, utrede ulike tiltak til å stimulere til økt produksjon av solenergi i Norge, og framlegge en plan for dette i løpet av våren 2017.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig å engasjere husholdningene i det grønne skiftet. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å sette et fornybarmål for husholdningenes bidrag til fornybarproduksjon.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om at det skal produseres totalt 0,5 TWh fra soltak på husholdninger innen 2020 og gi Enova i oppgave å sikre at målet nås.»

Disse medlemmer viser til at det er tilstrekkelig med solkapasitet til å utvikle et hjemmemarked for solenergi i Norge. Disse medlemmer ber regjeringen legge til rette for at solenergi blir en del av den norske energimiksen fremover, slik at norske forsknings- og næringsaktører kan posisjonere seg ytterligere i det voksende internasjonale solmarkedet.

Disse medlemmer mener at det må settes et mål for produksjon av solenergi i Norge på 5 TWh i året innen 2030.

Disse medlemmer ønsker at Enova skal ha ansvar for å gjennomføre en teknologispesifikk støtteordning på distribuert produksjon, som en dynamisk investeringsstøtte som fører til at tilbakebetalingstiden er mellom 10–20 år, og i henhold til årlige måltall basert på mål for 2030. Disse medlemmer mener det bør vurderes om Enova også må kunne støtte næringsaktører som vil produsere strøm fra fornybar energi til eget forbruk og som ikke nødvendigvis er koblet til nettet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag for Stortinget for hvordan energiloven må endres for å tilpasse den til et endret kraftmarked med større grad av desentralisert strømproduksjon.»

Disse medlemmer har merket seg behovet for en systematisk gjennomgang av tiltak og virkemidler som kan bidra til å sørge for at solenergi blir en del av den norske energimiksen og en viktig del av norsk næringsseksport.

Disse medlemmer ønsker at nye og rehabiliterte næringsbygg, både private og offentlige, i større grad skal benyttes til bygningsintegret energiproduksjon, og at dette skal vurderes i forbindelse med byggesøknader og -tillatelser.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for solenergi, som legger til rette for utvikling av et hjemmemarked for solenergibruk, og for at norske leverandører og næringsaktører får posisjonert seg i et globalt marked.»

«Stortinget ber regjeringen sette et mål på 5 TWh produsert strøm og varme generert fra sol.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en dynamisk investeringsstøtte for solceller og solfangere i næringsbygg, borettslag og husholdninger, som gir 10–20 års tilbakebetalingstid (gjennom Enova).»

Fjernvarme

Komiteen ber regjeringen vurdere hvordan tilknytningsplikten for fjernvarme i plan- og bygningsloven skal videreføres, og viser i den anledning til Innst. 248 S (2015–2016) og vedtak 642, hvor flertallet ber «regjeringen innføre en bestemmelse slik at der hvor kommuner har vedtatt tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg etter plan- og bygningsloven § 27-5, kan kommunen vedta at nye bygninger utstyres med varmeanlegg slik at fjernvarme kan nyttes».

Komiteen mener flertallets vedtak må forstås slik at Stortinget har avklart at kommunene fortsatt har mulighet til å bruke tilknytningsplikten.

Komiteen viser også til vedtak 644 i samme innstilling, og mener det er nødvendig at kravet innføres så raskt som mulig i byggteknisk forskrift av hensyn til forutsigbarhet i bransjen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at fjernvarme kan spille en viktig rolle for å ta vare på tilgjengelig overskuddsvarme fra industri, bygg, energigjenvinning, datasentraler m.m. i fremtidens sirkulære økonomi.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet,

partiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at regjeringen foreslår å avvikle konsesjonssystemet for fjernvarme etter energiloven, og slutter seg til dette. Dette flertallet har merket seg til at regjeringen mener at energifaglige reguleringsbehov for fjernvarmeanlegg kan sikres gjennom generelle regler etter energiloven. Dette flertallet deler denne vurderingen, og ber samtidig regjeringen legge til rette for at fjernvarmesektoren har gode rammevilkår etter energiloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at fjernvarme utnytter overskuddsvarme, og dermed frigjør elektrisitet som kan brukes til elektrifisering av andre sektorer, som f.eks. transportsektoren. Disse medlemmer viser til at regjeringen legger opp til å fjerne konsesjonsordningen for fjernvarme etter energiloven. Disse medlemmer vil peke på at å fjerne konsesjonsordningen for fjernvarme ikke vil føre til forenkling, men derimot en mer fragmentert og arbeidskrevende behandling, ettersom konsesjonsordningen i dag håndteres effektivt gjennom 1,5 stilling i NVE.

Disse medlemmer viser til at fjernvarme utnytter overskuddsvarme som ellers går til spille og frigjør elektrisitet til andre formål. Fjernvarme er i dag en viktig del av energiforsyningen, og har bidratt vesentlig til utfasing av fossil olje til oppvarmingsformål.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreføre dagens konsesjonsordning for fjernvarme etter energiloven.»

Statkraft

Komiteen vil peke på Statkrafts viktige rolle for å utvikle ny fornybar energi også internasjonalt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener det er nødvendig å styrke rollen som Statkraft kan spille for å fungere som et lokomotiv for utvikling av bl.a. en norsk havvindklynge.

Disse medlemmer ber regjeringen bidra til å sikre selskapet en aktiv rolle i havvindssatsingen gjennom å la selskapet beholde en større andel av utbyttet for å kunne gjennomføre en offensiv havvindssatsing. Et redusert utbytte må følges av et tydelig styringssignal om å ta et større ansvar for å trekke med seg andre norske selskaper i sin utvikling av havvindressursene i nordsjøbassenget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde og forsterke utenlandssatsingen til Statkraft gjennom en forutsigbar og stabil utbyttepolitikk over tid.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen la Statkraft beholde 1,45 mrd. kroner hvert år i tre år fra 2017 til 2019, for å kunne muliggjøre selskapets havvindstrategi for utvikling og utbygging av felt på britisk sokkel.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har klare forventninger til at Statkraft har en sterk forankring i de områdene hvor vann- og vindkraft blir produsert. Dette må reflekteres i hvordan Statkrafts arbeidsplasser fordeler seg. Disse medlemmer registrerer at en betydelig andel av Statkrafts administrasjon befinner seg i Oslo, og mener at en større andel av selskapets arbeidsplasser bør lokaliseres ut i distriktene.

Elsertifikatordningen

Komiteen mener det er viktig å legge til rette for lønnsom utnyttelse av de fornybare energiressursene våre, og samtidig støtte opp under utviklingen av ny teknologi.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at utviklingen av fremtidens energisystemer må skje på en måte som ikke svekker verdien av de fornybare energiressursene.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil legge til rette for et kraftmarked der kraftproduksjonen bygges ut etter lønnsomhet basert på prissignaler. Det nordiske kraftmarkedet ligger an til å ha et stort kraftoverskudd i mange år fremover, og lønnsomheten for eksisterende fornybarproduksjon er i dag under press. Fremover bør fokuset være på å ta kraften i bruk gjennom avkarbonisering og industriutvikling.

Dette flertallet mener det ikke bør innføres nye mål under elsertifikatsystemet etter at fristen under det eksisterende systemet løper ut i 2021. Elsertifikatordningen bidrar til å øke den fornybare kraftproduksjonen, men stimulerer ikke nevneverdig til

teknologiutvikling, og ordningen innebærer i realiteten kun støtte til kjent teknologi.

Dette flertallet viser til at regjeringen i meldingen slår fast at dagens elsertifikatordning ikke planlegges videreført fra 2021, og at dette gir rom for mer teknologispesifikke støtteordninger. Dette flertallet slutter seg til forslaget om å avvikle elsertifikatordningen. Dette flertallet viser til at utfasing av fossil energibruk, økt satsing på kraftkrevende industri i Norge, økte forbindelser til resten av Europa, og et felles nordisk marked som kan endre seg, taler for fortsatt utvikling av fornybare energiprojekter i Norge, med minst mulig skade på norsk natur.

Dette flertallet viser til sine merknader om Enova som et kraftfullt virkemiddel i klimapolitikken. Dette flertallet mener det er fornuftig med en dreining i oppmerksomheten i energipolitikken fra støtte til kjente produksjonsteknologier, over mot innovasjon og utvikling av nye energi- og klimaløsninger tilpasset fremtiden, og mener at dette i stor grad vil ivaretas av et styrket Enova i samspill med andre virkemidler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne støtter avvikling av elsertifikatordningen – under forutsetning av at det samtidig opprettes en ny teknologirettet ordning som trer i kraft før 2021. For å sikre forutsigbarhet bør ordningen være utredet og behandlet i 2018. Disse medlemmer vil peke på at den globale omstillingen til fornybarsamfunnet vil utløse stor etterspørsel etter fornybar energi i Europa.

Disse medlemmer mener at en ordning for stimulering av økt fornybarproduksjon etter 2020 må kombineres med en klar plan for innenlandsk bruk og eksport av slik energi. Energimeldingen svarer ikke på dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen våren 2017 fremme en sak for Stortinget med forslag til ny ordning for støtte til ny fornybar energi for å erstatte dagens ordning med grønne sertifikater. Ordningen skal bidra til teknologiutvikling, kraftproduksjon og markedsmuligheter for norsk teknologi.»

Disse medlemmer mener at et nytt regime for utbygging av fornybar energi må stimulere til teknologiutvikling og bærekraftig næringsliv. Den teknologinøytrale innretningen på dagens system har

ført til at kun moden teknologi drar nytte av grønne sertifikater.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener målrettede virkemidler for å teste, utvikle, introdusere og modne nye teknologier i markedet må være et hovedformål med et nytt regime.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti foreslår:

«Stortinget går imot å avvikle ordningen med grønne sertifikater, inntil en ny ordning for produksjon av ny fornybar energi er på plass.»

Dette medlem går imot å avvikle dagens sertifikatordning inntil en ny ordning for produksjon av 10-20 TWh ny fornybar kraft innen 2030 er på plass.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at en ny ordning for støtte til ny fornybar energi skal ha et forpliktende mål om opptrapping av ny fornybar produksjon på 10–20 TWh innen 2030 utover sertifikatmålet for 2021.»

Vern og bruk

Komiteen viser til at utbygging av fornybar energi bidrar til god forsyningssikkerhet og er viktig for å nå målet om lavutslippssamfunnet, samtidig som fornybar energi er et viktig grunnlag for bærekraftig økonomisk vekst.

Ved konsesjonsbehandlingen av energiltak vil komiteen understreke at fordelene med en kraftutbygging skal veies opp mot ulemper for ulike miljø- og brukerinteresser, og at de samlede fordelene for samfunnet skal overstige ulempene.

Komiteen vil peke på at arbeidet for å restaurere ødelagt natur blir en helt nødvendig del av arbeidet for å innfri norske naturvern- og naturmangfoldmål, og for å videreutvikle norsk natur som en ressurs for turisme, reiseliv og lokale arbeidsplasser. Komiteen vil i denne forbindelse vise til Naturmangfoldmeldinga og Stortingets Innst. 294 S (2015–2016), der et enstemmig storting slår fast at: «Restaurering av forringet natur er et viktig tiltak for å stanse tapet av naturmangfold», og der regjeringen bes «klargjøre hva som er god tilstand og hvilke arealer som er å regne som forringede økosystemer, og trappe opp arbeidet med å bedre tilstanden i økosystemene, med sikte på at 15 pst. av de forringede økosystemene skal være restaurert innen 2025». Komiteen vil peke på at Stortinget her tar sikte på et ambisiøst mål for restaurering av natur i samsvar med våre in-

ternasjonale forpliktelser i Aichi-mål 15, om restaurering av økosystemer.

Komiteen viser til at målene i naturmangfoldloven, og Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold, skal legges til grunn for planlegging og utbygging av fornybar energiproduksjon. De nasjonale målene for naturmangfold tilsier at det skal være god tilstand i økosystemene, at ingen arter eller naturtyper skal utrykkes og at et representativt utvalg av norsk natur skal ivaretas.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at regjeringen i meldingen varsler en rekke endringer som vil forenkle, effektivisere og styrke lokaldemokratiet og bidra til mindre byråkrati. Flertallet er positive til dette, og mener det kan gjøre det enklere og ta krafta i bruk og bidra til økt produksjon av fornybar energi.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er viktig med fortsatt utbygging av fornybar kraft og at det er viktig å legge til rette for opprustning av eldre vannkraftverk. Utvidelse må vurderes i ordinær konsesjonsbehandling innenfor rammene satt av en økosystembasert forvaltning.

Disse medlemmer mener at utbygging og nedbygging av natur i fremtiden må pålegges høyere naturvernkrav. Det innebærer at prosjekter og inngrep som har vært basert på gamle og utilstrekkelige naturvernkrav må oppgraderes til moderne krav når det er naturlig å revidere tillatelser, konsesjoner og liknende. Innenfor industrisektoren er dette etablert praksis. En bedrift som skal bygge nytt vil måtte bygge etter moderne miljø- og forurensningsstandarder – ikke etter kravene som lå til grunn for det gamle anlegget. I vannkraftsektoren er deler av produksjonen fortsatt basert på naturvernkrav fra 1930- og 50-tallet. Et av de restaureringsprosjektene som åpenbart vil gi størst naturgevinst, er å bruke vilkårsrevisjonene til å oppgradere naturvernstandarden i de eldste vannkraftkonsesjonene til moderne nivå. Naturgevinsten ved å tilbakeføre vann og levende vassdragsnatur i tørre elvestrekninger kan være meget stor. Slike elvestrekninger vil grovt sett reetablere seg som levende elveøkosystemer med svært lite behov for aktive og dyre tiltak.

Disse medlemmer mener at det bør etableres et kunnskapsgrunnlag, som viser hvor gevinsten av restaurering av elvestrekninger med lite eller svært lite økt vannføring vil være størst i forhold til tap av kraftproduksjon.

Disse medlemmer vil understreke at det ikke er ønskelig med restaureringstiltak som gir vesentlig redusert produksjon av regulerbar kraft fra store anlegg. Det bør produseres mer fornybar energi i Norge, men dette er et langsiktig behov som må møtes på en systematisk måte basert på planmessig nærings-, klima- og naturvernpolitikk. En viss reduksjon i produksjonen i enkelte vassdrag er ikke et kort-siktig problem i en situasjon der Norge har stort kraftoverskudd. Et slikt tap vil delvis kunne kompenseres med nye natur- og miljøvennlige utbygginger og teknologier, ved å utnytte Norges store urealiserte energi effektiviseringspotensial.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en liste over de 10 prosjektene som vil gi størst gevinst for natur, friluftsliv og lokalsamfunn med lavest mulig krafttap.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at i fremtidig utbygging av fornybar energi må kravene til bevaring og restaurering av norsk natur styrkes betydelig.

Verneplan for vassdrag og flomforebygging

Komiteen mener det er viktig å ivareta og bruke naturens egen flomdempende kapasitet. Komiteen mener konsesjonsbehandling for kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget og kun vurderes i de tilfeller der andre flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til at Verneplan for vassdrag omfatter 389 vassdrag, disse utgjør et representativt utnitt av norsk vassdragsnatur. Dette innebærer at det ikke kan gis konsesjon til større kraftprosjekter i disse vassdragene, unntaket er mini- og mikrokraftverk med inntil 1 MW installert effekt (3 MW i Bjerkreimsvassdraget), som kan gis konsesjon dersom de ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Flertallet vil understreke at verdiene i vernede vassdrag skal ivaretas gjennom bestemmelser i vannressursloven, naturmangfoldloven og etter plan- og bygningsloven. Flertallet understreker at verneplanen er en bindende instruks, vedtatt av Stortinget, som innebærer at det ikke gis konsesjon til vannkraft i vernede vassdrag.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og

Venstre, støtter imidlertid at det i forbindelse med forebygging av flom i spesielt utsatte flom- og skredområder kan være aktuelt å igangsette tiltak, herunder konsesjonsbehandling, også i verna vassdrag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet forutsetter da at andre flomforebyggende tiltak er utredet først. Slike tiltak kan være en beskyttelse og restaurering av naturtyper som våtmarker, elvesletter, myrer og flommark, som har stor evne til å fordøye betydelige mengder med vann, samt beskyttelse og restaurering av skog i bratt terreng, kantsoner og andre områder som er viktige for å hindre erosjon.

Disse medlemmer viser til at for å kunne ta vare på verneverdiene bedre, også i forhold til andre typer inngrep enn vannkraftutbygging, er det viktig at de rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag legges til grunn for konsesjonsbehandlingen.

Disse medlemmer mener det vil være behov for å utarbeide en nasjonal plan for å styrke naturens evne til å begrense flom- og skredskader.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ved en eventuell konsesjonsbehandling med tanke på kraftutbygging i verna vassdrag, skal saken før konsesjonsbehandling påbegynnes, forelegges Stortinget, og vurderes når andre flomdempende tiltak er vurdert som utilstrekkelig og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener regjeringen bør vurdere å styrke Miljødirektoratets rolle i den kunnskapsbaserte forvaltningen av norske vassdrag, og gjøre direktoratet til overprøvsorgan ved eventuelle reguleringer og utbygginger som er motivert av behov for flomvern. Dette medlem vil understreke at de viktigste flomdempende tiltakene er fremsynt lokal samfunnsplanlegging, som gjør at det ikke bygges ut boligstrøk og annen infrastruktur i områder som kan bli flomrammet i en fremtid med risiko for hyppigere flommer.

Samla plan

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at resterende prosjektportefølje i Samla plan er liten, og at planen ikke er oppdatert siden siste behandling i Stortinget i 1993. Flertallet mener at dette tilsier at informasjonen om prosjektene er utdatert. Flertallet viser også til at det generelle kunnskapsgrunnlaget om

miljøforholdene i vassdrag er betydelig forbedret siden Samla plan ble opprettet. Flertallet peker blant annet på at arbeidet med regionale vannforvaltningsplaner etter vanddirektivet medførte omfattende kartlegging av miljøtilstanden i norske vassdrag.

Flertallet mener at Samla plan bør avvikles i sin nåværende form og at alle større vannkraftprosjekter, i vassdrag som ikke er vernet, konsesjonsbehandles på ordinær måte med melding, konsekvensutredning og søknad. Flertallet understreker at relevant kunnskap som ble innhentet ved opprettelsen av Samla plan skal tas med videre i fremtidige mulige konsesjonsbehandlinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener intensjonene i Samla plan bør videreutvikles. Dette for å sikre en helhetlig oversikt og prioritering av planlagt energiutbygging, samtidig som verdifulle naturverdier sikres.

Disse medlemmer mener det er hensiktsmessig å rangere utbyggingsprosjekter ut fra noen fastlagte kriterier, for å sikre samfunnsmessig god utnyttelse av naturressursene og allerede eksisterende infrastruktur, samt å dempe konfliktnivå.

Disse medlemmer mener at Samla plan bør erstattes med en helhetlig strategisk plan som ser vind, vann og nettinvesteringer i sammenheng, og at Stortinget får anledning til å ta stilling til et slikt planverk jevnlig.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en helhetlig Samla plan som ser vind, vann og nettinvesteringer i én sammenheng.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at Samla plan for vassdrag ble etablert i perioden 1986–1993 og behandlet i Stortinget gjennom tre stortingsmeldinger. Samla plan legger grunnlag for en helhetlig, nasjonal forvaltning av Norges vassdrag, og gir Stortinget mulighet til å vurdere ulike utbyggingsprosjekter og rangere dem ut fra konfliktpotensial og kraftverksøkonomi. I motsetning til regjeringen mener disse medlemmer at Samla plan fortsatt vil være nyttig i arbeidet med å forvalte norske vassdrag. Disse medlemmer vil derfor gå imot forslaget om avvikling, og beholde ordningen med at alle store vannkraftprosjekter må gjennom en egen «Samla plan-vurdering» før konsesjonsbehandlingen kan starte.

Mer effektiv og klimavennlig bruk av energi

Komiteen mener at et velfungerende og moderne energisystem er avgjørende for utviklingen av lavutslippssamfunnet. Komiteen mener det er viktig å legge til rette for lønnsom produksjon av fornybar energi i Norge. Samtidig skal energibruken bli mer effektiv og klimavennlig. Store deler av energiforsyningen vår er allerede basert på fornybare energikilder. Norge har i dag tilnærmet utslippsfri kraftsektor. Bruk av energi til transport, industri, olje- og gassutvinning og til oppvarming gir imidlertid fortsatt utslipp av klimagasser.

Energieffektivisering

Komiteen mener det blir viktig å utvikle og tilrettelegge energisystemer for en mer effektiv og klimavennlig bruk av energi i alle samfunnssektorer. Det blir viktig å legge til rette for energieffektivisering. I Norge bidrar energieffektivisering i mindre grad til redusert klimagassutslipp enn i land der energiforsyningen i større grad er basert på kullkraft og andre fossile energikilder. Effektiv bruk av energi vil likevel bidra til et mer økonomisk og miljømessig bærekraftig energisystem.

Komiteen mener videre at det er viktig å få effektivisert energibruken i bygg. Energibruken i bygningmassen påvirkes av energiprisene, men også av de sentrale myndighetenes gjennomgang av byggeforskrifter, energiavgifter og krav til energieffektive apparater.

Komiteen ser at det også er rom for å redusere klimautslippene fra industrien. Enova skal ha et bredt tilbud til utvikling av energi- og klimateknologi, og komiteen mener at utvikling av laveutslippsteknologi i industrien bør være et prioritert innsatsområde.

Komiteen registrerer at det er et betydelig potensial for energieffektivisering i eksisterende bygningssmasse og at realisering av dette potensialet krever et mangfold av virkemidler over tid.

Komiteen viser til at det i klimaforliket ble vedtatt forbud mot fyring med fossil olje i husholdninger og til grunnlast i øvrige bygg fra 2020, og at dette innføres sammen med støtteordninger og øvrige virkemidler i en overgangsperiode. Komiteen viser til at Stortinget har bedt regjeringen vurdere å utvide dette forbudet til å gjelde også topplast. Komiteen ber regjeringen sørge for at forskrift om forbud mot fossil oppvarming innen 2020 trer i kraft så snart som mulig og skal gjelde all fossil oppvarming, inkludert spisslast, men med de nødvendige unntaksmuligheter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at energipolitikken må legge til rette for effektiv energibruk. Flertallet mener derfor

det er viktig å ha ambisiøse målsettinger for energieffektivisering som tar hensyn til at økonomien vokser. Komiteen vil understreke at et energiintensitetsmål ikke må være til hinder for nyetablering av kraftkrevende industri.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener det i tillegg til et mål om å redusere energiintensiteten med 30 pst., bør settes et mål om 10 TWh energieffektivisering i eksisterende bygg innen 2030, og at dette skal nås gjennom bruk av positive virkemidler.

Et tredje flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, foreslår:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støtter mål om 10TWh energieffektivisering innen 2030, og mener at dette kan oppnås gjennom et sett av kostnadseffektive virkemidler.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå, og komme med en plan innen våren 2017 om hvordan dette kan gjennomføres.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil understreke at tiltak for energieffektivisering må være en av flere bærebjelker i energipolitikken. I NOU 2012:9 Energiutredningen, vises det til at det foreligger en rekke vurderinger av energieffektiviseringspotensialet knyttet til bygg. I utredningen blir det pekt på at en rekke utvalg har vurdert potensialet for energieffektivisering i bygg. De har alle konkludert med at potensialet er stort, og et mindretall anbefalte på denne bakgrunn at det skulle settes et mål for satsingen.

Disse medlemmer minner om at Enova i 2012 regnet med at man fram mot 2040 kunne regne med at det «realistiske potensialet» trolig ville nærme seg det «tekniske potensialet» på 30–40 TWh. Det må, etter disse medlemmers mening, settes

mål på dette feltet. Disse medlemmer er av den oppfatning at dagens energivirkelighet, med lave priser på energi, ikke betyr at man bør lene seg tilbake uten å sette mål for energieffektivitet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringen ved utforming av ny Enova-avtale fra 2017 bør få et mål om å realisere minimum 10 TWh energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse innen 2030 hvorav minst 3,5 TWh skal være i boliger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne peker på at energieffektivisering av det internasjonale energibyrådet (IEA) er pekt på som det mest avgjørende tiltaket å gjennomføre for å redusere klimagassutslippene.

Disse medlemmer peker på Arnstad-utvalgets innstilling, som pekte på et potensial på enøk på 40 TWh i bygg. Disse medlemmer mener det er avgjørende å sette tydelige operasjonaliserbare enøk-mål og at Enova, ved utforming av ny Enova-avtale fra 2017, får et mål om å realisere minimum 10 TWh energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse innen 2030, hvorav minst 3,5 TWh skal være i boliger.

Disse medlemmer viser til at et måltall vil sikre at Stortingets forutsetninger om vesentlig redusert energibruk i bygg endelig kan bli nådd. I utforming av økonomiske virkemidler må boligmassen spesielt ivaretas, og virkemidlene må være egnet både for de som eier egen privatbolig og de som er boligeier gjennom boligselskap.

Disse medlemmer vil minne regjeringen om at man i klimaforliket fra 2012 har forpliktet seg til at alle nye bygg i 2020 skal være nesten-null-energibygg, og at dette er en forpliktelse som fremdeles står ved lag. Det er viktig at markedet i god tid forberedes til at dette skal bli en realitet.

Enova

Mål- og styringsmodell

Komiteen legger til grunn at Enova, i samspill med det øvrige virkemiddelapparatet, er et sentralt virkemiddel i utviklingen av fremtidens energisystemer og lavutslippssamfunnet. Enova har fått nye oppgaver og økte bevilgninger. I tråd med Meld. St. 13 (2014–2015) om ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU vil reduserte utslipp i transportsektoren, miljøvennlig skipsfart og utviklingen av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi være viktige satsingsområder fremover. Norske bidrag til klimagassreduksjoner i

ikke-kvotepiktig sektor er en del av den felles løsningen med EU.

Komiteen mener at den nye styringsavtalen mellom Olje- og energidepartementet og Enova for perioden 2017–2020 skal reflektere en styrket satsing på klimaområdet. Prosjekter som gir reduserte klimagassutslipp må prioriteres. Dette inkluderer også teknologiprojekter som kan gi reduserte klimagassutslipp globalt. På veien mot målet om å bli et lavutslippssamfunn er det samtidig viktig å ivareta forsyningsikkerhet for energi. Løsninger som gir fleksibilitet i energietterspørselen og redusert strømforbruk vinterstid bidrar til god forsyningsikkerhet. Satsing på teknologiutvikling bør videre rette seg mot områder der vi allerede har særlig kompetanse. Norsk prosessindustri og maritim industri er eksempler på slike kompetansemiljøer.

Komiteen mener det er riktig å fastsette et ambisiøst nasjonalt mål for energieffektivisering. Et mål vil bidra til mer oppmerksomhet om utviklingen av energieffektiviteten, energibruken og drivkreftene bak. Energipolitikken bør legge til rette for at energibruken skal være effektiv, uavhengig av det samlede energibruksnivået i økonomien. Målet for energieffektivisering skal være tilpasset en økonomi som vokser.

Komiteen viser til stortingsmeldingen, og slutter seg til at de overordnede målene for Enova skal være reduserte klimagassutslipp, styrket forsyningsikkerhet for energi og utvikling av klima- og miljøteknologi.

Komiteen mener Enova fortsatt skal ha stor faglig frihet til å utvikle virkemidler og tildele enkeltprosjekter. Komiteen vil understreke at styringsmodellen må bidra til en effektiv ressursutnyttelse og gi Enova mulighet til å angripe de viktigste barrierene for introduksjon og utbredelse av energi- og klimaløsninger, og til å drive frem varige markedsendringer.

Komiteen mener videre at Enovas prosjekter blant annet skal måles etter følgende tillegskriterier; mål for energieffektivisering og effekteffektivisering (kWh og kW), bidrag til teknologiutvikling for nye lav- og nullutslippsløsninger og bidrag til nødvendig infrastruktur for lav- og nullutslippsløsninger.

Komiteen vil understreke at Enova kan rekruttere prosjekter fra alle sektorer, og at målstrukturen skal legge til rette for god balanse mellom satsingene på forsyningsikkerhet og klima, samt mellom langsiktige og kortsiktige resultater. Komiteen slutter seg til en dreining i oppmerksomheten i energipolitikken fra støtte til kjente produksjonsteknologier over mot innovasjon og utvikling av nye energi- og klimaløsninger tilpasset fremtiden. Komiteen mener at Enovas sterke stilling i, og dialog med, næringslivet er viktig, både for å identifisere effektive

tiltak og de teknologiprojekter som både på kort og lang sikt gir mest uttelling.

Komiteen vil understreke viktigheten av å ha god oversikt over hvilke tiltak som er nødvendige innenfor ikke-kvotepiktig sektor for at målsettingene for reduksjon i klimagassutslipp skal kunne nås.

Komiteen mener Enova er et av de viktigste virkemidlene for å redusere klimagassutslipp, erstatte fossil energibruk med fornybare energikilder og nå 2030-målene.

Komiteen viser til at direkte reduserte klimagassutslipp og teknologutvikling som bidrar til reduserte klimagassutslipp nå blir et overordnet mål for Enova.

Et kraftfullt virkemiddel i klimapolitikken

Komiteen har merket seg behovet for å tilføre Enova tilstrekkelig med midler for at de skal kunne løse de oppgavene som pålegges foretaket.

Komiteen mener at styringsavtalen med Enova er avgjørende for en mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene som blir stilt til rådighet for foretaket. Komiteen vil peke på at det er et viktig premiss for Enovas virksomhet at det på sikt skal bidra til at klimavennlige løsninger blir kommersielt attraktive uten støtte. Komiteen mener at en ny styringsavtale med Enova må reflektere en styrket satsing på reduksjon av klimagassutslipp i alle samfunnssektorer. Komiteen mener derfor at prosjekter som bidrar til reduserte klimagassutslipp skal prioriteres.

Komiteen mener det er fornuftig å prioritere områder der norsk næringsliv allerede besitter særlig kompetanse, som for eksempel i prosessindustrien og maritim sektor. Komiteen har merket seg at regjeringen vil følge opp Stortingets vedtak om å rettighetsfeste støtten til offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur for elbil, og vedtaket om å sørge for at utvikling av ny og umoden teknologi i skipsfarten tillegges vekt i den nye styringsavtalen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det økte økonomiske handlingsrommet er positivt, men at omfanget av oppgaver tilsier en økning også i tiden som kommer.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, er tilfreds med at regjeringen og samarbeidspartiene har styrket Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging med 17,75 mrd. kroner mer enn det som lå i klimaforliket. Dette flertallet viser til at kraftforbrukernes forpliktelse innenfor elsertifikatordningen fases ut

fra 2021. Dette flertallet mener at når forbrukernes bidrag til elsertifikatordningen reduseres, bør dette motsvares i nettariffen for å styrke Enova.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2016), og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging til 100 mrd. kroner i 2017, og styrke dette ytterligere fram til 2020 etter som Enova tilføres nye oppgaver.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ser at Enova får en stadig mer sentral rolle, også i arbeidet i transportsektoren og i arbeidet med energieffektivisering i byggsektoren. Disse medlemmer mener det nå er grunnlag for å gjennomgå organiseringen av Enova og vurdere om organiseringen er best mulig for å løfte statsforetakets oppgaver.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil peke på Enovas økte oppgaveportefølje. Disse medlemmer mener det er helt nødvendig å trappe opp Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging sin tilgjengelige årlige avkastning gjennom å øke avsetningen til fondet i årene som kommer.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen skryter av økte innskudd i fondet som finansierer Enova, men vil minne om at milliarder blir til millioner når bare avkastningen av fondet brukes.

Disse medlemmer vil påpeke at Enova får tilført nye store oppgaver uten at tilstrekkelige bevilgninger følger med. Enova har fått ansvar for styrket satsing på energitiltak i husholdningene, som alternativ til regjeringens lovede skattefradragordningen for energitiltak i husholdninger. Disse medlemmer viser til at Enova har også fått ansvaret for satsing på nullutslippsteknologi i transportsektoren, noe som medførte at budsjettposten for nullutslipp-satsing over Samferdselsdepartementets budsjett ble lagt ned. I 2016 brukte regjeringen dessuten avkastning fra Klimateknologifondet også til å støtte forskningsprogrammer, Innovasjon Norge og CO₂-håndtering. Disse medlemmer viser til at det er innsatsområder som tidligere har fått ordinære budsjettbevilgninger. Tar man hensyn til at regjeringen sparer ved å kutte på andre klimarelaterte budsjettposter ved å la Klimateknologifondet og Enova ta over ansvaret

for å finansiere stadig flere oppgaver, så innebærer Enovas økte handlingsrom fra 2016 sammenlignet med 2014, bare litt over 100 mill. kroner. Dette er langt fra nok til å være noen satsing, og er ikke i nærheten av å kunne innfri de ambisjoner regjeringen hevder de har i klimapolitikken. Disse medlemmer mener at å påstå, slik regjeringen gjør, at deres politikk innebærer noen reell styrking av Enova, derfor faktisk er feil.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke elavgiften med 1 øre i året i perioden 2017–2020 og sette det av til Enovas satsing på energieffektivisering og energiforsyning i husholdningene.»

Transportsektoren

Komiteen viser til at transportsektoren står for den største bruken av fossil energi innenlands med et forbruk på omtrent 54 TWh i 2014. Komiteen vil peke på at transportsektoren derfor må bidra med en stor andel av reduksjonen i klimagassutslippene fra ikke-kvotepiktig sektor, og ber regjeringen legge til rette for et langsiktig mål om nullutslipp fra transportsektoren. Komiteen mener energipolitikken må legge til rette for at fornybar energi tas i bruk i transportsektoren og at fossil energibruk dermed kan fases ut av transportsektoren over tid. Komiteen har merket seg at fornybarandelen i transportsektoren var på 4,8 prosent i 2014, men at denne kan forventes å stige i takt med økt andel elbiler og innfasing av biodrivstoff.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at regjeringen og samarbeidspartiene er enig om nye prinsipper og en ny retning for bilavgiftene som skal stimulere til en nyere, sikrere og mer miljøvennlig bilpark. Flertallet viser til at engangsavgiften skal legges om slik at den stimulerer sterkere til mer klima- og miljøvennlige valg og at CO₂-avgiften over tid bør prise CO₂-utslipp likt per tonn CO₂.

Komiteen har merket seg at kraftbalansen i kommende år tilsier god tilgang på fornybar energi, som kan ligge til grunn for en betydelig overgang fra fossile energikilder til elektrisitet i blant annet transportsektoren. Komiteen viser til at det er anslått å kreve et årlig forbruk på omtrent 5–7 TWh å elektrifisere hele den norske personbilparken. Komiteen viser til transportetatens grunnlagsdokument til Nasjonal transportplan hvor de vurderer det tekniske potensialet for reduksjoner i klimagassutslippene til

50 prosent innen 2030 sammenlignet med dagens nivå. Komiteen ber regjeringen i kommende Nasjonal transportplan synliggjøre en utslippsbane for transportsektoren som er i tråd med disse beregningene. Komiteen ber regjeringen følge opp dette i kommende statsbudsjetter, Nasjonal transportplan for 2018–2029 og i ny avtale og mandat for Enova.

Komiteen mener overgangen fra fossilt drivstoff til lav- og nullutslippskjøretøy bestemmes av teknologisk utvikling og tilbudet i markedet, og at statlige virkemidler bidrar til å etablere endring i markedet. Komiteen mener det er positivt at Enova har fått i oppdrag å bidra til reduserte klimagassutslipp i transportsektoren. Komiteen viser til at næringslivstransport utgjør mer enn halvparten av de nasjonale transportutslippene, totalt nærmere 9 millioner tonn CO₂-ekv. i 2014, og transportmengden er ventet å øke.

Komiteen har merket seg at ifølge grunnlagsdokumentet til NTP 2018–2029 ventes det bortimot en dobling av godsmengdene på vei fram mot 2030 og 2050. Komiteen mener derfor det er viktig at innsatsen for utslippsreduksjoner fra næringslivstransport styrkes og at hensynet til næringslivets konkurransekraft ivaretas. Komiteen viser til at Enova har lansert en strategi for ladeinfrastruktur for elbiler og et program for produksjon av bærekraftig biodrivstoff.

Komiteen har merket seg at det allerede er bevilget omtrent like mye penger til transportformål fra Enova som i hele perioden med støtte administrert av Transnova.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, foreslår:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til Nasjonal transportplan for 2018–2029 fastsette måltall for antall lav- og nullutslippskjøretøy, herunder personbiler, varebiler, busser og tunge kjøretøy i 2025 som følger vedtatte klimamål og det teknologiske potensialet fra fagetatene.»

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til prinsippet om at det alltid skal lønne seg å velge miljøvennlige biler. Dette flertallet viser i den sammenheng til at flertallet er enig om å forsterke flere positive virkemidler for å nå måltallene innenfor transportsektoren, for eksempel satsing på hydrogenfyllestasjoner og ladeinfrastruktur for elbiler. Dette flertallet vil peke på at andre virkemidler som kan benyttes for å nå måltallene, ligger utenfor energimeldingens område, og at dette flertallet vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt. Dette flertallet vil

understreke at utarbeidelsen av måltall ikke innebærer en vurdering om forbud mot salg av bensin- eller dieslbiler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det foregår en sterk teknologisk utvikling innen transportsektoren. Norges vilje til å satse på elbiler har gitt markedsimpulser som samlet bidrar til den positive utviklingen som skjer innenfor elbilområdet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig at Norge fortsatt bidrar til å gi slike impulser ved å tydelig fastsette mål for transportsektoren. Et slikt eksempel er å sette en ramme hvor Stortinget er tydelig på kravet om at man gradvis skal fase ut fossil energibruk i nybilsalget slik at tilnærmet 100 pst. av nybilsalget er basert på nullutslippsteknologi innen 2025. I et slikt perspektiv vil antatt elbiler være godt utviklet teknologi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fossil energibruk fra person- og varebiler gradvis fases ut. Avgiftssystemet innrettes slik at tilnærmet 100 pst. av nybilsalget i 2025 er basert på nullutslippsteknologi. Det legges inn en kontrollstasjon i 2020.»

Disse medlemmer viser til at dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler bør økes gradvis, mens null- og lavutslippsløsninger fortsatt bør belønnes slik at det blir enklere for folk å velge miljøvennlig.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler gradvis økes, og fortsatt belønne null- og lavutslippsløsninger.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne viser til at Enova i dag har ansvar for hurtigladepunkt mellom byene. Disse medlemmer vil understreke at dette bare er en liten del av en helhetlig ladeinfrastruktur, og at Enova bør ha ansvar for den helhetlige ladeinfrastrukturen, samt planlegging og finansiering av denne.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for nullutslippslastebiler og nullutslippsbusser, der dette er hensiktsmessig, for å dekke hele eller deler av merkostnadene transportører får ved å velge nullutslippsteknologi, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan dette kan gjennomføres.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen følge opp arbeidet fra Grønn skattekommissjon og utrede bruk av fleksibel veibruksavgift som varierer med geografisk plassering og utslippintensitet i drivstoffet, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan dette kan gjennomføres.»

Hydrogen

Komiteen mener Norge bør ta en sentral rolle innen utvikling og bruk av hydrogen i transport, industri, energiproduksjon og leverandørindustri. Komiteen mener at hovedmålet for Norges hydrogen-satsing skal være å bidra til utslippsreduksjoner innen transport og industri, og utvikle Norges rolle som eksportør av hydrogenteknologi og leverandørindustri.

Komiteen viser til behandlingen av statsbudsjettet i 2016 og følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan elavgiften slår ut for produksjon av hydrogen til transportformål.»

Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning for hydrogenfyllestasjoner i forbindelse med utarbeidelse av ny avtale og mandat for Enova.»

Komiteen mener at hydrogen kan bli en viktig alternativ energibærer innenfor transportsektoren og at det bør legges til rette for infrastruktur som gjør det mulig å ta hydrogen i bruk. Komiteen viser til at hydrogenkjøretøy i dag har de samme avgiftsfordeler som elbiler og ønsker å videreføre disse til 2025 eller til det er 50 000 brenselceller på veien. Komiteen viser til verbalvedtaket i forbindelse med statsbudsjettet for 2016, og at Enova skal bidra til at grunnleggende infrastruktur for hydrogenkjøretøy kommer på plass.

Komiteen viser til at hydrogen kan bli en av fremtidens viktigste energibærere og at det ved bruk av hydrogen ikke forekommer utslipp av klimagasser. Komiteen har merket seg at hydrogen kan bli et miljøvennlig og bærekraftig element i et framtidig energisystem i skip. Komiteen mener at utviklingskontrakter for utvikling av hydrogenferger er

positiv, og batterifergen Ampere ble realisert ved bruk av utviklingskontrakt. Komiteen vil understreke at nye tekniske løsninger knyttet til fremdriftsmaskineri på fartøyer medfører behov for regelverksutvikling, tilsyn og kontroll. Komiteen viser til at Sjøfartsdirektoratet er en sentral og nødvendig offentlig aktør for å realisere nye klima- og miljøvennlige løsninger.

Komiteen mener det er viktig å videreutvikle Norges rolle knyttet til industriell produksjon og bruk av hydrogen og viser til at flere norske bedrifter allerede er internasjonalt ledende på sine områder og leverer hydrogenteknologi til et internasjonalt marked. Komiteen viser til at Innovasjon Norge har generelle ordningen som også kan støtte gode prosjekter innen hydrogenteknologi. Komiteen viser til at Miljøteknologiordningen spesielt retter seg inn mot utvikling av miljøvennlig teknologi og at hydrogen omfattes av dette. Komiteen viser til at Innovasjon Norge nylig har vedtatt en ny strategi som gjelder frem til 2020 der ren energi fremheves som et prioritert område. Komiteen mener at hydrogenteknologi bør vurderes som et særlig satsingsområde innenfor dette.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i ny avtale og mandat for Enova sikre støtte til etablering av et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene mellom, og sørge for at de første stasjonene etableres i 2017.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, foreslår:

«Stortinget ber regjeringen vurdere bruk av utviklingskontrakter for hydrogenferjer.»

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 redegjøre for mulighetene for å ta i bruk hydrogen på de jernbanestrekningene som ikke i dag er elektrifisert.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for utvikling og innføring av lav- og nullutslippsteknologi for gjenværende dieselstrekninger på jernbane.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at NSB eller CargoNet prøver ut hydrogenlokomotiv på en av jernbanestrekningene som ikke er elektrifisert.»

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 vurdere hvordan elavgiften slår ut for produksjon av hydrogen til transportformål og foreslå avgiftsomlegging som reduserer uforholdsmessige ulemper for produksjon av hydrogen til transportformål.»

«Stortinget ber regjeringen gjøre bruk av utviklingskontrakter for hydrogenferjer.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen i ny avtale og mandat for Enova sikre støtte til etablering og utbygging av et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene mellom, og sørge for at de 10 første stasjonene etableres i 2017.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 redegjøre for mulighetene for og samfunnsøkonomien i å ta i bruk hydrogen på de jernbanestrekningene som ikke i dag er elektrifisert, samt en prioritert gjennomføringsplan for de mest aktuelle strekningene.»

Komiteen viser til at det flere steder arbeides med å sikre tidlig kommersiell innfasing av hydrogendrivstoff. Oslo og Akershus har vedtatt et felles politisk mål om at Oslo og Akershus-regionen skal være blant verdens ledende regioner for utprøving og tidlig bruk av hydrogen til transport, basert på fossilfri drivstoffproduksjon.

Komiteen vil understreke viktigheten av at det etableres virkemidler i Enova for å sikre offentlig bidrag til første fase i utbyggingen av hydrogen-infrastruktur.

Videre mener komiteen at det må legges et grunnlag for at offentlige støtteordninger bidrar til drivstofftilgang, og som kan øke etterspørselen etter hydrogen fram til en selvdrevet, kommersiell utvikling for hydrogen som drivstoff er på plass.

Komiteen mener at initiativet Oslo og Akershusregionen har tatt, er et viktig ledd i arbeidet fram mot utfasing av fossile drivstoff i transportsektoren. Komiteen mener at dette er et viktig bidrag for raskere utbygging av hydrogenfyllestasjoner, også flere steder enn kun i Østlandsregionen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til Stortingets anmodningsforslag nr. 390 av 3. februar 2015 hvor Stortinget ber regjeringen utarbeide en statlig hydrogenstrategi og sørge for at støtteordningene til hydrogen opprettholdes i Enova.

Disse medlemmer har merket seg at i energimeldingen omtales regjeringens strategi for forskning og utvikling av teknologier innenfor hydrogen, hvor regjeringen vil etablere en egen strategi for satsing på hydrogen, at hydrogen kan komme til å spille en større rolle enn i dag i fremtidens energisystem og at regjeringen vil følge opp Stortingets vedtak om en støtteordning for hydrogen i Enova. Disse medlemmer mener at regjeringens hydrogenstrategi er mangelfull og en svært kortfattet strategi, som er overraskende passiv. Disse medlemmer etterlyser både en helhetlig analyse, mål og virkemidler for en offensiv satsing på bruk av hydrogen både innen transport- og industrisektoren.

Disse medlemmer mener at det er en stor fremtid i å utvikle en bærekraftig industri i Norge. Disse medlemmer er kjent med at det satses på å produsere hydrogen i blant annet Glomfjord i Nordland. Hydrogen vil, slik disse medlemmer ser det, kunne være en viktig del av å skape bærekraftig transport. Der batteridrift ikke er aktuelt med det første, for eksempel på skip, ikke-elektrifisert bane og langtransport av gods med trailer, kan hydrogen være den miljøvennlige energibæreren som tar oss inn i framtida. I dag produseres det meste av hydrogenet som dampreformering av naturgass. En produksjon av denne gassen, basert på elektrolyse, vil ikke skape utslipp av CO₂ slik reformering av naturgass gjør. Det er slik disse medlemmer ser det derfor en betydelig mer miljøvennlig måte å produsere hydrogen på. I tillegg til å bruke hydrogen i transport i Norge vil muligheten for eksport av gassen kunne gi positive ringvirkninger og stor verdiskaping.

Disse medlemmer understreker at det vil være avgjørende med en ambisiøs satsing innenfor transportsektoren i Enova. Derfor mener disse medlemmer at det haster med å få på plass et nytt mandat for Enova, hvor det utformes et effektivt støttesystem for hydrogenfyllestasjoner og ordninger for utvikling av teknologi for bruk av hydrogen i industriell sammenheng.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en utfyllende strategi for økt bruk av hydrogen i transport- og industrisektoren, der både analyser, mål og virkemidler utredes. Strategien legges fram som egen sak for Stortinget i løpet av 2016.»

Disse medlemmer mener Norge må satse på å være et tidligmarked for hydrogenkjøretøy, ved å bygge stasjoner rundt de store byene. Utbyggingen skal ligge i forkant av markedsutviklingen. Hydrogenteknologi og hydrogenproduksjon skal gjennom industriell og forskningsmessig satsing kunne bli en eksportvare for Norge.

Disse medlemmer viser videre til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2016), og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning for utbygging av infrastruktur for hydrogenbasert transport, slik at hydrogenbaserte kjøretøy kan innpasses i det norske markedet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen forsterke omleggingen av avgiftssystemet til fordel for null- og lavutslippsbiler slik at biler med klimagassutslipp over tid fases ut.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil også peke på hydrogen som løsning for transportsektoren. Norge har lang industriell teknologisk erfaring i å produsere hydrogen for industrielt anvendelse. Disse medlemmer viser til at i tiden som kommer, vil hydrogen som drivstoff i en samlet transportsektor mest sannsynlig ha et betydelig potensial. I den forbindelse er det viktig at det utvikles en god hydrogenstrategi som gjør at Norge kan ta en ledende posisjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at lavutslippsteknologi ikke er en eksakt definisjon, og kan benyttes for de fleste teknologiområdene som reduserer utslipp noe. Disse medlemmer mener det er behov for å definere lavutslippsteknologi slik at man unngår misvisende bruk av begrepet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fastsette en norm for hva som skal regnes som lavutslippsteknologi.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen etablere et forskningsprogram og styrke den samlede forskningsinnsatsen på batteriteknologi og hydrogenteknologi fra og med forslag til statsbudsjett for 2017.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er positiv til at regjeringspartiene og støttepartiene går inn for å sette som mål at etter 2025 skal alle personbiler og lette varebiler være nullutslippskjøretøy, slik fagetatene legger til grunn i sine innspill til nasjonal transportplan. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at regjeringen og samarbeidspartnerne slår fast at målet for 2020 er at gjennomsnittsutslippene for nye biler skal være 85g CO₂/km. Dette målet har stått stille siden klimaforliket i 2012 på tross av en rivende utvikling i nullutslippsteknologien.

Disse medlemmer viser til at målet om at alle personbiler og lette varebiler skal være nullutslippsbiler i 2025, undergraves ved at regjeringen og dens støttepartier velger å la være å sette mål for nullutslippsandel i 2020 eller stramme inn utslippsmålet per nye bil.

Etter disse medlemmers oppfatning bør det settes et delmål om at 9 av 10 av alle nye personbiler må være nullutslippsbiler og at gjennomsnittsbilen må slippe ut 10g CO₂/km i 2020.

Disse medlemmer viser til klimamålene og det tekniske potensialet slik det fremkommer fra fagetatene i «Grunnlagsdokument Nasjonal transportplan 2018–2029» fra fagetatene, s. 33:

«4.2 Teknologi og drivstoff

Miljødirektoratets analyser av mulige måter å oppnå lavutslippssamfunnet på ligger til grunn for de fleste anslagene av utslippsreduksjoner. De beskriver tiltak som kan redusere utslippene med mer en 50 prosent i forhold til dagenes utslipp. Dette er en vurdering som baserer seg på at det må skje teknologiske gjennombrudd innenfor kjøretøyteknologi og drivstoffproduksjoner. Det er usikkerhet både når det gjelder potensial, gjennomførbarhet kostnader og nytte.

Transportetatene foreslår følgende mål:

Nye ferjer og hurtigbåter skal bruke biodrivstoff, lav- eller nullutslippsteknologi

Innen 2025 skal landstrøm og ladestrøm være tilgjengelig for skip i de største havnene og i de øvrige havnene som har størst potensial for utslippskutt

Inntil nullutslippskjøretøyene tar over skal bensin og dieselbilene som selges være ladbare hybrider og i størst mulig grad kunne bruke biodrivstoff

Etter 2025 skal nye privatbiler, bybusser og lette varebiler være nullutslippskjøretøy

Innen 2030 skal nye tyngre varebiler, 75 prosent av nye langdistansebusser, 50 prosent av nye lastebiler være nullutslippskjøretøy

Innen 2030 skal varedistribusjonen være tilnærmet utslippsfri i tråd med EUs ambisjon

Innen 2030 skal 40 prosent av alle skip i nærskipsfart bruke biodrivstoff eller være lavutslipp- eller nullutslippsfartøy

Innen 2030 skal minst 30 prosent av drivstoff til innenriks og utenriks luftfart være biodrivstoff

Offentlige etater skal i størst mulig grad benytte biodrivstoff, lav og nullutslippsteknologi i egne og innleide kjøretøy og fartøy

I 2050 skal transportsektoren være tilnærmet utslippsfri/klimanøytral.»

Disse medlemmer er enig i at klimamålene og det tekniske potensialet slik det framkommer fra fagetatene på side 33 i «Grunnlagsdokument Nasjonal transportplan 2018–2029», må ligge til grunn for politikken fremover. Disse medlemmer mener at disse målene må slås fast i nasjonal transportplan slik fagetatene legger opp til.

Disse medlemmer viser til at transportsektoren per i dag er svært avhengig av fossil energi. Målsettinger om å kutte klimagassutslippene i denne sektoren vil påvirke markedet og behovet for fornybar energi, og det trengs infrastruktur knyttet til dette energiskiftet. I Miljødirektoratets rapport «Klimatil- tak og utslippsbaner mot 2030. Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling» fra 2015 har man utredet potensialet for reduksjoner i nasjonale klimagassutslipp fram mot 2030.

Disse medlemmer viser videre til grunnlagsdokumentet for Nasjonal transportplan fra transportetatene, som kommer med anbefalinger for klimakutt og en satsing på nullutslipp i transportsektoren.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fortsette omleggingen av bilavgiftene og forsterke utslippsmålet fra 85 g CO₂/km til 10 g CO₂/km som gjennomsnitt for hele nybilparken innen 2020, samt et mål om at minst 9 av 10 nye biler som selges i 2020, skal være nullutslippsbiler.»

«Stortinget ber regjeringen i fremlegget til ny Nasjonal transportplan legge opp til elektrifisering eller annen nullutslippsteknologi på alle dagens dieseldrevne strekninger av jernbanen, og senest innen 2025.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lov om offentlige anskaffelser slik at den stiller krav om at alle transporttjenester som leveres til det offentlige, og i anbud til det offentlige, skal baseres på bærekraftig nullutslippsdrivstoff eller nullutslippsteknologi fra 1. januar 2017.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i avgiftsregimet for lastebiler for å gjøre det lønnsomt å velge lav- og nullutslippsteknologi og fremme første forslag om slike endringer i forslag til statsbudsjett for 2017.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i avgiftsregimet for busser for å gjøre det lønnsomt å velge lav og nullutslippsteknologi og fremme første forslag om slike endringer i forslag til statsbudsjett for 2017.»

«Stortinget ber regjeringen redegjøre, i forslag til statsbudsjett for 2017, for hvordan regjeringen følger opp Stortingets vedtak fra 1. desember 2015 om lav- og nullutslippsteknologi for ferger (vedtak nr. 59 (2015–2016)), slik at kravet kan gjøres gjeldende fra 1. januar 2017.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utrede, med sikte på å åpne for, en ordning med et 'Næringslivets CO₂-fond', etter modell fra NO_x-fondet, der staten inngår en avtale med næringslivet om å gi fritak for hele eller deler av CO₂-avgift i bytte for avtalefestede CO₂-reduksjoner i transportsektoren.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti foreslår:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at anleggsmaskiner skal benytte 0-utslippsdrivstoff fra 1. januar 2017 og at det stilles krav om lav- og nullutslippsteknologi så raskt som mulig.»

Biodrivstoff

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet i 2016 vedtok følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for ytterligere opptrapping av omsetningskravet for biodrivstoff frem mot 2020. Planen skal legge opp til en overgang fra biodrivstoff basert på matvekster til mer avansert biodrivstoff med bedre bærekraft. Omsetningskravet for drivstoff til veitransport planlegges i denne forbindelse utvidet til å omfatte avgiftsfri diesel. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med planen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alt biodrivstoff som omsettes i Norge skal tilfredsstille EUs bærekraftskriterier.

Stortinget ber regjeringen gi en reduksjon i landingsavgiftene på 25 pst. for fly som bruker 25 pst. bærekraftig biodrivstoff. Regjeringen tar sikte på å erstatte denne ordningen med et omsetningskrav for bærekraftig biodrivstoff i flydrivstoff fra 1. januar 2018.»

Flertallet mener dette er en god begynnelse på den omleggingen som må til, skal vi nå klimamålene våre, og viser til at regjeringen er i gang med å følge opp disse vedtakene.

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2017 legge frem en gjennomgang av forsyningssituasjonen for biodrivstoff i dagens marked, herunder en faglig vurdering av bærekraften til ulike former for biodrivstoff som er på markedet i dag, samt en plan for en videre opptrapping av omsetningspåbudet for biodrivstoff til opp mot 11 pst. innen 2020.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere mulighetene for å innføre E10 (etanol 10 pst.) som ny bensinstandard. I denne forbindelse er det viktig at kravet om sikringskvalitet for bensin ivaretas.»

«Stortinget ber regjeringen gjennom Enova utrede ulike modeller for å støtte infrastruktur og utulingsprosjekter for biogassforsyning- og kjøretøy.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt bruk av fornybart drivstoff (biodrivstoff) med økt innblanding opp mot 40 pst. i transportsektoren. Dette må også vurderes for mobile kilder som traktorer og anleggsmaskiner innen 2030.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for utvikling og innføring av fornybart drivstoff innen innenriks luftfart.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at samarbeidspartiene har sørget for å gjøre biodrivstoff betydelig mer konkurransedyktig gjennom økt omsetningspåbud for biodrivstoff og fritak for biodieselvavgift for alt salg over omsetningspåbudet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til Representantforslag 8:60 S (2015–2016) fra stortingsrepresentant Heikki Eidsvoll Holmås om å slutte å bruke biodrivstoff basert på palmeolje, som skal behandles av Stortinget til høsten. Disse medlemmer viser til at regjeringen har imøtekommet forslagsstiller hva angår å stille krav til å underlegge PFAD samme krav til bærekraftskriterier som andre biodrivstoffråvarer, ved å omklassifisere det fra avfallsprodukt.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en strategi for hvordan Norge skal sikre tilgang til og fremme produktutvikling og produksjon av bærekraftig biodrivstoff.»

«Stortinget ber regjeringen i framlegget til ny Nasjonal transportplan legge opp til gradvis innføring av bærekraftig nullutslippsdrevstoff på alle dagens dieseldrevne strekninger av jernbanen, og se nest innen 2020.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om bruk av bærekraftig biodrivstoff og lav- og nullutslippsteknologi ved utlysning/innkjøp av flyruter på kortbanenettet.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for videre opptrapping av bærekraftig biodrivstoff frem mot 2030.»

«Stortinget ber regjeringen utvide omsetningspåbudet av biodrivstoff, herunder andre generasjons biodrivstoff fra tre og restavfall til å omfatte avgiftsfri diesel.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for redusert drivstofforbruk i den delen av luftfarten som ikke omfattes av kvotesystemet, og fremme forslag om en opptrappingsplan for bruk av bærekraftig biodrivstoff opp til minst 20 pst. innen 2030.»

Disse medlemmer viser videre til øvrige forslag om å tilrettelegge for bærekraftig biodrivstoffproduksjon i Norge og å invitere bensinstasjonbransjen til å utvikle en bransjenorm som er strengere enn EU-regelverket for å sikre bærekraft.

Disse medlemmer vil vise til at energimeldingen i liten grad omhandler bioenergi, inkludert biogass. Meldingen er også vag når det gjelder biogass sin rolle i å erstatte LNG i et nullutslippsscenario.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen skissere et veikart for hvordan biogass kan erstatte naturgass innen 2050 i den kommende bio-økonomistrategien. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til virkemidler som sikrer at kommunene stimuleres til biogassproduksjon fra biologisk avfall og som sikrer økt etterspørsel etter biogass.»

Elbiler

Komiteen viser til at Enova har laget en strategi for ladestasjoner og infrastruktur for elbiler som vil dekke transportkorridorer i hele landet. Komiteen mener at en bred utbygging av ladeinfrastruktur er svært viktig på veien mot reduserte utslipp i transportsektoren, og at tilgang på hurtig- og normal-lading er en forutsetning for å øke markedsandelene for elektriske biler.

Komiteen mener det er viktig at Enova bidrar til utbygging av ladeinfrastruktur der hvor det ikke er mulig på et rent kommersielt grunnlag, og at utbyggingen ligger i forkant av utviklingen av salg av elbiler. Komiteen mener utbyggingen av ladeinfrastruktur må fange opp den teknologiske utviklingen som foregår og at det sikres tilstrekkelig effektkapasitet i ladestasjonene og i elektrisitetsnettet.

Komiteen viser til romertallsvedtak VII, Innst. 2 S (2015–2016), der Stortinget i den forbindelse vedtok:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om hvordan man kan innføre redusert elavgift for dedikerte ladeanlegg for elektriske kjøretøy og fartøy i næring. Dette må vurderes i lys av EØS-rettslige forpliktelser.

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med ny avtale og mandat for Enova rettighetsfeste støtten til offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur for el-bil frem til 2020. Støtten vil ikke gjelde for privatpersoner. Enovas program for utrulling av hurtigladere i transportkorridorene mellom byene videreføres etter dagens prinsipper.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig

Folkeparti og Venstre, viser til at regjeringen og samarbeidspartiene har videreført en ambisiøs elbilpolitikk og at andelen elbiler er stadig økende. Flertallet viser til at regjeringen og samarbeidspartiene er enig om at bilavgiftene skal innrettes slik at nullutslippsbiler kommer økonomisk bedre ut sammenlignet med en tilsvarende tradisjonell bilmodell. Flertallet viser til at nullutslippsbiler vil være viktig for å nå 2020-målene og for at personbiltransporten skal bidra til Norges klimamål for 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2016) og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke støtten gjennom Enova til utbygging av ladestasjoner for elbiler og sørge for at disse dimensjoneres slik at de kan imøtekomme den teknologiske utviklingen som foregår. Dette vil innebære en utbygging som sikrer tilstrekkelig effektkapasitet på selve ladestasjonen og i elektrisitetsnettet.»

Disse medlemmer mener det er et samfunnsansvar å etablere en helhetlig ladeinfrastruktur. Slik infrastruktur er en forutsetning for å oppnå målet om en utslippsfri transportsektor. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av hurtiglading hvis elbil skal bli en erstatning for, og ikke bare supplement til, fossilbiler.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere ett offentlig ladepunkt per 10. elbil i de ti største byområdene, per 20. elbil ellers i landet, og ett hurtigladepunkt per 100. elbil.»

Disse medlemmer vil understreke at kostnadsfordelingen ved nettforsterkning kan bli en vesentlig barriere mot elektrifisering av transportsektoren. For å stimulere til etablering av hurtigladere vil disse medlemmer foreslå et bunnfradrag for effektavgift for hurtigladere på 5 000 kWh i måneden.

Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunn:

«Stortinget ber regjeringen innføre et bunnfradrag for effektavgift for hurtigladere på 5 000 kWh i måneden i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringspartiene og støttepar-

tiene faktisk tar feil når de fremstiller det som om elbilandelen er økende. Disse medlemmer viser til at statistikken viser at elbilsalget så langt i år har falt til 15 pst. og at tallene for mai viser en nedgang til 11 pst. Dette kommer som en konsekvens av at regjeringen med støttepartiene ikke gjør fossilbiler dyrere. Disse medlemmer peker på at regjeringspartiene med støttepartiene har gjort ladbare hybridbiler vesentlig billigere. Disse medlemmer peker på at ladbare hybridbiler har dokumentert inntil 3,5 ganger så høyt drivstofforbruk som det fremkommer i dokumentasjonen på den enkelte bil. Disse medlemmer peker på at flere av de ladbare hybridmodellene ikke kan gå utelukkende på elektrisk drift.

Disse medlemmer peker på at kun nullutslippsbiler er 100 pst. fossilfrie og at hovedmålet for avgiftspolitikken må være å legge til rette for at andelen nullutslippsbiler fortsetter å øke raskt frem mot 2020 for å ta helt over innen 2025. Disse medlemmer vil peke på at det tar ca. 20 år å skifte ut hele bilparken.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen endre teknisk byggeforskrift (TEK) slik at det for nye bygg stilles krav om etablering av ladestasjoner for elkjøretøy.»

Grønn skipsfart, null- og lavutslippsløsninger til sjøs

Komiteen viser til den bredden som maritim næring representerer, hvor samspillet mellom rederi, verft, utstyrsleverandører og maritime tjenester har gjort næringen ledende. Maritim næring er en av Norges mest internasjonaliserte næringer og påvirkes av globale utviklingstrekk. Mer enn en tredjedel av Norges eksport er generert fra maritim næring.

Komiteen viser til at dette er krevende, men også en mulighet. Næringen består av flere spesialiserte regionale klynger, hvor hele verdikjeden er til stede. Det betyr at ideer kan tas fra innovasjon til produksjon i Norge. Etablert industri har en god mulighet til å utvikle, kommersialisere og legge grunnlaget for eksport, og på den måten danne grunnlag for varige arbeidsplasser og verdiskaping basert på eksportinntekter.

Komiteen mener derfor Norge befinner seg i et viktig tidsvindu, hvor myndighetene i partnerskap med næringen kan utvikle miljø og klimateknologi og sette dette som krav, slik at næringen får en forsterket mulighet til å ta ledende posisjoner i det internasjonale markedet. Komiteen mener derfor det er viktig med forslag som bygger opp Norges fortrinn innenfor maritim næring. Komiteen mener det er viktig at staten i partnerskap med de maritime klyngene bidrar til at de disse skal kunne få utviklingsmu-

ligheter til å bli verdensledende på lav- og nullutslippsteknologi.

Komiteen viser til at skip i næringstrafikk har fått redusert elavgift. Komiteen mener utbyggingen av utslippsfri energiforsyning til alle skip i havn bør styrkes. Komiteen mener det bør vurderes om havneiere på sikt skal pålegges å etablere landstrømtilbud der det er hensiktsmessig. Komiteen viser til Dokument 8:126 S (2014–2015), Innst. 78 S (2015–2016).

Komiteen viser til at Stortinget i Innst. 2 S (2014–2015) vedtok følgende:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle kommende fergeanbud har krav til lav- og nullutslippsteknologi når teknologien tilsier dette.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, vil peke på at naturgass i fergeanbudene ikke kan regnes som lavutslippsteknologi, men at naturgass likevel kan brukes som reserve når biogass ikke er tilgjengelig i tilstrekkelig mengde.

Flertallet viser til Innst. 2 S (2015–2016), der det heter:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide krav om ellers iverksette tiltak som gjør at alle nye offentlige kjøretøy og alle nye drosjer, ferjer, rutebåter og dieseltog benytter lav- eller nullutslippsteknologi når teknologien tilsier dette. Krav og tiltak skal være på plass innen 1. januar 2017. Regjeringen orienterer Stortinget om fremdrift i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2016. Det lages en egen strategi for Nordlandsbanen.»

Komiteen vil fortsette å styrke arbeidet med en miljøvennlig og grønn skipsfart og foreslår derfor følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at supplyfartøyer som opererer på norsk sokkel utvikler og tar i bruk null- og lavutslippsteknologi frem mot 2030, og vurdere ulike måter for å gjøre dette mulig.»

Komiteen foreslår videre:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med havneierne, kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner i forbindelse med Nasjonal transportplan 2018–2029.»

Komiteen mener at bruk av mer miljøvennlig drivstoff- og energieffektive skip er en nøkkelfaktor for å løse miljøutfordringer i skipsfarten.

Komiteen viser videre til at regjeringen har fremmet en maritim strategi for å stimulere til vekst for norsk maritim næring og økt bruk av ny miljøtek-

nologi og miljøvennlig drivstoff i skip. Komiteen viser til at strategien inneholder krav til teknologi for lav- og nullutslipp i fergeanbud, en vrakpantordning for skip, en helhetlig plan for økt landstrøm i norske havner samt at NO_x-avtalen skal videreføres etter 2017.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at grønn skipsfart er ett av fem satsingsområder i klimapolitikken, og at regjeringen og samarbeidspartiene har styrket dette arbeidet med 65 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett for 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2016), og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere samarbeid mellom stat og kommune om utbygging av infrastruktur for landstrøm ved alle relevante havner.»

«Stortinget ber regjeringen bidra til at alle fergestrekninger, der dette er mulig og kan gjennomføres, elektrifiseres innen 2030. Videre må lavutslippsteknologi vurderes og benyttes. Norges mulighet for å utvikle de maritime næringsklyngene til å bli verdensledende på lav- og nullutslippsteknologi innenfor skipsfarten må vektlegges.»

«Stortinget ber regjeringen etablere et større forsknings- og teknologiprogram for å utvikle null- og lavutslippsløsninger i maritim sektor.»

«Stortinget ber regjeringen etablere landstrøm for alle større havneanløp.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at LNG (flytende naturgass) som drivstoff blir mer tilgjengelig for skipsfarten.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med havneierne, kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner og fremme forslag i Nasjonal transportplan slik at land-

strøm blir hovedenergikilden i alle større norske havner innen 2030.»

«Stortinget ber regjeringen stille utslippskrav til drivstoffbruk i alle norske farvann og fremme forslag om innføring av forbud mot å benytte tungolje.»

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjettet for 2017 fremme forslag om innføring av engangsavgift for båtmotorer, for å fremme energieffektivisering og bruk av lav- og nullutslippsteknologi.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå et omsetningspåbud for bruk av bærekraftig biodrivstoff i drivstoffet for skipsfarten.»

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2017 fremme forslag om å fjerne fritidsbåters mulighet til å benytte avgiftsfri diesel.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om bærekraftig nullutslippsdrivstoff og lav- eller nullutslippsteknologi i neste anbud for kystruten Bergen–Kirkenes.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav til alle supplyskip som skal seile i norske farvann om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2018.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav til alle cruiseskip som skal seile i norske farvann om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2019.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om endring av havneloven for å fremme landstrømløsninger i norske havner.»

«Stortinget ber regjeringen pålegge bruk av differensierte havneavgifter for å fremme bruk av landstrøm og fornybare drivstoff i skipsfarten.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at havnene Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø, Tromsø, Honningsvåg og Kirkenes så snart som mulig får på plass løsning med landstrøm til Hurtigruten.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at supplyfartøyer som opererer på norsk sokkel utvikler og tar i bruk null- og lavutslippsteknologi fram mot 2030, og fremme forslag med planer og virkemidler for dette.»

Smarte byer

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til Innovasjon Norges program FRAM Smart Cities initiativ i Europa. Smart Cities handler blant annet om hvordan det urbane livet kan forbedres gjennom bruk av informasjonssystemer og kommunikasjonsteknologi med involvering, integrering, god infrastruktur, helse, grønn byplanlegging, energieffektivitet, bedre transport og avfallssystemer. Disse medlemmer mener det vil være riktig å utarbeide et program for hvordan slike byer kan utvikles i Norge.

Disse medlemmer viser videre til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2016), og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvikle et program for smarte byer i Norge gjennom bruk av informasjonssystemer og kommunikasjonsteknologi for å levere bedre tjenester til innbyggerne, forbedre energieffektiviteten, kollektivtransporten og avfallssystemene, og bidra til en grønnere byplanlegging.»

Næringsutvikling og verdiskaping gjennom effektiv utnyttelse av lønnsomme fornybarressurser

Komiteen konstaterer at Norge skaper store verdier basert på energiressursene våre. De fornybare energiressursene gir grunnlag for næringsutvikling og verdiskaping. Energinæringen skaper store verdier basert på våre fornybare energiressurser. Leveransene av fornybar energi gir også grunnlag for verdiskaping i annen industri og næringsliv.

Komiteen mener det er viktig at vi legger til rette for videre utvikling og fortsatt utnyttelse av konkurransefortrinnene innen foredling av de fornybare energiressursene.

Komiteen mener en viktig del av det grønne skiftet i Norge er å skape flere lønnsomme, grønne arbeidsplasser. Komiteen vil peke på at norsk industri i dag leverer varer verdensmarkedet etterspør, som f.eks. aluminium og silisium, med et langt lavere karbonavtrykk enn leverandører andre steder i verden. Å sikre en konkurransedyktig norsk industri for fremtiden vil derfor være et viktig bidrag til norsk økonomi og verdens evne til å nå klimamålene.

Komiteen er tilfreds med at regjeringen i Prop. 96 L (2015–2016) legger til rette for at industrielle eiere av vannkraft kan ivareta sitt behov for forutsigbar krafttilgang også i fremtiden. Dette vil trygge eksisterende arbeidsplasser i industrien, og legge til rette for fortsatt utvikling. Fremtidig verdiskaping basert på våre fornybarressurser avhenger av vår evne til innovasjon og kunnskapsutvikling. Inn-

satsen bør rette seg mot områder hvor vi har spesielle fortinn. Det blir viktig å skape en mest mulig sømløs virkemiddelbruk mellom ulike institusjoner og programmer i innovasjonskjeden.

Videre vil komiteen vise til at Stortinget har vedtatt redusert elavgift for datasentre, som kan bidra til å skape flere arbeidsplasser og ny grønn industrietablering i Norge.

Komiteen viser til at regjeringen har varslet at den vil legge frem en industrimelding, som vil drøfte hvordan næringspolitikken skal fremme god omstillingsevne, økt bærekraft og fortsatt høy konkurransekraft i norsk industri. Den 16. juni 2015 oppnevnte også regjeringen et ekspertutvalg for grønn konkurransekraft, som skal foreslå en overordnet strategi for å fremme grønn konkurransekraft frem mot 2030 og lavutslippssamfunnet i 2050.

Komiteen mener pågående prosesser, som industrimeldingen, ekspertutvalget for grønn konkurransekraft, en strategi for bioøkonomien, grønn skattekommissjon og oppfølgingen av felles måloppnåelse med EU om klimamålene mot 2030, vil være viktige i arbeidet med grønn omstilling og utvikling i Norge i årene fremover.

Komiteen viser til at fornybar energi er en av de aller viktigste rammebetingelsene for kraftintensiv industri i Norge. Et høyt og stabilt elektrisitetsforbruk er, slik komiteen ser det, en viktig forutsetning for verdiskaping i energibransjen. Energiintensiv industri utgjør en betydelig andel av verdiskapingen i Norge. Komiteen vil understreke at et energipolitisk rammeverk som også muliggjør vekst i industrien, vil være sentralt for utvikling av en næringsstruktur som både er klimavennlig og konkurransedyktig.

Dagens lave kraftpriser er, slik komiteen ser det, et viktig incentiv til etablering og utvidelse av industriaktivitet. Det er viktig at regjeringen følger situasjonen rundt kraftpris og -overskudd nøye, og igangsetter tiltak for å sikre norsk industri og hindre nedleggelse og utflagging. Komiteen vil understreke at utsiktene i dag er et fortsatt høyt kraftoverskudd i Norge i tiden fremover, men bildet kan endre seg. Her spiller faktorer som økt elektrifisering av transportsektoren, økt industriaktivitet, utfasing av svensk kjernekraft og redusert fornybarutbygging, inn. Det er grunn til å anta at den kraftintensive industrien vil trenge mer kraft når nye klimateknologier skal fases inn, for eksempel CCS og økt bruk av hydrogen.

Komiteen mener at et velfungerende og moderne energisystem er en forutsetning for utviklingen av lavutslippssamfunnet.

Komiteen mener at et velfungerende kraftsystem sikrer industrien forutsigbar tilgang på rimelig fornybar kraft og er et viktig grunnlag for verdi-

skapning og næringsutvikling. Komiteen mener det er viktig at industrimeldingen inneholder konkrete forslag utover Enova for å utvikle og realisere ny fullskala teknologi, redusere industriens samlede utslipp og legge til rette for ny industri. Komiteen mener Norge bør styrke sine fortrinn som et attraktivt land for industrietableringer.

Komiteen har merket seg at industriens bruk av fossile energikilder tilsvarte 19 TWh i 2014. Komiteen mener at selv om industrien er en del av kvotepliktig sektor, er det viktig å legge til rette for teknologiutvikling og nye tiltak som kan redusere utslippene av klimagasser. Komiteen vil legge til rette for fortsatt verdiskaping og arbeidsplasser basert på norske fornybare energiressurser.

Komiteen mener at teknologiutvikling som bidrar til å redusere behovet for bruk av fossil energi i industrielle prosesser kan bli et konkurransefortrinn for norsk industri. Komiteen har merket seg at Enova de siste årene har støttet en rekke nyskapende prosjekter innenfor blant annet kobberproduksjon, aluminiumsproduksjon, biokullproduksjon og ny smelteverksteknologi. Komiteen mener Enova også i fortsettelsen må ha et bredt tilbud til utvikling av energi- og klimateknologi i industrien.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er avgjørende at fornybar energi-produksjon er lønnsom samtidig som den er effektiv og klimavennlig. Flertallet mener utviklingen må skje innenfor økonomiske og bærekraftige rammer.

Flertallet mener at et velfungerende kraftsystem og energimarkeder er grunnlaget for verdiskaping og næringsutvikling.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne påpeker at det knapt blir skapt grønne arbeidsplasser i Norge og at Norge henger igjen i en brun 90-talls økonomi. Dette er en konsekvens av en fossildominert norsk næringspolitikk, forskningspolitikk og industripolitikk siden tidlig på 70-tallet. Dette medlem konstaterer at det nå er vilje til å endre denne politikken, men at det så langt ikke skjer systematisk eller målrettet.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere måltall for antall nye grønne arbeidsplasser som skal skapes innen 2030 og fremme forslag om hvordan næringspolitikken, forskningspolitikken og industripolitikken, skatte- og avgiftssystemet og virkemiddelapparatet skal endres for å oppnå dette.»

Lav- og nullutslippsløsninger i industrien, CCS

Komiteen mener Norge har en svært god mulighet til å tilpasse seg lavutslippssamfunnet og innfri de internasjonale forpliktelser som foreligger. Norge har lange industritradisjoner og sterke industrielle miljøer som er ledende på teknologi og prosess. Industrien i Norge har vist verdensledende resultater ved blant annet å redusere miljøbelastningen betydelig gjennom avtaler inngått mellom industrien og norske myndigheter. Olje- og gassklyngen er en av de mest kompetanse- og teknologidrevende næringer Norge har.

Komiteen mener det er riktig at disse miljøene i samarbeid med myndighetene tar nye felles grep for å sikre utviklingen mot lavutslippssamfunnet. Komiteen merker seg Norsk Industris «Veikart for prosessindustrien – Økt verdiskapning med nullutslipp i 2050», og mener det er positivt at industrimiljøene utarbeider veikart for å redusere sine utslipp. Komiteen mener myndighetene bør bidra på en positiv måte med risikoavlastning og støtteordninger som gjør Norge til et foretrukket land å investere i. Komiteen mener at et forutsigbart samarbeid mellom industri og myndigheter vil resultere i at man kan nå målet om lav- og nullutslippsløsninger i alle industrigrener på en god måte. En slik utvikling vil også bringe fram nye industrielle muligheter for Norge, og vil medføre at Norge fortsatt kan være et teknologisk foregangsland.

Komiteen mener fullskala fangst og lagring av CO₂ vil være en viktig del av løsningen på klimautfordringen globalt, og for at togradersmålet skal nås til lavest mulige kostnader. Komiteen viser til at FNs klimapanel har pekt på at de totale kostnadene ved å nå togradersmålet vil øke med 138 pst. dersom CO₂-håndtering ikke er tilgjengelig som virkemiddel. Flertallet mener at dette behovet er ytterligere forsterket av de nye ambisjonene i Paris-avtalen.

Komiteen viser til at karbonfangst gir økte driftskostnader, og det kan være behov for å utrede en modell som dekker de økte kostnadene ved fullskala fangstprosjekter, og dette er en viktig forutsetning som avklares i god tid før investering. Komiteen mener det er viktig å få mer kunnskap om verdikjeden, herunder muligheten for panteordninger og barrierer for CO₂-håndtering, og mener dette bør utredes videre.

Komiteen mener at en viktig begrunnelse for flertallets engasjement for CO₂-håndtering er at norsk forskning på, demonstrasjon og fullskala utbygging av CO₂-håndtering kan bidra til å redusere kostnadene og dermed bidra til raskere utbredelse av teknologien internasjonalt.

Komiteen viser også til Meld. St. 13 (2015–2016) der utvikling av ren produksjonsteknologi i

prosessindustrien og CO₂-håndtering er valgt som to av fem prioriterte innsatsområder i klimapolitikken. Komiteen mener det er viktig med tydelige rammevilkår og virkemidler for industriaktørene som vurderer fangst og lagring av CO₂. Komiteen viser for øvrig til partienes merknader og forslag i Innst. 275 S (2015–2016), og vedtak i Stortinget i samme sak.

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en utredning av verdikjeden og en finansieringsmodell for fangst og lagring av CO₂.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det i revidert budsjett for 2016 ble bevilget 649 mill. kroner til CO₂-håndtering.

Flertallet deler regjeringens oppfatning om at innsatsen innenfor klimateknologi skal rettes inn mot områder der Norge har spesielle fortrinn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til representantforslag Dokument 8:51 S (2015–2016), og foreslår:

«Stortinget ber regjeringen utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre konkurransedyktige rammebetingelser for nye store investeringer i klimavennlig industri i Norge, herunder garantiordninger som ligger innenfor regelverket om statsstøtte i EØS-avtalen.»

«Stortinget ber regjeringen etablere sterkere ordninger for pilotering/uttesting av ny teknologi, herunder demonstrasjonsanlegg, hvor også driftsdeltakelse inkluderes.»

Komiteen viser til behandlingen av forslaget i Innst. 275 S (2015–2016) om oppfølging av Paris-avtalen, der et flertall gikk inn for følgende:

«Stortinget ber regjeringen sikre realisering av mist ett CCS-anlegg for å bidra til at Norge kan nå sitt nasjonale klimamål for 2020.»

Komiteen peker på at aktørene Yara, Norcem og Oslo kommune ved Klemetsrudanlegget har levert inn sine beskrivelser av mulig videre fremdrift frem mot realisering av fullskala karbonfangst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er bekymret for

at den største utfordringen for realisering ligger på statens side, fordi staten må ta ansvar for realisering av transport og lagring. Disse medlemmer peker på at regjeringen ikke har lagt frem realistiske tidsplaner for realisering av transport og lagringsløsninger, selv om anslag tyder på at disse tar lengre tid å realisere enn selve fangsten.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne påpeker at Paris-avtalen som Norge skal ratifisere 14. juni 2016, etablerer som nytt mål å holde den globale oppvarminga godt under 2 grader og tilstreber å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader. Dette medlem viser til at siden regjeringen 29. april 2016 la fram en proposisjon om samtykke til at Norge går med i avtalen, bør også norsk energipolitikk og satsingen på lav- og nullutslippsløsninger i industrien (som CCS) basere seg på dette målet. Det betyr at den norske CCS-politikken må gjøres enda mer offensiv og resultatorientert.

Disse medlemmer mener at det i lys av dette blir svært passivt å kun vedta at regjeringen skal utrede fangst og lagring av CO₂. Disse medlemmer påpeker at det kan være nødvendig og samfunnsøkonomisk lønnsomt å etablere karbon-negative prosesser ved hjelp av CCS.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å etablere forsknings- og innovasjonsprogrammer for karbonnegative industriprosesser, og komme tilbake til Stortinget med forslag om alternativ for å etablere fullskala demonstrasjonsanlegg og forretningsmodeller for dette i Norge i samarbeid med industrien.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at både sittende og foregående regjering stadig har vist til internasjonale utredninger som peker på CCS som en nødvendig del av løsningen på klimaproblemet.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere minst 3 fullskala demonstrasjonsanlegg for CO₂-fangst- og lagring i Norge; minst ett industrianlegg, minst ett avfallsforbrenningsanlegg og minst ett gasskraftverk.»

Komiteen viser til at prosessindustrien i Norge nylig har samlet seg om et «Veikart for prosessindustrien – økt verdiskaping med nullutslipp i 2050». Komiteen viser til at bedriftene selv skisserer opp teknologiske muligheter for denne ambisjonen. Komiteen mener det er nødvendig å se virkemidlene i sammenheng for å skape en mest mulig sømløs vir-

kemiddelbruk mellom ulike institusjoner og programmer i innovasjonsskjeden.

Komiteen ber regjeringen, i samarbeid med industrien, om å gå igjennom eksisterende virkemidler i Forskningsrådet, Innovasjon Norge, SIVA, Enova og Gassnova med sikte på en bedre løsning for store, sammensatte prosjekter med flere aktører som krever risikoavlastning i alle faser av et innovasjonsløp. Komiteen mener at prosessindustrien kan være egnet for utprøving av en slik innovativ videreutvikling av virkemiddelapparatet.

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Enova har mulighet til å støtte realisering av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi innen alle de største norske industrigrenene, herunder nye produksjonsprosesser, hydrogen og biokarbon som reduksjonsmiddel, og skifte fra fossilt til fornybart råstoff i industrien.»

Komiteen viser til behandlingen av forslaget i Innst. 275 S (2015–2016) om oppfølging av Paris-avtalen, der et flertall gikk inn for følgende:

«Stortinget ber regjeringen stimulere til økt bruk av hydrogen som reduksjonsmiddel gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt.»

«Stortinget ber regjeringen stimulere til økt bruk av trekull i ferrolegeringsindustrien gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt for norsk produksjon av trekull.»

Lavutslipp i petroleumssektoren

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser til at norsk petroleumsvirksomhet er underlagt sterke virkemidler og reguleringer for å gi incentiv til å kutte klimagassutslipp. Flertallet viser til at petroleumssektoren er en del av EUs kvotepliktige sektor og er i tillegg pålagt å betale en egen CO₂-avgift for sine utslipp. I henhold til klimaforliket skal samlet karbonpris for petroleumsvirksomheten forbli om lag på samme nivå hvis kvoteprisen øker. Flertallet viser til at dette har ført til at energieffektiviseringstiltak, som innføring av energistyringssystemer og installasjon av mer energieffektivt utstyr, har bidratt til å redusere utslipp tilsvarende 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig. Flertallet viser også til at adgangen til faking av naturgass reguleres strengt under petroleumsloven, og det er krav om vurdering av kraft fra land i forbindelse med utbyggingsplaner.

Flertallet viser til at klimagassutslippene fra olje- og gassutvinning var 15 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2015, en økning på ca. 0,3 millioner

tonn, eller 2,3 pst. siden året før. Flertallet har merket seg at økningen i stor grad skyldes økt bruk av naturgass offshore. Flertallet har videre merket seg at tallene er i tråd med framskrivningene Miljødirektoratet har gjort for perioden frem til 2020.

Komiteen viser til at feltene Ormen Lange, Snøhvit, Troll A, Gjøa, Goliat og Valhall drives med kraft fra land. Komiteen viser videre til at Martin Linge og Johan Sverdrup vil få kraft fra land når disse kommer i produksjon.

Komiteen vil peke på at det vil bli etablert en områdeløsning for kraft fra land til Utsirahøyden senest innen 2022, der feltene Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog vil kobles på. Komiteen har også merket seg at landanleggene Kårstø, Kollsnes, Melkøya LNG og Nyhamna helt eller delvis får kraft fra strømmettet.

Komiteen vil påpeke at petroleumssektoren er en del av EUs kvotepliktige sektor, og at Stortinget i etterkant av Paris-avtalen sluttet seg til at kvotepliktig sektor i Norge skal redusere sine utslipp med 43 pst. innen 2030. Komiteen viser til at kraft fra land-løsninger på petroleumsinstallasjoner, både på land og på sokkelen, bidrar til å redusere klimagassutslippene fra petroleumssektoren og derfor er et viktig bidrag i så måte.

Komiteen vil likevel peke på at er det viktig at norsk petroleumssektor fortsetter å redusere sine utslipp gjennom energieffektivisering og bruk av ny teknologi.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser til at prognosene antyder at utslippene fra petroleumssektoren kommer til å nå toppen rett før 2020, for deretter å avta. Flertallet vil samtidig påpeke at utslippene fra EUs kvotepliktige sektor falt med ca. 0,4 pst. i 2015, og bekrefter en fallende utslippstrend de siste fem årene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at utslippene fra sektorene som er en del av EU ETS-systemet, som norsk petroleumssektor er en del av, derfor ikke øker totalt sett selv om de norske utslippene øker noe.

Dette flertallet viser til at selskapene som opererer på norsk sokkel, ligger langt framme når det gjelder å ta i bruk løsninger som reduserer utslipp av klimagasser. Dette flertallet peker på at dette har resultert i lave utslipp per produserte enhet sammenlignet med tilsvarende virksomheter i andre petroleumsproduserende land. Dette flertallet vil i den forbindelse vise til at Norsk Olje & Gass,

Norsk Industri, LO og Norges Rederiforbund har blitt enige om å utvikle et veikart for å nå et mål om høy verdiskaping og lave klimagassutslipp i 2050. Dette flertallet vil i den sammenheng også påpeke at Enova kan støtte prosjekter i petroleumssektoren.

Dette flertallet viser til representantforslag Dokument 8:51 S (2015-2016), og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et program for lavutslippsteknologi for olje- og gasssektoren og slik bidra til lavutslippsløsninger i olje- og gassnæringen. Programmet bør utvikles i samarbeid med partene i næringen som en del av eller som et supplement til 'veikartet for høy produksjon og lave utslipp' som partene i næringen nå utarbeider. Målet er at nye installasjoner som har et driftspotensial utover 2050, driftes etter et slikt prinsipp.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere virkemidler, blant annet gjennom Enova, for overføring av teknologi for lave utslipp fra oljeindustrien til andre næringer og til sluttbrukere av olje og gass.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne peker på at Statnett har ansvar for den helhetlige planleggingen av nettet på fastlandet, at GASSCO har en tilsvarende rolle for utbygging av gassinfrastruktur offshore, men at det mangler en aktør som har et helhetlig ansvar for planlegging og utbygging av en kraftinfrastruktur offshore. Disse medlemmer mener det er behov for at en aktør gis ansvar for helhetlig planlegging av kraftinfrastruktur offshore og vil be regjeringen foreta en bred vurdering av spørsmålet (i en offentlig utredning) og fremme sak for Stortinget om dette.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man kan gjennomføre en helhetlig planlegging og utbygging av offshore elektrisitetsnett, og ber om at det fremmes en sak for Stortinget om dette.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne peker på at ansvarlige for alle petroleumsutbygginger på norsk sokkel plikter å utrede kraft fra

land-løsninger for å redusere de økende utslippene fra oljesektoren. Disse medlemmer peker på at dette ikke var tilstrekkelig til å klare å utløse område-løsning for utbygging for kraft fra land-løsning for Utsirahøyden, og viser i den anledning til behandlingen av Dokument 8:58 (2013–2014) om elektrifisering av Utsirahøyden og den videre behandlingen av PUD for Johan Sverdrup i Innst. 237 S (2013–2014).

Disse medlemmer viser til sin klimavennlige petroleumpolitikk og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et program for nullutslippsteknologi for olje- og gasssektoren og slik bidra til nullutslippsløsninger i gjenværende produksjon og bruk av fossile energikilder. Programmet skal finansieres av olje- og gassnæringen gjennom pålegg i konsesjonsbetingelsene.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne foreslår videre:

«Stortinget ber regjeringen stanse all videre leting etter olje og gass på norsk sokkel, samtidig som utvinningstempoet reduseres gradvis på eksisterende olje- og gassfelt. Målet er å avvikle petroleumsvirksomheten fullstendig i løpet av en periode på ca. 20 år.»

Industrikonsesjonsloven

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til behandlingen av Prop. 96 L (2015–2016) hvor komiteen enstemmig gir sin tilslutning til at industrielle eiere av vannkraft kan ta ut vannkraft som utbytte. Det fremheves at lovendringen bidrar til å gi kraftforedlende industri stabil tilgang på kraft. Disse medlemmer viser videre til at Stortinget ved behandlingen av Prop. 120 LS (2014–2015) ga Finansdepartementet hjemmel til å gi forskrift om ny metode for verdsettelse av industriens egenkraft som skal gi uttrykk for markedspris og ta hensyn til industriens behov for langsiktige og forutsigbare priser.

Disse medlemmer konstaterer at Finansdepartementet nå har sendt på høring et forslag til forskrift som departementet selv innrømmer i mindre grad vil ta hensyn til industriens ønske om forutsigbarhet. Disse medlemmer vil understreke at den kraftforedlende industriens behov for langsiktige rammevilkår må veie tungt når disse fastsettes. Denne industrien spiller en nøkkelrolle i energisystemet og i utviklingen av teknologi som peker frem mot et moderne nullutslippssamfunn.

Fornybar AS

Komiteen mener at Fornybar AS bør prioritere innsats for å lette overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering, der risikoen i hovedsak er knyttet til markedsintroduksjonen. Komiteen mener Fornybar AS bør prioritere investeringer i prosjekter som direkte eller indirekte bidrar til reduserte klimagassutslipp globalt. Komiteen mener dette kan inkludere energieffektivisering, fornybar energi, hydrogen, energilagring, transportløsninger, reduserte prosessutslipp i industrien, materialteknologi, utslippsreduksjoner i landbruket, avfallshåndtering og reduksjon, fjerning, transport og lagring av CO₂. Komiteen mener at fondet skal søke å oppnå størst mulig global reduksjon i klimagassutslipp innenfor kravene til avkastning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det vil være hensiktsmessig at Fornybar AS etableres som et selvstendig organ/investerings-selskap, og ikke som en del av allerede eksisterende statlig investeringsselskap som Argentum og Investinor.

Komiteen mener blant annet følgende bør vurderes i den videre utredningen av mandatet for Fornybar AS:

- Selskapene det investeres i skal ha en sterk tilknytning til teknologimiljøer i Norge.
- Begrenset teknologirisiko, men høy markeds- og kommersiell risiko.
- Avgrensning av investeringsområde til prosjekter med dokumentert stor effekt på globalt klimafor-avtrykk innenfor materialteknologi, energieffektive industriprosesser, teknologiske løsninger innen fornybar energi, CO₂-fangst.
- Sannsynliggjøring av klimaeffekt gjennom livs-syklusanalyser.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Innst. 2 S (2015–2016), hvor Senterpartiet foreslo å opprette et statlig eid, grønt investeringsselskap som skal bidra til å omstille Norge til et mer klimavennlig samfunn. Forslaget innebar at selskapet skulle investere i teknologibedrifter som foredler grønt karbon fra hav og land. Selskapet skulle bistå med kapital, kunne være med på å etablere selskap, gå inn på eiersiden eller bidra med lånekapital. Senterpartiet foreslo å gi det nye selskapet 10 mrd. kroner i egenkapital.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til vedtak IV i forbindelse med Innst. 2 S (2015–2016), som lyder:

«Stortinget ber regjeringen forberede opprettelse av Fornybar AS ('Greenfund'). Fondet skal sammen med private kunne investere i selskaper som utvikler og benytter grønn teknologi, herunder for eksempel fornybar energi, hydrogen, energilagring, transportløsninger med lave klimetrykk, reduksjon, fjerning, transport og lagring av CO₂, energieffektive industriprosesser, og innrettet slik at selskapet forventes å gi markedsmessig avkastning over tid.

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan et slikt selskap kan operasjonaliseres når det gjelder investeringsmandat, organisering, budsjettering og om det vil virke utløsende på denne typen investeringer i lys av eksisterende virkemidler, samt om slike investeringer bør begrenses til Norge eller ha globalt mandat, og komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2016. Det tas sikte på at fondet over tid får en forvaltningskapital på 20 mrd. kroner.»

Disse medlemmer viser til omtalen i revidert nasjonalbudsjett for 2016:

«Regjeringen følger opp Stortingets anmodningsvedtak om opprettelse av et Fornybar AS, og vil i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 komme tilbake med et konkret forslag til investeringsmandat, organisering og budsjettering.»

Dette er nærmere beskrevet i Prop. 122 S (2015–2016).

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innen våren 2017 etablere Fornybar AS med et todelt norsk og globalt mandat med sikte på å bli en stor global aktør innen fornybar og grønn teknologi.»

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 foreslå oppkapitalisering av Fornybar AS på 20 mrd. kroner ved oppstart.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 foreslå en modell for Fornybar AS sitt globale mandat hvor fondet tildeles forvalteransvar for i første omgang 50 mrd. kroner av kapitalen til Statens pensjonsfond utland, med anledning til å investere i tråd med Fornybar AS sitt mandat også i unoterte aksjer og infrastruktur innen grønn teknologi utenfor Norge.»

Fortsatt sterkt internasjonalt engasjement

Komiteen viser til at til tross for at 97 pst. av klimagassutslippene i verden finner sted nasjonalt, er klimaproblemet et globalt problem. Komiteen vil derfor understreke betydningen av et fortsatt sterkt internasjonalt engasjement, ikke minst innenfor en fortsatt betydelig regnskogsatsing og en forsterket internasjonal satsing på fornybar energi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen øke garantirammen i GIEKs (Garantiinstituttet for eksportkreditt) u-landsordning, for å legge til rette for eksport av norsk fornybar kompetanse.»

«Stortinget ber regjeringen styrke INTPOW.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at Norge besitter et fornybarnæringsliv med betydelig kompetanse og kapital som ville kunne være til god nytte for andre land som ønsker å satse på fornybarinvesteringer.

Disse medlemmer viser til budsjettforliket mellom Venstre, Kristelig folkeparti og regjeringspartiene for 2015-budsjettet, der det ble vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen å utrede om GIEK og Eksportkreditt Norges mandater kan utvikles for å fremme økte investeringer i fornybar energi, innenfor virksomhetenes formål. Utredningen bør blant annet se på hvordan selskapene også kan dekke kommersiell risiko knyttet til investeringer i fornybar energi, i tillegg til andre risikoavlastende og investeringsfremmende tiltak.»

Disse medlemmer er enig med vedtakets intensjon, viser til utredningen fra regjeringen og mener at det vil være riktig å gi GIEK anledning til å gi garantier på ordinære markedsvilkår for å gjøre det mindre risikofyllt å foreta fornybar energiinvesteringer i utviklingsland.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at GIEK skal få anledning til å tilby garantier på markedsvilkår for fornybarinvesteringer i utviklingsland.»

Norges forhold til EU og deltakelse i EUs energunion

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk

Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at Norges fornybare energiresurser er svært attraktive for et Europa som bygger opp kapasitet på uregulerbar fornybar energiproduksjon som vind og sol. Flertallet mener at Norge har særegne muligheter til å skape verdier i samhandel med et Europa i endring. Flertallet vil peke på at EUs 2030-mål og gjennomføringen av dette i det europeiske kraftmarkedet vil gi økt lønnsomhet for norske vannkraft- og vindkraftressurser.

Flertallet viser til at det er av stor betydning at Norge arbeider for et stramt kvotesystem for klimagassutslipp og et effektivt markedsdesign i det felles europeiske markedet. Flertallet viser til arbeidet med en Energiunion i EU og pågående prosesser med revidering av fornybardirektivet og energieffektiviseringsdirektiv. Flertallet legger til grunn en normal EØS-prosess med økonomisk og rettslig vurdering av disse direktivene, og imøteser resultatet av disse prosessene og konsekvensene for norsk klima- og energipolitikk.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener det er positivt for norsk fornybar-næring med likest mulig rammevilkår for det norske og det europeiske kraftmarkedet, herunder regler for handel over landegrenser mv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil understreke at det i energi- og klimapolitikken er viktig å utnytte det handlingsrommet som faktisk ligger i EØS-avtalen, og dessuten utnytte muligheten til å forhandle frem unntak og/eller egne ordninger i spørsmål som berører viktige nasjonale interesser. Disse medlemmer vil spesielt peke på at det er av stor viktighet at konsolideringsmodellen ikke utfordres som ramme for offentlig kontroll over norske vannkraftressurser.

Disse medlemmer vil videre understreke viktigheten av å beholde det norske konsesjonssystemet og myndighetenes adgang til å regulere vannkraftressursene. Disse medlemmer vil også vise til at det er av stor betydning at det norske skatte- og avgiftssystemet kan opprettholdes, deriblant med grunnrente og naturskatt som er utarbeidet i forhold til norske vannkraftressurser. Disse medlemmer vil også vise til at den norske konsesjonskraftordningen må videreføres som grunnlag for å tilgodese de kommunene som stiller naturressursene til rådighet for miljøinngripen.

Disse medlemmer viser til at EUs planlagte energiunion utvilsomt vil kunne stille norske energi-

interesser overfor nye utfordringer, både politisk, juridisk og økonomisk. Disse medlemmer vil understreke at det er avgjørende at de institusjonelle ordninger på vannkraftsektoren, som har vært et fundament for velstandsutvikling og fordeling til beste for det norske samfunn gjennom over 100 år, kan bestå i møte med en europeisk energiunion.

Disse medlemmer viser til at en energiunion vil innebære overføring av makt og myndighet fra nasjonale organer. Disse medlemmer vil derfor etterlyse en grundig redegjørelse for hvordan regjeringen sikrer norske interesser og det veletablerte rammeverket på energisektoren i den pågående prosessen mot en energiunion. Som eksempel nevnes at det allerede er stilt spørsmål ved de mulige konstitusjonelle utfordringer som kan oppstå mellom energiregulatorbyrået ACER og den norske reguleringsmyndigheten NVE. Energimeldingen inneholder ingen slik redegjørelse, enn si noe grunnlag for den nødvendige debatt i Stortinget om saken.

Disse medlemmer viser til at det i disse dager forhandles om Norges tilknytning til EUs energi-byrå, ACER. Byrået har tilsyn med hvordan nasjonale energiregulatorer i unionen utøver sine oppgaver, og har bl.a. beslutningsmyndighet i tekniske spørsmål der mer enn ett land er involvert, i spørsmål om regulatorisk regime mellom to eller flere land og i vurdering av unntak knyttet til nye kraftforbindelser.

Disse medlemmer har registrert at regjeringen ser for seg at tilknytningen kan løses med samme modell som den som er foreslått når det gjelder Norges tilknytning til de overnasjonale finanstillsynene i EU. Disse medlemmer konstaterer at dette i så fall vil innebære en omfattende maktoverføring til EFTAs overvåkningsorgan ESA i Brussel. Disse medlemmer vil advare mot en slik løsning, siden den for eksempel kan åpne for at norske interesser blir svekket dersom det skulle oppstå tvist knyttet til infrastrukturen på norsk sokkel eller overføringskabler til utlandet.

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget innen våren 2017, hvor det gis en grundig gjennomgang av pågående prosesser og regelverksutvikling under EUs energiunion, og med orientering om hvilke grep som tas for å sikre norske energiinteresser. Stortinget ber videre regjeringen redegjøre for konsekvensene av energiunionen samlet sett for Norge.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at EUs egne mål ikke har blitt justert etter at man i Paris underskrev en avtale med en

ny ambisjon om at global gjennomsnittstemperatur ikke skal øke med mer enn 1,5°C. Dette er i praksis et svært mye mer krevende mål enn 2°C som var målet da EU la frem sitt forslag til utslippsreduksjoner.

Disse medlemmer viser til at vår avtale med EU derfor ikke kan omtales som ambisiøs.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til Stortingets innstilling til Dokument 8:51 S (2015–2016) hvor dette medlem har fremmet et forslag om at:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at norsk klimagassutslipp skal reduseres med 60 prosent ned til 20 millioner tonn innen 2030.»

Opprinnelsesgarantier

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at miljøverdien i norsk kraftproduksjon er viktig for kraftprodusentene. Flertallet har merket seg at miljøverdien i dag kan dokumenteres gjennom opprinnelsesgarantier. Flertallet viser til at opprinnelsesgarantier utstedes til produsenter av fornybar energi og kan omsettes i et internasjonalt marked. Flertallet er klar over at opprinnelsesgarantier skal være en garanti for at det er produsert en viss kraftmengde fra fornybare energikilder. Flertallet peker på at kjøp av fornybar energi dokumentert med opprinnelsesgarantier er frivillig, og at det ikke er en offentlig støtteordning for ny fornybar kraftproduksjon. Flertallet har merket seg at en del ledende internasjonale bedrifter forventer og krever opprinnelsesgarantier som dokumentasjon når de velger å kjøpe fornybar energi.

Flertallet viser til at produksjonsmikse i dag ikke brukes som varedeklarasjon, og det kan knyttes tvil til om produksjonsmikse som varedeklarasjon vil bli internasjonalt anerkjent som dokumentasjon på fornybar energi. Flertallet er oppmerksom på at en endring i varedeklarasjonen til produksjonsmikse i ytterste konsekvens kan gjøre opprinnelsesgarantiene verdiløse for norske produsenter i et europeisk marked. Flertallet peker på at opprinnelsesgarantiordningen er regulert i det eksisterende fornybardirektivet, som varer frem til 2020. Flertallet mener at regjeringen bør utrede nærmere hvordan endringer kan gjøre at systemet for fornybar energi med opprinnelsesgarantier og varedeklarasjon for strøm kan fungere bedre enn i dag. Flertallet mener at dagens ordning ikke skal vurderes på nytt før en slik utredning er gjennomført eller prosessene i EU er avklart.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at dagens ordning med opprinnelsesgarantier ikke fungerer godt, men i stedet

fører til en dobbelt bokføring av produsert fornybar energi. Likevel vil en avvikling av opprinnelsesgarantier ha som ulempe at det vil gi dårligere lønnsomhet for fornybar energi. Dette medlem viser til at opprinnelsesgarantier er et utelukkende finansielt instrument. En opprinnelsesgaranti som fulgte kraften, slik at kraft og opprinnelsesgarantier hang sammen og ikke ble omsatt på to helt ulike markeder, ville trolig være en bedre løsning. På den måten vil kraftprodusentene kunne få en reell merverdi for fornybar kraft, og industri som kjøper kortreist kraft vil kunne selge metallene sine som fremstilt av utelukkende fornybar vannkraft.

Dette medlem mener at regjeringen frem mot fornybardirektivet må arbeide for å endre kraftmarkedet, slik at opprinnelsesdeklarasjoner følger den fysiske kjøp og salg av kraft.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om en enhetlig tariffmodell for å oppnå en likeverdig nettariff i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere med høy brukstid (SFHB), og om hvordan en slik ordning raskt kan implementeres, slik at forutsigbarhet sikres for alle SFHB-bedrifter som er knyttet til regionalnettet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om en egen utjamningsordning for nettleie.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen videreføre konsesjonskraftordningen slik den er i dag.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 2016 med en havvindstrategi.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen bidra til realisering av minst en fullskala demonstrasjonspark for flytende havvind i Norge innen 2020.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 legge frem en strategi for realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind, og at det bevilges midler til dette formål i budsjettet for 2017.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Norge kan bli en betydelig aktør innenfor offshore vindkraft. Utredningen forutsettes å svare på mulighetene for å bygge opp et hjemmemarked for å sikre næringsutvikling innenfor denne sektoren. Etablering av et nordsjønett og samspill med petroleumssektoren forutsettes også inkludert.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen, med henvisning til dagens ordning til solenergi under Enova, utrede ulike tiltak til å stimulere til økt produksjon av solenergi i Norge, og framlegge en plan for dette i løpet av våren 2017.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen videreføre dagens konsesjonsordning for fjernvarme etter energiloven.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen våren 2017 fremme en sak for Stortinget med forslag til ny ordning for støtte til ny fornybar energi for å erstatte dagens ordning med grønne sertifikater. Ordningen skal bidra til teknologiutvikling, kraftproduksjon og markedsmuligheter for norsk teknologi.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå, og komme med en plan innen våren 2017 om hvordan dette kan gjennomføres.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen øke fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging til 100 mrd. kroner i 2017, og styrke dette ytterligere fram til 2020 etter som Enova tilføres nye oppgaver.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen sørge for at fossil energibruk fra person- og varebiler gradvis fases ut. Avgiftssystemet innrettes slik at tilnærmet 100 pst. av nybilsalget i 2025 er basert på nullutslippsteknologi. Det legges inn en kontrollstasjon i 2020.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen sørge for at dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler gradvis økes, og fortsatt belønne null- og lavutslippsløsninger.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen legge fram en utfyllende strategi for økt bruk av hydrogen i transport- og industrisektoren, der både analyser, mål og virkemidler utredes. Strategien legges fram som egen sak for Stortinget i løpet av 2016.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen etablere en støtteordning for utbygging av infrastruktur for hydrogenbasert transport, slik at hydrogenbaserte kjøretøy kan innpasses i det norske markedet.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen øke støtten gjennom Enova til utbygging av ladestasjoner for elbiler og sørge for at disse dimensjoneres slik at de kan imøtekomme den teknologiske utviklingen som foregår. Dette vil innebære en utbygging som sikrer tilstrekkelig effektkapasitet på selve ladestasjonen og i elektrisitetsnettet.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen etablere ett offentlig ladepunkt per 10. elbil i de ti største byområdene, per 20. elbil ellers i landet, og ett hurtiglادepunkt per 100. elbil.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen innføre et bunnfradrag for effektavgift for hurtiglادere på 5 000 kWh i måneden i forbindelse med statsbudsjettet for 2017.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen etablere samarbeid mellom stat og kommune om utbygging av infrastruktur for landstrøm ved alle relevante havner.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen bidra til at alle fergestrekninger, der dette er mulig og kan gjennomføres, elektrifiseres innen 2030. Videre må lavutslippsteknologi vurderes og benyttes. Norges mulighet for å utvikle de maritime næringsklyngene til å bli verdensledende på lav- og nullutslippsteknologi innenfor skipsfarten må vektlegges.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen etablere et større forsknings- og teknologiprogram for å utvikle null- og lavutslippsløsninger i maritim sektor.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen etablere landstrøm for alle større havneanløp.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen utvikle et program for smarte byer i Norge gjennom bruk av informasjonssystemer og kommunikasjonsteknologi for å levere bedre tjenester til innbyggerne, forbedre energieffektiviteten, kollektivtransporten og avfallssystemene, og bidra til en grønnere byplanlegging.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen for å sikre konkurransedyktige rammebetingelser for nye store investeringer i klimavennlig industri i Norge, herunder garantiordninger som ligger innenfor regelverket om statsstøtte i EØS-avtalen.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen etablere sterkere ordninger for pilotering/uttesting av ny teknologi, herunder demonstrasjonsanlegg, hvor også driftsdeltakelse inkluderes.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen etablere virkemidler, blant annet gjennom Enova, for overføring av teknologi for lave utslipp fra oljeindustrien til andre næringer og til sluttbrukere av olje og gass.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for nullutslippslastebiler og nullutslippsbusser, der dette er hensiktsmessig, for å dekke hele eller deler av merkostnadene transportører får ved å velge nullutslippsteknologi, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan dette kan gjennomføres.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen legge frem en helhetlig Samla plan som ser vind, vann og nettinvesteringer i én sammenheng.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen i sitt oppdragsbrev til Enova åpne for at det kan gis støtte til næringsaktører som vil produsere strøm fra fornybar energi til eget forbruk, og som ikke nødvendigvis er koblet til nettet.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen følge opp arbeidet fra Grønn skattekommisjon og utrede bruk av fleksibel veibruksavgift som varierer med geografisk plassering og utslippsintensitet i drivstoffet, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan dette kan gjennomføres.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen forsterke omleggingen av avgiftssystemet til fordel for null- og lavutslippsbiler slik at biler med klimagassutslipp over tid fases ut.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen fastsette en norm for hva som skal regnes som lavutslippsteknologi.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man kan gjennomføre en helhetlig planlegging og utbygging av offshore elektrisitetsnett, og ber om at det fremmes en sak for Stortinget om dette.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen øke garantirammen i GIEKs (Garantiinstituttet for eksportkreditt) u-landsordning, for å legge til rette for eksport av norsk fornybarkompetanse.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen styrke INTPOW.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at LNG (flytende naturgass) som drivstoff blir mer tilgjengelig for skipsfarten.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen opprettholde og forsterke utenlandssatsingen til Statkraft gjennom en forutsigbar og stabil utbyttepolitikk over tid.

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen legge til rette for utvikling og innføring av lav- og nullutslippsteknologi for gjenværende dieselstrekninger på jernbane.

Forslag fra Arbeiderpartiet:*Forslag 40*

Stortinget ber regjeringen sørge for at ved en eventuell konsesjonsbehandling med tanke på kraftutbygging i verna vassdrag, skal saken før konsesjonsbehandling påbegynnes forelegges Stortinget, og vurderes når alle andre flomdempende tiltak er vurdert som utilstrekkelig og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 41*

Stortinget ber regjeringen etablere et forskningsprogram og styrke den samlede forskningsinnsatsen på batteriteknologi og hydrogenteknologi fra og med forslag til statsbudsjett for 2017.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 42*

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om energibruken på sokkelen og sammenhengen med fastlandets kraftsystem, med en vurdering av sokkelens energibehov og hvordan dette skal dekkes i fremtiden, i tråd med ambisjonen om at vi ikke skal overstige 1,5 graders temperaturstigning.

Forslag 43

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om endring i energilovens formålsparagraf for å sikre at miljø- og klimahensyn blir førende for energipolitikken.

Forslag 44

Stortinget ber regjeringen utrede hvilke nye kabler som er mest aktuelle og prosjektere disse, slik at investeringsbeslutning og utbygging kan foretas raskt dersom erfaringene med de nye utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland vurderes som gode.

Forslag 45

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til en metode som ivaretar hensyn til kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet og økosystemtilnærming ved etablering av nasjonale rammer for vindkraft.

Forslag 46

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om at det skal produseres totalt 0,5 TWh fra soltak på husholdninger innen 2020 og gi Enova i oppgave å sikre at målet nås.

Forslag 47

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag for Stortinget for hvordan energiloven må endres for å tilpasse den til et endret kraftmarked med større grad av desentralisert strømproduksjon.

Forslag 48

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for solenergi, som legger til rette for utvikling av et hjemmemarked for solenergibruk, og for at norske leverandører og næringsaktører får posisjonert seg i et globalt marked.

Forslag 49

Stortinget ber regjeringen sette et mål på 5 TWh produsert strøm og varme generert fra sol.

Forslag 50

Stortinget ber regjeringen innføre en dynamisk investeringsstøtte for solceller og solfangere i næringsbygg, borettslag og husholdninger, som gir 10–20 års tilbakebetalingstid (gjennom Enova).

Forslag 51

Stortinget ber regjeringen la Statkraft beholde 1,45 mrd. kroner hvert år i tre år fra 2017 til 2019, for å kunne muliggjøre selskapets havvindstrategi for utvikling og utbygging av felt på britisk sokkel.

Forslag 52

Stortinget ber regjeringen utarbeide en liste over de 10 prosjektene som vil gi størst gevinst for natur, friluftsliv og lokalsamfunn med lavest mulig krafttap.

Forslag 53

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 vurdere hvordan elavgiften slår ut for produksjon av hydrogen til transportformål og foreslå avgiftsomlegging som reduserer uforholdsmessige ulemper for produksjon av hydrogen til transportformål.

Forslag 54

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til at NSB eller CargoNet prøver ut hydrogenlokomotiv på en av jernbanestrekningene som ikke er elektrifisert.

Forslag 55

Stortinget ber regjeringen fortsette omleggingen av bilavgiftene og forsterke utslippsmålet fra 85 g CO₂/km til 10 g CO₂/km som gjennomsnitt for hele nybilparken innen 2020, samt et mål om at minst 9 av 10 nye biler som selges i 2020, skal være nullutslippsbiler.

Forslag 56

Stortinget ber regjeringen endre teknisk byggforskrift (TEK) slik at det for nye bygg stilles krav om etablering av ladestasjoner for elkjøretøy.

Forslag 57

Stortinget ber regjeringen i fremlegget til ny Nasjonal transportplan legge opp til elektrifisering eller annen nullutslippsteknologi på alle dagens dieseldrevne strekninger av jernbanen og senest innen 2025.

Forslag 58

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lov om offentlige anskaffelser slik at den stiller krav om at alle transporttjenester som leveres til det offentlige, og i anbud til det offentlige, skal baseres på bærekraftig nullutslippsdrivstoff eller nullutslippsteknologi fra 1. januar 2017.

Forslag 59

Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i avgiftsregimet for lastebiler for å gjøre det lønnsomt å velge lav- og nullutslippsteknologi og fremme første forslag om slike endringer i forslag til statsbudsjett for 2017.

Forslag 60

Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i avgiftsregimet for busser for å gjøre det lønnsomt å velge lav- og nullutslippsteknologi og fremme første forslag om slike endringer i forslag til statsbudsjett for 2017.

Forslag 61

Stortinget ber regjeringen redegjøre, i forslag til statsbudsjett for 2017, for hvordan regjeringen følger opp Stortingets vedtak fra 1. desember 2015 om lav- og nullutslippsteknologi for ferger (vedtak nr. 59 (2015–2016)), slik at kravet kan gjøres gjeldende fra 1. januar 2017.

Forslag 62

Stortinget ber regjeringen stille utslippskrav til drivstoffbruk i alle norske farvann og fremme forslag om innføring av forbud mot å benytte tungolje.

Forslag 63

Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjettet for 2017 fremme forslag om innføring av engangsavgift for båtmotorer, for å fremme energieffektivisering og bruk av lav- og nullutslippsteknologi.

Forslag 64

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utrede, med sikte på å åpne for, en ordning med et 'Næringslivets CO₂-fond', etter modell fra NO_x-fondet, der staten inngår en avtale med næringslivet om å gi fritak for hele eller deler av CO₂-avgift i bytte for avtalefestede CO₂-reduksjoner i transportsektoren.

Forslag 65

Stortinget ber regjeringen legge fram en strategi for hvordan Norge skal sikre tilgang til og fremme produktutvikling og produksjon av bærekraftig biodrivstoff.

Forslag 66

Stortinget ber regjeringen i framlegget til ny Nasjonal transportplan legge opp til gradvis innfasing av bærekraftig nullutslippsdrivstoff på alle dagens dieseldrevne strekninger av jernbanen, og senest innen 2020.

Forslag 67

Stortinget ber regjeringen stille krav om bruk av bærekraftig biodrivstoff og lav- og nullutslippsteknologi ved utlysning/innkjøp av flyruter på kortbanenettet.

Forslag 68

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for videre opptrapping av bærekraftig biodrivstoff frem mot 2030.

Forslag 69

Stortinget ber regjeringen utvide omsetningspåbudet av biodrivstoff, herunder andre generasjons biodrivstoff fra tre og restavfall til å omfatte avgiftsfri diesel.

Forslag 70

Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for redusert drivstofforbruk i den delen av luftfarten som ikke omfattes av kvotesystemet, og fremme forslag om en opptrappingsplan for bruk av bærekraftig biodrivstoff opp til minst 20 pst. innen 2030.

Forslag 71

Stortinget ber regjeringen foreslå et omsetningspåbud for bruk av bærekraftig biodrivstoff i drivstoffet for skipsfarten.

Forslag 72

Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2017 fremme forslag om å fjerne fritidsbåtters mulighet til å benytte avgiftsfri diesel.

Forslag 73

Stortinget ber regjeringen stille krav om bærekraftig nullutslippsdrivstoff og lav- eller nullutslippsteknologi i neste anbud for kystruten Bergen–Kirkenes.

Forslag 74

Stortinget ber regjeringen stille krav til alle suppskip som skal seile i norske farvann om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2018.

Forslag 75

Stortinget ber regjeringen gjøre bruk av utviklingskontrakter for hydrogenferjer.

Forslag 76

Stortinget ber regjeringen stille krav til alle cruiseskip som skal seile i norske farvann om å kunne motta landstrøm fra 1. januar 2019.

Forslag 77

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om endring av havneloven for å fremme landstrømløsninger i norske havner.

Forslag 78

Stortinget ber regjeringen pålegge bruk av differensierte havneavgifter for å fremme bruk av landstrøm og fornybare drivstoff i skipsfarten.

Forslag 79

Stortinget ber regjeringen sikre at havnene Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø, Tromsø, Honningsvåg og Kirkenes så snart som mulig får på plass løsning med landstrøm til Hurtigruten.

Forslag 80

Stortinget ber regjeringen skissere et veikart for hvordan biogass kan erstatte naturgass innen 2050 i den kommende bio-økonomistrategien. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til virkemidler som sikrer at kommunene stimuleres til biogassproduksjon fra biologisk avfall og som sikrer økt etterspørsel etter biogass.

Forslag 81

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med havneierne, kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner og frem-

me forslag i Nasjonal transportplan slik at landstrøm blir hovedenergikilden i alle større norske havner innen 2030.

Forslag 82

Stortinget ber regjeringen om å etablere forsknings- og innovasjonsprogrammer for karbonnegative industriprosesser, og komme tilbake til Stortinget med forslag om alternativ for å etablere fullskala demonstrasjonsanlegg og forretningsmodeller for dette i Norge i samarbeid med industrien.

Forslag 83

Stortinget ber regjeringen innen våren 2017 etablere Fornybar AS med et todelt norsk og globalt mandat med sikte på å bli en stor global aktør innen fornybar og grønn teknologi.

Forslag 84

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 foreslå oppkapitalisering av Fornybar AS på 20 mrd. kroner ved oppstart.

Forslag 85

Stortinget ber regjeringen etablere et program for nullutslippsteknologi for olje- og gassektoren og slik bidra til nullutslippsløsninger i gjenværende produksjon og bruk av fossile energikilder. Programmet skal finansieres av olje- og gassnæringen gjennom pålegg i konsesjonsbetingelsene.

Forslag 86

Stortinget ber regjeringen åpne for at GIEK skal få anledning til å tilby garantier på markedsvilkår for fornybarinvesteringer i utviklingsland.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 87*

Stortinget ber regjeringen fjerne begrensningen på 100 kW i plusskundeordningen som trer i kraft fra 1. januar 2017.

Forslag 88

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 utrede bedre skattemessige insentiver for å bedre lønnsomheten og stimulere til investeringer knyttet til vedlikehold og oppgradering i kraftanlegg innenfor en provenyøytral ramme.

Forslag 89

Stortinget går imot å avvikle ordningen med grønne sertifikater, inntil en ny ordning for produksjon av ny fornybar energi er på plass.

Forslag 90

Stortinget ber regjeringen sikre at en ny ordning for støtte til ny fornybar energi skal ha et forpliktende mål om opptrapping av ny fornybar produksjon på 10–20 TWh innen 2030 utover sertifikatmålet for 2021.

Forslag 91

Stortinget ber regjeringen øke elavgiften med 1 øre i året i perioden 2017–2020 og sette det av til Enovas satsing på energieffektivisering og energiforsyning i husholdningene.

Forslag 92

Stortinget ber regjeringen stille krav om at anleggsmaskiner skal benytte 0-utslippsdrivstoff fra 1. januar 2017 og at det stilles krav om lav- og nullutslippsteknologi så raskt som mulig.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 93*

Stortinget ber regjeringen i ny avtale og mandat for Enova sikre støtte til etablering og utbygging av et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene mellom, og sørge for at de 10 første stasjonene etableres i 2017.

Forslag 94

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 redegjøre for mulighetene for og samfunnsøkonomien i å ta i bruk hydrogen på de jernbanestrekningene som ikke i dag er elektrifisert, samt en prioritert gjennomføringsplan for de mest aktuelle strekningene.

Forslag 95

Stortinget ber regjeringen sørge for at supplyfartøyer som opererer på norsk sokkel, utvikler og tar i bruk null- og lavutslippsteknologi fram mot 2030, og fremme forslag med planer og virkemidler for dette.

Forslag 96

Stortinget ber regjeringen etablere måltall for antall nye grønne arbeidsplasser som skal skapes innen 2030 og fremme forslag om hvordan næringspolitikken, forskningspolitikken og industripolitikken, skatte- og avgiftssystemet og virkemiddelapparatet skal endres for å oppnå dette.

Forslag 97

Stortinget ber regjeringen etablere minst 3 fullskala demonstrasjonsanlegg for CO₂-fangst- og lag-

ring i Norge; minst ett industrianlegg, minst ett avfallsforbrenningsanlegg og minst ett gasskraftverk.

Forslag 98

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 foreslå en modell for Fornybar AS sitt globale mandat hvor fondet tildeles forvalteransvar for i første omgang 50 mrd. kroner av kapitalen til Statens pensjonsfond utland, med anledning til å investere i tråd med Fornybar AS sitt mandat også i unoterte aksjer og infrastruktur innen grønn teknologi utenfor Norge.

Forslag 99

Stortinget ber regjeringen stanse all videre leting etter olje og gass på norsk sokkel, samtidig som utvinningstempoet reduseres gradvis på eksisterende olje- og gassfelt. Målet er å avvikle petroleumsvirkosomheten fullstendig i løpet av en periode på ca. 20 år.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og ber Stortinget gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2017 – etter at EU-kommisjonens forslag til innsatsfordeling for ikke-kvotepiktig sektor er lagt frem – synliggjøre utslippsbanene for de enkelte sektorer innenfor ikke-kvotepiktig sektor. Fremleggelsen må omtale målsettinger for hver enkelt sektor basert på en vurdering av hva dette forslaget vil innebære for Norge.

II

Stortinget ber regjeringen senest i 2017 sørge for en støtteordning til realisering av demonstrasjonsprosjekt for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi.

III

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå.

IV

Stortinget ber regjeringen i forslaget til Nasjonal transportplan for 2018–2029 fastsette måltall for an-

tall lav- og nullutslippskjøretøy, herunder personbiler, varebiler, busser og tunge kjøretøy i 2025 som følger vedtatte klimamål og det teknologiske potensialet fra fagetatene.

V

Stortinget ber regjeringen i ny avtale og mandat for Enova sikre støtte til etablering av et nettverk av hydrogenstasjoner i de største byene og korridorene mellom, og sørge for at de første stasjonene etableres i 2017.

VI

Stortinget ber regjeringen vurdere bruk av utviklingskontrakter for hydrogenferjer.

VII

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 redegjøre for mulighetene for å ta i bruk hydrogen på de jernbanestrekningene som ikke i dag er elektrifisert.

VIII

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2017 legge frem en gjennomgang av forsynings situasjonen for biodrivstoff i dagens marked, herunder en faglig vurdering av bærekraften til ulike former for biodrivstoff som er på markedet i dag, samt en plan for en videre opptrapping av omsetningspåbudet for biodrivstoff til opp mot 11 pst. innen 2020.

IX

Stortinget ber regjeringen vurdere mulighetene for å innføre E10 (etanol 10 pst.) som ny bensinstandard. I denne forbindelse er det viktig at kravet om sikringskvalitet for bensin ivaretas.

X

Stortinget ber regjeringen gjennom Enova utrede ulike modeller for å støtte infrastruktur og utrullingsprosjekter for biogassforsyning og -kjøretøy.

XI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt bruk av fornybart drivstoff (biodrivstoff) med økt innblanding opp mot 40 pst. i transportsektoren. Det-

te må også vurderes for mobile kilder som traktorer og anleggsmaskiner innen 2030.

XII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for utvikling og innføring av fornybart drivstoff innen innenriks luftfart.

XIII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at supplyfartøyer som opererer på norsk sokkel utvikler og tar i bruk null- og lavutslippsteknologi frem mot 2030, og vurdere ulike måter for å gjøre dette mulig.

XIV

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med havneierne, kartlegge behovet for utbygging og bruk av landstrømtilbud i alle større norske havner i forbindelse med Nasjonal transportplan 2018–2029.

XV

Stortinget ber regjeringen igangsette en utredning av verdikjeden og en finansieringsmodell for fangst og lagring av CO₂.

XVI

Stortinget ber regjeringen sikre at Enova har mulighet til å støtte realisering av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi innen alle de største norske industrigrenene, herunder nye produksjonsprosesser, hydrogen og biokarbon som reduksjonsmiddel, og skifte fra fossilt til fornybart råstoff i industrien.

XVII

Stortinget ber regjeringen etablere et program for lavutslippsteknologi for olje- og gassektoren og slik bidra til lavutslippsløsninger i olje- og gassnæringen. Programmet bør utvikles i samarbeid med partene i næringen som en del av eller som et supplement til «veikartet for høy produksjon og lave utslipp» som partene i næringen nå utarbeider. Målet er at nye installasjoner som har et driftspotensial utover 2050, driftes etter et slikt prinsipp.

XVIII

Stortinget ber regjeringen fremme en sak til Stortinget innen våren 2017, hvor det gis en grundig gjennomgang av pågående prosesser og regelverksutvik-

ling under EUs energiunion, og med orientering om hvilke grep som tas for å sikre norske energiinteresser. Stortinget ber videre regjeringen redegjøre for konsekvensene av energiunionen samlet sett for Norge.

XIX

Meld. St. 26 (2015–2016) – Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 9. juni 2016

Ola Elvestuen
leder

Tina Bru
ordfører

